

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญภายใต้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล
ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2562)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FREEDOM OF EXPRESSION PER THE CONSTITUTIONAL COURT RULING UNDER THE
CONTEMPT OF COURT ON RULES OF THE CONSTITUTIONAL COURT ON PROCEDURES

(B.E. 2562)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

FACULTY OF LAW

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาล
รัฐธรรมนูญภายใต้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม
ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ
(พ.ศ. 2562)

โดย

นายจักรภพ สิทธิบุญพัชร

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ธนกฤต วรรณชชากุล)

จักรภพ สิทธิบุญพัชร : เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญภายใต้
 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี
 รัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2562). (FREEDOM OF EXPRESSION PER THE CONSTITUTIONAL
 COURT RULING UNDER THE CONTEMPT OF COURT ON RULES OF THE
 CONSTITUTIONAL COURT ON PROCEDURES (B.E. 2562)) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.
 มานิตย์ จุมปา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่มาวิวัฒนาการ และขอบเขตของ
 การคุ้มครองเสรีภาพและขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำวินิจฉัยศาลอันถึงที่สุด
 แล้ว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561
 และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 โดยศึกษา
 เปรียบเทียบการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วกับความผิดฐาน
 ละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ
 สาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความ ศึกษาแนวทางการใช้เสรีภาพในการแสดง
 ความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาพบว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุด
 แล้วกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศไทย มีแนวคิด ทฤษฎี ที่มาวิวัฒนาการ และขอบเขต
 ของการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว แตกต่างกับ
 กฎหมายประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ทำให้
 บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว
 เกิดความไม่ชัดเจน และการบังคับใช้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการ
 ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วของบุคคล

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนอแนะให้แก้ไขข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
 คดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และ ข้อ 11 เพื่อให้การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อ
 คำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วของบุคคลได้รับความคุ้มครองและการบังคับใช้ความผิดฐานละเมิด
 อำนาจศาลเป็นไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6185966034 : MAJOR LAWS

KEYWORD: CONSTITUTIONAL COURT, FREEDOM OF EXPRESSION, CONTEMPT OF COURT

Jakapop Sitthibunyapat : FREEDOM OF EXPRESSION PER THE CONSTITUTIONAL COURT RULING UNDER THE CONTEMPT OF COURT ON RULES OF THE CONSTITUTIONAL COURT ON PROCEDURES (B.E. 2562). Advisor: Asst. Prof. MANIT JUMPA, Ph.D.

The goal of this thesis is to study the concepts, theories, and origins of evolution, the scope of protection of freedom and scope of expression of a person's opinion concerning a final court decision. According to the Organic Act on the Procedure of the Constitutional Court, B. E. 2561, and the rules of the Constitutional Court on Procedures B. E. 2562 comparing to the contempt of court of foreign courts, including the United Kingdom, the United States of America, the Federal Republic of Germany, and the French Republic to be analyzed, synthesized, interpreted, and studied the appropriate way of exercising freedom of expression in response to a final court decision.

From the study, it was found that the use of freedom of expression in response to the final judgment of the court and the offense of contempt of court in Thailand has concepts and theories that have evolved and the extent of the protection of freedom of expression against final court decisions. It differs from the laws of England, the United States, Federal Republic of Germany and the French Republic which makes the provisions relating to the protection of freedom of expression is obscured by final court rulings as well as improper enforcement of contempt of court offenses that directly affects a person's exercise of freedom of expression against final court decisions.

Therefore, this thesis suggests amending Articles 10 and 11 Rules of the Constitutional Court on Procedures B. E. 2562 for appropriate protection and enforcement of contempt of court offenses and be consistent with the intendment of constitution and law.

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2022

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และความเมตตา จากรองศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ จุมปา ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน ตลอดจนสละเวลาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เอื้ออารีย์ อัจจะนิล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณา ให้คำแนะนำแนวทางการเขียน และปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ท่านดร.ธนภุต วรธนัชชากุล (อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมายสำนักงานวิชาการ) ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกมหาวิทยาลัยโดยสละเวลาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณครอบครัวสิทธิบุญพัชร และคุณกั้งที่อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจ รวมถึงมิตร สหายนักร้องมิตรผู้ศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชนที่คอยสนับสนุนตลอด การศึกษา

ท้ายนี้ขอนมัสการภควิศิตาที่มอบพลังและแรงบันดาลใจขณะที่ผู้เขียนประสบปัญหาแห่งชีวิต และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เขียนจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จักรภพ สิทธิบุญพัชร

สารบัญ

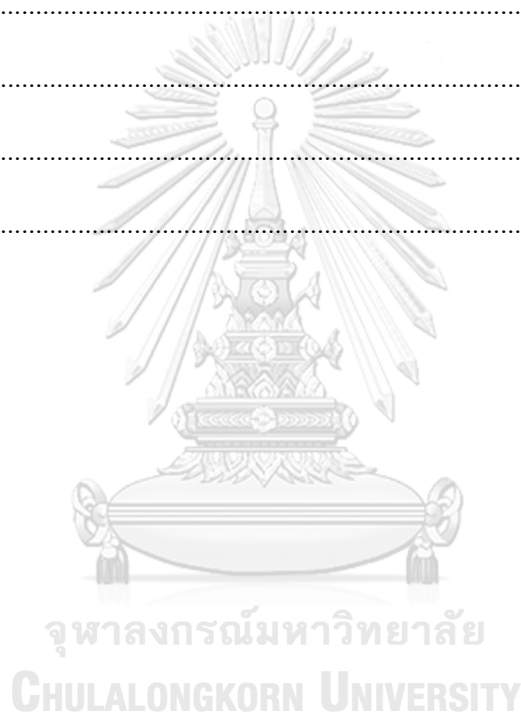
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวความคิดที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ	9
2.1 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาล.....	9
2.1.1 แนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	9
2.1.1.1 หลักการพื้นฐานที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ	13
2.1.1.2 การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาล.....	21
2.1.2 กฎหมายที่รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	24
2.1.2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น.....	25
2.1.2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น.....	26

2.1.2.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	28
2.1.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น.....	29
2.1.3 กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	30
2.1.3.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights; ICCPR) กับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	30
2.1.3.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) กับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	31
2.1.3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น.....	31
2.2 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาล	35
2.2.1 ความผิดฐานดูหมิ่นศาลตามประมวลกฎหมายอาญา.....	37
2.2.2 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	38
2.2.3 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542	41
2.2.4 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561.....	42
2.2.5 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562.....	44
บทที่ 3 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในต่างประเทศ	46
3.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law).....	46
3.1.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษ.....	46

3.1.1.1 The Contempt of Court Act 1981 กับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ..	53
3.1.1.2 The Contempt of Court Act 1981 กับข้อยกเว้นความผิดฐานละเมิด อำนาจศาล	56
3.1.1.3 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษ	57
3.1.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิด อำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา	58
3.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจ ศาลในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)	64
3.2.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิด อำนาจศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	64
3.2.1.1 ที่มาแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ..	64
3.2.1.2 การอุทธรณ์คำสั่งกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	74
3.2.1.3 การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี	74
3.2.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิด อำนาจศาลในสาธารณรัฐฝรั่งเศส	76
3.2.2.1 ที่มาแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสาธารณรัฐฝรั่งเศส	76
3.2.2.2 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ...	83
3.2.2.3 กรณีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยคณะตุลาการ รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส	83
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล	86
4.1 วิเคราะห์ปัญหาขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ	87
4.2 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่ง	

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ของบุคคล.....	93
4.3 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิด อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ.....	96
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	98
5.1 บทสรุป	98
5.2 ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม.....	104
ประวัติผู้เขียน.....	112

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพเริ่มปรากฏอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในช่วงศตวรรษที่ 18 พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบการปกครองใหม่คือระบอบประชาธิปไตยโดยอำนาจการปกครองสูงสุดพันธุนาการอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ¹ เกิดแนวคิดการปกครองโดยกฎหมายและจำกัดอำนาจของผู้ปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน² ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) โดยมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร³ เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครอง ลุแก่อำนาจกระทำการใดๆ ละเมิดหรือกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน⁴ ภายใต้หลักนิติรัฐหลักนิติธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักตรวจสอบและถ่วงดุล หลักเคารพเสียงข้างมากค้ำประกันเสียงข้างน้อย⁵ เป็นต้น หลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจเป็นหลักการหนึ่งที่สำคัญเพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจโดยป้องกันไม่ให้อำนาจอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสถาบันทางการเมืองใดสถาบันทางการเมืองใดหนึ่ง แต่ต้องการให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน โดยแบ่งแยกอำนาจเป็น 3 อำนาจ คือ 1.นิติบัญญัติ 2.บริหาร และ 3.ตุลาการ กล่าวคือ การแบ่งแยกการใช้อำนาจดังกล่าว เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจระหว่างกันป้องกันไม่ให้อำนาจใดมีมากกว่าอำนาจหนึ่ง⁷ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹ David Held, *Models of Democracy*, 3 (United State: Polity Press, 2006). P. 125.

² บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 4 : รัฐ* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560). หน้า 222.

³ Louis Henkin, *Constitutionalism, democracy and foreign affairs* (New York and Oxford: Columbia University, 1990). P. 6.

⁴ เกียรติไกร เจริญนาวัฒน์, *รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2561). หน้า 115.

⁵ ญัฐดนัย นาจันทร์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559). หน้า 75.

⁶ Montesquiey's, *The Spirit Of Law book 11* (Canada: Batoche Books, 2001). P 173.

⁷ Montesquiey's, *The Spirit Of Law book 11*. P. 181.

⁸ เกียรติไกร เจริญนาวัฒน์, *รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย*. หน้า 274.

เสรีภาพ คือสภาวะของบุคคลที่มีอิสระทั้งภายนอกและภายในของตนเองโดยไม่ตกอยู่ภายใต้ อำนาจบังคับ การถูกแทรกแซง ถูกจำกัด หรือถูกขัดขวาง ไม่ว่าจะจากรัฐหรือบุคคลอื่น⁹ กล่าวได้ว่า เสรีภาพคือการกระทำหรือไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยประสงค์หรือความปรารถนาของตนเอง โดยปราศจากข้อจำกัดใดๆ¹⁰ เสรีภาพเป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิดไม่ได้มาจากผู้ใดหรือ สิ่งใดแต่ตั้งให้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับรองเป็นลายลักษณ์อักษร¹¹ แต่เสรีภาพก็ยังคงมีอยู่เสมอไม่มีผู้ใด หรือสิ่งใดพรากเสรีภาพไปจากตัวของบุคคลแต่ละคนได้¹² กล่าวคือชีวิตของบุคคลเท่านั้นเป็นสิ่งที่ กำหนดและแสดงควมมีอยู่อย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงพรมแดนของเสรีภาพ อำนาจใดๆ จะมากำจัด หรือจำกัดเสรีภาพอันชอบธรรมของบุคคลนั้นมิได้¹³ อย่างเช่นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คือเสรีภาพที่บุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นจะแสดงออกสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือความเห็น ไม่ว่าจะอยู่ใน รูปแบบการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่าง เป็นรูปธรรม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของบุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจเลือก ที่พูดหรือแสดงออกหรือไม่ ด้วยความปรารถนาของบุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นเอง โดยไม่ตกอยู่ภายใต้ อำนาจบังคับ การถูกแทรกแซง ถูกจำกัด หรือถูกขัดขวาง จากรัฐหรือบุคคลอื่นใด ครอบงำที่ไม่ได้ สร้างความเสียหายแก่ผู้ใด¹⁴ เป็นต้น

จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิเสรีภาพของ บุคคล รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จึงเป็นที่มาของหลักการที่สำคัญทางรัฐธรรมนูญ อาทิจ รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ 1 (The First Amendment to the U.S. Constitution)* วางหลักว่า “สภาคองเกรส (United States Congress) จะต้องไม่กำหนดกฎหมาย ใดๆ ในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการตีพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสิทธิในการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹ "Smith considers the different conceptions of freedom defended by Thomas Hobbes and John Locke," <https://www.libertarianism.org/publications/essays/excursions/negative-positive-liberty-some-historical-reflections>.

¹⁰ ต่อบงศ์ กิตติยานุพงศ์, ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2562). หน้า 252.

¹¹ John Stuart Mill, *On liberty* แปลโดยภัทรพร สิริกาญจน์ งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติลำดับที่ 100 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2530). หน้า 14.

¹² เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. หน้า 176.

¹³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 6, 2562). หน้า 66.

¹⁴ John Stuart Mill, *On liberty* แปลโดยภัทรพร สิริกาญจน์ งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติลำดับที่ 100. หน้า 14.

ชุมนุม และการเรียกร้องให้รัฐบาลในการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน”¹⁵ หรือรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The Basic Law of the Federal Republic of Germany)** มาตราที่ 5 วางหลักว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะแสดงออกและโฆษณาโดยเสรี ซึ่งความเห็นของตนโดยการพูด การเขียน และรูปภาพ และมีสิทธิโดยเสรีที่จะแสวงหาข่าวสารให้แก่ตนเองจากแหล่งข่าวสาธารณะ เสรีภาพในการพิมพ์และเสรีภาพในการรายงานข่าวโดยวิทยุกระจายเสียง และโดยสิทธิในเกียรติยศส่วนตัวจะละเมิดมิได้” หรือ The Human Rights Act 1998*** ของประเทศอังกฤษ ข้อ 12 วางหลักว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจ ในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกกลบหลู่เกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมาย ต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการกลบหลู่ดังกล่าวนั้น”¹⁶ เป็นต้น หรือกรณีรับรองไว้ในคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง คริสต์ศักราช 1789 ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 10 วางหลักว่า “บุคคลย่อมไม่ต้องหวั่นเกรงสิ่งใดในการแสดงความคิดเห็นแม้จะเป็นเรื่องศาสนาก็ตาม

* The First Amendment to the U.S. Constitution Amendment I Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the government for a redress of grievances.

** The Basic Law of the Federal Republic of Germany Article 5 [Freedom of expression, arts and sciences]

(1) Every person shall have the right freely to express and disseminate his opinions in speech, writing and pictures and to inform himself without hindrance from generally accessible sources. Freedom of the press and freedom of reporting by means of broadcasts and films shall be guaranteed. There shall be no censorship.

(2) These rights shall find their limits in the provisions of general laws, in provisions for the protection of young persons and in the right to personal honor.

(3) Arts and sciences, research and teaching shall be free. The freedom of teaching shall not release any person from allegiance to the constitution.

¹⁵ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ และคณะ, "สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย," วารสารนิติสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 2/2558 กรกฎาคม-ธันวาคม (2558). หน้า 161.

¹⁶ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณัฏพล จิตติรัตน์ และวิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560). หน้า 27.

ถ้าการแสดงออกนั้นไม่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยที่กฎหมายกำหนด”¹⁷ และมาตรา 11 วางหลักว่า “การติดต่อสื่อสารกันทางความคิดและความเห็นเป็นสิทธิที่มีคุณค่าของมนุษย์แต่ละคน พลเมืองแต่ละคนมีอิสระในการพูด เขียน หรือพิมพ์ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ” นอกจากนี้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังได้รับการรับรองภายใต้กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) คริสต์ศักราช 1966^{****} ซึ่งได้วางการประกันเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of expression) ไว้ตามมาตรา 19 (2) กล่าวคือ “บุคคลย่อมมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงสิทธิในการแสวงหาและได้รับข้อมูลโดยปราศจากการขัดขวาง โดยการแสดงความคิดเห็นผ่านการเขียน ตีพิมพ์ หรือรูปแบบอื่นๆ ทางศิลปะซึ่งอาจกระทำผ่านวิธีการใดๆ หรือโดยผ่านสื่อสารมวลชนโดยเสรี” อย่างไรก็ตามการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นดังกล่าว ตาม (2) ต้องปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ และหน้าที่ในการเคารพในสิทธิของบุคคลอื่นๆ ตามมาตรา 19 (3) ดังนั้น รัฐสามารถกำหนดข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นได้โดยบัญญัติเป็นกฎหมายเท่าที่จำเป็น เพื่อรักษาชื่อเสียงของบุคคลอื่น เพื่อปกป้องความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ การสาธารณสุข ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยไม่ชอบธรรมย่อมถูกจำกัด¹⁸ อาทิจการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือโดยทุจริต หรือโดยละเมิดบุคคลอื่น¹⁹ ในส่วนของการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาล ปัจจุบันการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยชอบธรรมต่อคำวินิจฉัยของศาลในประเทศอังกฤษ

¹⁷ เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, รัฐ รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. หน้า 335.

**** International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) 1966 Article 19

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.

2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regard less of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.

3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputations of others;

(b) For the protection of national security or of public order (order public), or of public health or morals.

¹⁸ John Stuart Mill, *On liberty* แปลโดยภัทรพร สิริกาญจน์ งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติลำดับที่ 100. หน้า 27.

¹⁹ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ และคณะ, "สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย." หน้า 156.

สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่เป็นความผิดกฎหมายฐานละเมิดอำนาจศาล²⁰ เพราะความผิดกฎหมายฐานละเมิดอำนาจศาล ต้องมีลักษณะเป็นการขัดขวางกีดกันการพิพากษา หรือรบกวนระหว่างการพิจารณาคดีที่ยังไม่มีคำวินิจฉัยถึงที่สุด หากคดีใดที่มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดแล้วสามารถวิจารณ์คำวินิจฉัยได้ ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ยกเว้นกรณีคู่มือศาลที่ยังคงต้องรับผิดชอบตัว

ความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลนั้นมืองค์ประกอบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ความผิดฐานดูหมิ่นศาลมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองชื่อเสียงของผู้พิพากษา และความน่าเชื่อถือของศาล หรือป้องกันเหตุที่จะทำให้เกิดการกระทำลดคุณค่าของศาลหรือผู้พิพากษาลง ซึ่งการกระทำผิดฐานดูหมิ่นศาลสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทั้งก่อนและหลังมีคำพิพากษา ทั้งในศาลหรือนอกศาล ต่อหน้าหรือลับหลัง และมุ่งคุ้มครองผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ตัดสินคดีเท่านั้น ในส่วนของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล ควบคุมให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างเรียบร้อยเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ซึ่งการกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีได้เฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเท่านั้น ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง โดยเป็นการก่อความวุ่นวายรบกวนบริเวณศาล หรือมีความประพฤติไม่เหมาะสมภายในศาล ดังนั้น การกระทำผิดที่เกิดขึ้นอาจรับผิดชอบเพียงฐานใดฐานหนึ่งหรือผิดทั้ง 2 ฐานได้เช่นกัน²¹

ปัจจุบันประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ฉบับที่ 20)²² ได้วางหลักเกณฑ์การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไป ตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง และได้วางหลักเกณฑ์และขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ ตามมาตรา 34 วรรคสอง ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะรับรองสิทธิและเสรีภาพรวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วก็ตาม แต่ในข้อเท็จจริงยังปรากฏข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษาศาลยุติธรรม คำวินิจฉัยศาลปกครอง รวมถึงคำวินิจฉัยรัฐธรรมนูญที่ถึงที่สุดแล้ว ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฐานความผิดดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาล อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 198 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30 31 และ 33 พระราชบัญญัติจัดตั้ง

²⁰ Krit Phutaladkham and Nisit Intamano, "LEGAL PROCEDURE IN RELATION TO CONTEMPT OF COURT," *Journal of Roi Et Rajabhat University* Vol. 12 No. 2, July – December (2018). P. 286 - 287.

²¹ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณัฏพล จิตติรัตน์ และวิมพ์พ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 100.

²² มานิตย์ จุ่มปา, คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา, 2562). หน้า 11.

ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 64 และ 65 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 13 เป็นต้น

หลักเกณฑ์ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในข้อกำหนดหรือกฎหมายอื่นๆ มีฐานมาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งหรือให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 6 และ มาตรา 28 เพื่อป้องกันผลกระทบที่มีต่อความน่าเชื่อถือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จากที่ศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 วรรค 10 ที่วางหลักว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบิดเบือนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาล หรือวิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลโดยไม่สุจริตหรือใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี ปลุกปั่น ยุยง หรืออาฆาตมาดร้าย” หากผู้ใดกระทำการดังกล่าวผู้นั้นกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ต้องโทษทางอาญาตาม ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 39 (3) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ด้วยข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และ ข้อ 11 ดังกล่าว จึงมีประเด็นปัญหาดังนี้

1. ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับความผิดละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ความไม่สอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล
3. ความไม่สอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่มาวิวัฒนาการ และขอบเขต ของการคุ้มครองเสรีภาพและขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำวินิจฉัยศาล
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2562 กับบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ
3. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 ในกรณีที่เป็นข้อจำกัดที่กระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล บทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ที่มาและวิวัฒนาการของหลักเกณฑ์ การใช้ขอบเขต และการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล รวมถึงศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ที่มาและวิวัฒนาการของหลักเกณฑ์ การใช้ขอบเขต และการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยศาล กับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาวิเคราะห์ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 ในกรณีการเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าหาข้อมูลจากตำรา ฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการต่างๆ ในสาขานิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ รวมถึงบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี ที่มา วิวัฒนาการของการคุ้มครองเสรีภาพ และขอบเขตของการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำวินิจฉัยศาลในประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และระบบประมวลกฎหมาย
2. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงความแตกต่างของการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำวินิจฉัยศาลในต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขและปรับใช้ความผิดฐานละเมิดอำนาจในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ

บทที่ 2

แนวความคิดที่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาล รัฐธรรมนูญ

กรณีศึกษาถึงประเด็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อคำวินิจฉัยของศาลนั้น จำเป็นที่ต้องทราบถึงความหมายและความสำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หลักการของคำวินิจฉัยคำวินิจฉัยของศาล ทั้งการใช้และการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อคำวินิจฉัยของศาล ตลอดจนทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.1 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาล

2.1.1 แนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นเสรีภาพตามธรรมชาติที่ประกอบรวมกับปฐมนิติ กล่าวคือ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้นติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดไม่ได้มาจากผู้ใดหรือสิ่งใดแต่ตั้งให้²³ ซึ่งนักปรัชญาสำนักอัตถิภาวนิยมนามว่า ฌ็อง ปอล ซาทร์ (Jean Paul Sartre) เคยกล่าวไว้ว่า “มนุษย์ถูกตรึงหน้าให้มีเสรีภาพตั้งแต่เขาถูกโยนลงมายังโลก”²⁴ แม้ว่าจะไม่ได้รับรองเป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็ยังคงมีอยู่เสมอไม่มีผู้ใดหรือสิ่งใดพรากเสรีภาพดังกล่าวไปจากตัวของมนุษย์แต่ละคนได้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คือเสรีภาพที่มนุษย์หนึ่งผู้ใดจะแสดงออกหรือสื่อสารความรู้สึกริคิดหรือความเห็น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือก็ตาม²⁵ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภายใต้รูปแบบพหุสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันของคนในสังคมและมีความหลากหลายทางสังคม อาทิ ความแตกต่างทางด้านศาสนา การเมือง เพศวัย วัฒนธรรม หรือสังคม ฯลฯ เป็นต้น การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่ความตกลงร่วมอันนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขบนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันบนความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่ก่อให้เกิด

²³ Ed. Ted HONDERICH, *The Oxford Companion To Philosophy, Second Edition* (New York: Oxford University, 2005). P. 837.

²⁴ คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดเล่ม 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2562). หน้า 157.

²⁵ "Freedom of Speech," https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Freedom_of_Speech.

ความแตกแยก²⁶

ในอดีตรูปแบบการปกครองสังคมส่วนใหญ่อำนาจการปกครองสูงสุดจะพันนาการกับตัวบุคคลเป็นสำคัญ เรียกว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือระบอบการปกครองภายใต้กษัตริย์ ซึ่งมีลักษณะอำนาจการปกครองและสิทธิขาดทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของกษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว กล่าวคือ คำสั่งของกษัตริย์คือกฎหมาย กษัตริย์เป็นผู้ปกครองบริหาร และกษัตริย์เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดความถูกต้อง ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับประชาชนเป็นลักษณะที่กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจปกครอง ส่วนประชาชนเป็นผู้ใต้ปกครอง²⁷ ระบอบการปกครองภายใต้กษัตริย์ดังกล่าวปรากฏความสอดคล้องกันของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบบารมีนิยม อำนาจนิยม อุปถัมภ์นิยม และศักดินานิยม²⁸ เมื่อขนาดของอาณาจักรและสังคมเริ่มขยายตัวมากขึ้นกษัตริย์ไม่สามารถที่จะใช้อำนาจปกครองได้ครอบคลุมทั่วถึงจึงได้มีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนเพื่อช่วยกษัตริย์ปกครองพระราชอาณาจักร ในส่วนของการชำระคดีความของประชาชน จึงได้ก่อตั้งศาล และแต่งตั้งบุคคลที่กษัตริย์ไว้วางใจเป็นผู้พิพากษา ช่วยกษัตริย์ชำระคดีความต่างๆ ของประชาชน สถานะของผู้พิพากษาจึงมีลักษณะเป็นผู้ใช้อำนาจชำระคดีความแทนกษัตริย์เปรียบเสมือนกษัตริย์ชำระคดีความด้วยตนเอง กระบวนการพิจารณาตัดสินคดีล้วนกระทำภายใต้พระปรมาภิไธยทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ระหว่างศาลหรือผู้พิพากษากับประชาชนจึงคล้ายกับความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับประชาชน กล่าวคือ ศาลหรือผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการแทนกษัตริย์ ส่วนประชาชนเป็นผู้ใต้ปกครองที่ต้องทำตามคำสั่ง ทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกษัตริย์หรือศาลไม่สามารถกระทำได้หรือกระทำได้อย่างจำกัด หากฝ่าฝืนต้องรับโทษอาญาร้ายแรง²⁹ ดังนั้น กฎหมายในยุคอดีตจึงไม่บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับกรณีการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อกษัตริย์รวมถึงผู้แทนของกษัตริย์ด้วย

ต่อมาได้เกิดเหตุการณ์เรียกร้องสิทธิเสรีภาพครั้งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งเป็นระบอบเก่า อาทิ กรณีเหตุการณ์ คริสต์ศักราช 1215 การเรียกร้องที่

²⁶ Joel COLON RIOS, *Weak Constitutionalism. Democratic legitimacy and the question of constituent power* (Routledge, 2012). P. 83 - 84.

²⁷ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 5, 2562). หน้า 94.

²⁸ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548). หน้า 39.

²⁹ "ปิยบุตร แสงกนกกุล, อะไรคือ ตัดสิน ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์," <https://thaksin.wordpress.com/2007/06/26/อะไรคือ-ตัดสิน-ในพระปรมาภิไธย/>.

เกิดขึ้นในอังกฤษที่มีต่อพระเจ้าจอร์จที่ 3³⁰ กรณีเหตุการณ์ คริสต์ศักราช 1776 เกิดสงครามประกาศอิสรภาพที่อเมริกา³¹ และกรณีเหตุการณ์ คริสต์ศักราช 1789 การปฏิวัติฝรั่งเศส³² การเปลี่ยนแปลงของระบอบการปกครองภายใต้กษัตริย์เริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงศตวรรษที่ 18 คือการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบการปกครองใหม่คือระบอบประชาธิปไตยโดยอำนาจการปกครองสูงสุดพ้นจากการอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ เกิดแนวคิดการปกครองโดยกฎหมายและจำกัดอำนาจของผู้ปกครองเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) โดยมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร³³ เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ปกครองลุแก่อำนาจกระทำการใดๆ ละเมิดหรือกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดวัฒนธรรมการเมืองแบบตะวันตกภายใต้ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักสิทธิเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักตรวจสอบและถ่วงดุล หลักเคารพเสียงข้างมากค้ำประกันเสียงข้างน้อย เป็นต้น ภายใต้วัฒนธรรมการเมืองแบบตะวันตก หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของหลักตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสถาบันทางการเมืองใดสถาบันทางการเมืองใดหนึ่ง แต่ต้องการให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันโดยแบ่งแยกอำนาจเป็น 3 อำนาจ คือ 1.นิติบัญญัติ 2.บริหาร และ 3.ตุลาการ การแบ่งแยกอำนาจดังกล่าว เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจระหว่างกันป้องกันไม่ให้อำนาจใดมีมากกว่าอำนาจหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน³⁴

แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) ประกอบด้วยแนวคิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญซึ่งแนวคิดสิทธิและเสรีภาพในสังคมตะวันตกนั้นได้รับอิทธิพลมาจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ หลักธรรมศาสนาคริสต์และแนวคิดของนักปรัชญา

³⁰ อุเทน อัสถงคารสกุล, "กำเนิดของมหากฎบัตรแมกนา คาร์ตา เอกสารสำคัญทางรัฐธรรมนูญของโลก," วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2. หน้า 18.

³¹ Robert W. Coakley and Stetson Conn, *The War of the American Revolution* (WASHINGTON: D.C : U.S. Government Printing Office, 2010). P. 45.

³² Raphaël Franck and Stelios Michalopoulos, *EMIGRATION DURING THE FRENCH REVOLUTION: CONSEQUENCES IN THE SHORT AND LONGUE DURÉE* (Cambridge: MA 02138, 2017). P. 5 - 6.

³³ Sileshi Zeyohannes and Dagnachew Asrat, *Constitutional Law I Teaching Material* (Justice and Legal System Research Institute, 2009). P. 119.

³⁴ Matthew P. Bergman, *Montesquieu's Theory of Government and the Framing of the American Constitution* (Pepperdine University, 1990). P. 41.

ยุคต่างๆ เช่น เฮราคลิตุส ซีเซโร ฮิวโก โกรเซียมส โทมัส ฮอบส์ จอห์น ล็อก รูสโซ และมองเตสกีเออ เป็นต้น รวมถึงผ่านเหตุการณ์ต่อสู้ทางความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้ได้ปกครองต่อรัฐหรือกษัตริย์ ซึ่งนำไปสู่วัฒนธรรมการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตะวันตก ภายใต้วัฒนธรรมการเมืองแบบตะวันตกการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งสำคัญ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นเสรีภาพที่สืบเนื่องจากสิทธิตามธรรมชาติซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดมีความเป็นสากลและเป็นความชอบธรรมที่บุคคลสามารถกระทำได้ รัฐจึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในฐานะผู้มอบอำนาจ ที่มีต่อผู้รับมอบอำนาจ กรณีหากประชาชนแสดงความคิดเห็นที่สุจริตต่อองค์กรตุลาการรวมถึงศาลรัฐธรรมนูญด้วยความชอบธรรมก็ย่อมกระทำได้ อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนยังเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของตุลาการโดยภาคประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดยึดโยงระหว่างอำนาจตุลาการกับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

สำหรับประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับการสิทธิเสรีภาพไม่ใช่แนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่แต่มีปรากฏมาแล้วตั้งแต่อดีต เพียงแต่มีรูปแบบและเนื้อหาที่แตกต่างกับแนวคิดของสังคมตะวันตก ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการสิทธิเสรีภาพของสังคมไทยปรากฏอยู่ภายใต้วัฒนธรรมแบบไทย หลักธรรมทางพุทธศาสนา ความเชื่อและวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อนพุทธศักราช 2475 และ หลังพุทธศักราช 2475 ซึ่งในยุคก่อนพุทธศักราช 2475 วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยนั้นให้ความสำคัญกับชนชั้นศักดินาสีทธิเสรีภาพขึ้นอยู่กับอำนาจวาสนาของบุคคลซึ่งสอดคล้องกับบารมีนิยม อำนาจนิยม อุปถัมภ์นิยม และศักดินานิยม สิทธิเสรีภาพจะมีได้เมื่อผู้ปกครองมอบให้ผู้ใต้ปกครองโดยยอมให้เท่าเทียมมีเท่านั้นและยังสามารถเรียกคือสิทธิเสรีภาพที่มอบให้กลับคืนได้ตลอดเวลา³⁵ นอกจากนี้ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยยังปลูกฝังให้ผู้ใต้ปกครองยอมรับชะตากรรมของตนแม้ว่าจะเสียสิทธิและเสรีภาพของตนก็ตาม รวมถึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นตอบโต้หรือคัดค้านผู้ปกครองหรือผู้ที่มีชนชั้นสูงกว่าตนได้ ต่อมายุคหลังพุทธศักราช 2475 ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรฉบับแรกตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) แบบวัฒนธรรมการเมืองตะวันตก³⁶

³⁵ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. หน้า 36.

³⁶ มานิตย์ จุมปา, คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. หน้า 11.

ภายใต้ระบอบการปกครองประชาธิปไตย รัฐไม่สามารถที่จะปฏิเสธเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในฐานะผู้มอบอำนาจ ที่มีต่อผู้รับมอบอำนาจ กรณีหากประชาชนแสดงความคิดเห็นที่สุจริตต่อองค์กรตุลาการ รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญด้วยความชอบธรรมก็ย่อมกระทำได้อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของประชาชนยังเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของตุลาการโดยภาคประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงจุดยึดโยงระหว่างอำนาจตุลาการกับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

2.1.1.1 หลักการพื้นฐานที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ

“สิทธิ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษคือ “Right” และตรงกับภาษาเยอรมันคือ “Rechte” โดย BLACK'S LAW DICTIONARY ได้นิยามคำอธิบายความหมายโดยทั่วไปไว้ว่า Principles which impart the character of justice to all positive law, or give it an ethical content.³⁷ คือ หลักการที่ทุกคนได้รับความยุติธรรมโดยกฎหมายลักษณะเชิงบวกหรือที่มีเนื้อหาชอบธรรม

ในส่วนของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่าอำนาจอันชอบธรรม หรืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใดๆ โดยสุจริตได้อย่างอิสระ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้อื่น³⁸

โดยนักกฎหมายและนักวิชาการได้ให้ความเห็นความหมายเกี่ยวกับสิทธิไว้ดังนี้

ขุนประเสริฐสุภมาตรา เห็นว่า สิทธิ หมายถึงอำนาจหรือความสามารถซึ่งกฎหมายรับรองป้องกันให้บุคคลผู้หนึ่งมีอำนาจร้องขอให้ผู้อื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ³⁹

คณิน บุญสุวรรณ กล่าวว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่บุคคลสามารถที่จะมีหรือกระทำอะไรก็ได้ที่มีกฎหมายรองรับ แต่คำว่าทำอะไรก็ได้ในที่นี้ มิได้หมายความว่าทำอะไรได้ตามใจ เพราะหากทำอะไรลงไปแล้วเกิดไปกระทบสิทธิของผู้อื่น หรือทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อนเสียหาย หรือสูญเสียอะไรบางอย่าง การกระทำดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ต้องห้าม เช่น สิทธิในการมีทรัพย์สินส่วนตัว สิทธิในที่ดิน สิทธิในการป้องกันตัวเอง สิทธิในการใช้รถใช้ถนน หรือสิทธิในความ

³⁷ "BLACK'S LAW DICTIONARY free online, Right," <https://www.freelawdictionary.org/right/>.

³⁸ "ราชบัณฑิตยสถาน, สิทธิ," <https://dictionary.orst.go.th/>.

³⁹ ขุนประเสริฐสุภมาตรา, หนังสือว่าด้วยกฎหมายภาคสิทธิ (ม.ป.พ., 2477). หน้า 1.

เป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น⁴⁰

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า สิทธิเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ทั้งนี้ แล้วแต่ประเภทของสิทธินั้นๆ ด้วย⁴¹

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ เห็นว่า สิทธิ คืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิทางหนี้ กรรมสิทธิ์ ฯลฯ เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือให้ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง⁴²

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และคณะ มีความเห็นว่า สิทธิ หมายถึงอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน และบุคคลอื่นหรือเรียกร้องให้บุคคลอื่นหรือหลายคนกระทำการหรืองดเว้นกระทำการบางอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน⁴³

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้อธิบายแบ่งแยกสิทธิออกเป็น 2 กรณี คือ

1. สิทธิตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลอันที่เรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย และ

2. สิทธิตามรัฐธรรมนูญ หมายถึง อำนาจที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรอง คุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใด

⁴⁰ คณิน บุญสุวรรณ, คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2547). หน้า 21.

⁴¹ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, กรุงเทพมหานคร, (สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2535). หน้า 224.

⁴² วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543). หน้า 21.

⁴³ อุดม รัฐอมฤต และคณะ, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา ๒๘ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544). หน้า 86.

แทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน ในบางกรณีการรับรองดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิตามรัฐธรรมนูญยังหมายรวมถึง การให้หลักประกันในทางหลักการซึ่งหมายถึง การมุ่งคุ้มครองต่อสถาบันในทางกฎหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้น สิทธิตามรัฐธรรมนูญจึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับรัฐ และสิทธิตามรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ⁴⁴

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ได้อธิบายว่า สิทธิ หมายถึง ความชอบธรรมที่บุคคลอาจใช้ยันกับบุคคลอื่นเพื่อคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่บุคคลนั้นสมควรได้ หรือเป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลนั้น อันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน กฎหมายที่รับรองสิทธิแก่บุคคลอาจเป็นกฎหมายมหาชนหรือกฎหมายเอกชนก็ได้ ดังนั้นสิทธิจึงเป็นกฎหมายที่รับรองและคุ้มครองเพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิ⁴⁵

จากความเห็นของนักวิชาการและนักกฎหมายดังกล่าว จึงประมวลได้ว่า สิทธิ หมายถึงประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทรงสิทธิที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรมเรียกร้องกับบุคคลอื่นอันมีหน้าที่ อำนวยการใช้สิทธิของผู้ทรงสิทธิ บรรลุความต้องการในการใช้สิทธินั้นได้

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษคือ “Liberty” และตรงกับภาษาเยอรมันคือ “Freiheit” โดย BLACK'S LAW DICTIONARY ได้อธิบายความหมายโดยทั่วไปไว้ว่า Exemption from extraneous control. The power of the will, in its moral freedom, to follow the dictates of its unrestricted choice, and to direct the external acts of the individual without restraint, coercion, or control from other persons.⁴⁶ คือ การได้รับยกเว้นจากการบังคับภายนอกซึ่งไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับ ซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำและไม่กระทำอย่างอิสระโดยไม่ถูกรอบงำหรือถูกจำกัดจากผู้ใด กรณีคำว่า “Freedom” ซึ่งตรงกับภาษาเยอรมันคือ “Freiheit” เช่นเดียวกัน โดย BLACK'S LAW DICTIONARY

⁴⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 50.

⁴⁵ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน. หน้า 246.

⁴⁶ "BLACK'S LAW DICTIONARY free online, Liberty," <https://thelawdictionary.org/liberty/>.

ได้อธิบายความหมายไว้ว่า The state of being free ; self-determination; absence of restraint; the opposite of slavery. The power of acting, in the character of a moral personality, according to the dictates of the will, without other check or hindrance.⁴⁷ คือสถานะความเป็นอิสระที่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับความเป็นทาส โดยเป็นอำนาจที่จะแสดงออกจากเจตจำนงโดยปราศจากการตรวจสอบหรือขัดขวาง

ถึงแม้ว่า Liberty และ Freedom จะใช้ในบริบทที่มีความหมายกว้างๆ คล้ายกัน คือเสรีภาพ แต่หากพิจารณาความหมายโดยนัยของทั้ง 2 คำจะพบความแตกต่างกัน กล่าวคือ Liberty หมายถึงเสรีภาพในบริบทของการกระทำที่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับหรือกฎหมายโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่งผู้ที่จะกำหนดขอบเขตเสรีภาพในเชิง Liberty มีลักษณะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดที่จะกำหนดขอบเขตการใช้เสรีภาพในความหมายของ Liberty แต่ Freedom หมายถึงเสรีภาพโดยปราศจากการควบคุมจากสิ่งใดหรือผู้ใด ขอบเขตการใช้เสรีภาพในความหมายของ Freedom มีลักษณะกำหนดจากค่านิยมที่สังคมนั้นยึดถือเป็นสำคัญ⁴⁸ ดังนั้นสิ่งที่ Liberty และ Freedom คล้ายกันคือเป็นเสรีภาพที่มีข้อจำกัดที่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ใช่เป็นเสรีภาพที่จะใช้ได้โดยไม่จำกัดขอบเขต เพียงแต่แตกต่างกันในบริบทของการสื่อความหมาย คือ Liberty จะใช้ในบริบทที่เสรีภาพมีข้อจำกัดโดยกฎหมายเป็นสำคัญ ซึ่งมีลักษณะแคบกว่าเสรีภาพในความหมายของ Freedom แต่ Freedom จะใช้ในบริบทที่เปิดโอกาสให้ใช้เสรีภาพภายใต้ค่านิยมที่สังคมนั้นยึดถือ อาทิ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะที่กว้างกว่าเสรีภาพในความหมายของ Liberty

ในส่วนของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ให้ความหมายว่าความ สามารถที่จะกระทำการใดๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา โดยมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น⁴⁹

โดยนักกฎหมายและนักวิชาการได้ให้ความเห็นความหมายเกี่ยวกับสิทธิ ไว้ดังนี้

⁴⁷ "BLACK'S LAW DICTIONARY free online, Freedom," <https://thelawdictionary.org/freedom/>.

⁴⁸ Virginia Skidmore, *Manuscripts : Definitions of Liberty and Freedom Vol. 10 No. 1* (Virginia, 1942). P. 13 - 14.

⁴⁹ "ราชบัณฑิตยสถาน, เสรีภาพ," <https://dictionary.orst.go.th/>.

แซลมอนด์ (Salmond) เห็นว่า เสรีภาพ หมายถึง ประโยชน์ซึ่งบุคคลได้มา โดยปราศจากหน้าที่ในทางกฎหมายใดๆ ต่อตนเอง เป็นสิ่งที่บุคคลอาจทำได้โดยจะไม่ถูกป้องกัน ขัดขวางโดยกฎหมาย และเป็นประโยชน์ที่บุคคลจะกระทำการใดๆ ได้ตามชอบใจโดยชอบด้วยแห่ง เสรีภาพตามกฎหมายซึ่งได้แก่กิจกรรมภายในขอบข่ายกฎหมายที่จะปล่อยให้บุคคลใดๆ กระทำการ ไปโดยลำพัง⁵⁰

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ เห็นว่า เสรีภาพ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น เป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยว ขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำและไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่เขาประสงค์จะกระทำโดยสรุป แล้ว เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนาเสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง⁵¹

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และคณะ เห็นว่า เสรีภาพ หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยว ขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำ หรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งทีบุคคลนั้นประสงค์ที่จะกระทำ⁵²

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ได้อธิบายว่า เสรีภาพ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดๆ อย่างอิสระด้วยความประสงค์ของตนเอง โดยไม่ถูกขัดขวางหรือครอบงำจากบุคคลอื่น⁵³

จากความเห็นของนักวิชาการและนักกฎหมายดังกล่าว จึงประมวลได้ว่า เสรีภาพ หมายถึง กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลที่ใช้อำนาจโดยชอบธรรม ตามเจตนาของตนเองอย่างอิสระเพื่อกำหนดตนเองโดยไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของบุคคลอื่น

⁵⁰ หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. หน้า 224.

⁵¹ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 21.

⁵² อุดม รัฐอมฤต และคณะ, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา ๒๘. หน้า 86.

⁵³ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน. หน้า 248.

ตามความหมายของสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สิทธิกับเสรีภาพ มีความคล้ายกัน กล่าวคือ เป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคล และมีความสัมพันธ์กัน อาทิ สิทธินั้นหมายความรวมถึง สิทธิที่จะมีเสรีภาพต่างๆ ตามสมควรแก่ ฐานะานุรูปของบุคคลด้วย และเสรีภาพที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใดๆ ได้ตามสิทธิของตน อีกนัยหนึ่งสิทธิยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับเสรีภาพ ในส่วนของความแตกต่างนั้น เนื่องจากสิทธิเป็น อำนาจที่ผู้ทรงสิทธิก่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอัน โดยการเรียกร้องให้บุคคลอื่นมีหน้าที่กระทำการ หรือ ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงสิทธิ⁵⁴ แต่กรณีเสรีภาพแม้ว่าการที่ กฎหมายรับรองเสรีภาพอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่บุคคลย่อมมีผลก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย เหมือนกัน แต่หน้าที่ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น อันเนื่องมาจากกฎหมายรับรองเสรีภาพให้แก่บุคคลคน หนึ่ง เป็นแต่เพียงหน้าที่ที่จะต้องเคารพเสรีภาพของผู้ทรงเสรีภาพเท่านั้น ผู้ทรงเสรีภาพคงมีอำนาจ แต่เพียงที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นละเว้นจากการรบกวนขัดขวางการใช้เสรีภาพของตน แต่ไม่มีอำนาจตาม กฎหมายที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการใช้ เสรีภาพของตน หรือเอื้ออำนวยให้ตนใช้เสรีภาพได้สะดวกขึ้น⁵⁵

ความมุ่งหมายของสิทธิและเสรีภาพ⁵⁶ มีดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อการป้องกัน คือความมุ่งหมายที่จะป้องกัน สิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการแทรกแซงของอำนาจมหาชนก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องของบุคคล เพื่อระงับยับยั้งการแทรกแซงของอำนาจมหาชน รวมถึงเพื่อประกอบการพิจารณาบทบัญญัติของ กฎหมายที่ขัดต่อสิทธิและเสรีภาพว่าใช้บังคับได้หรือไม่ หากเกิดการละเมิดสิทธิและเสรีภาพบุคคลผู้ ได้รับผลกระทบย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้เยียวยาความเสียหายจากเหตุละเมิดนั้นได้

2) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเสมอภาค คือ ผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพต้องมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายหรืออำนาจมหาชน กล่าวคือผู้ทรง สิทธิและเสรีภาพในสาระสำคัญเหมือนกันต้องได้รับการปฏิบัติเหมือนกัน และในสาระสำคัญที่ แตกต่างกันก็ต้องได้รับการปฏิบัติแตกต่างกันด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ

⁵⁴ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, รายงานการวิจัย สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและ เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม) (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538). หน้า 18.

⁵⁵ ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน. หน้า 255.

⁵⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 58.

3) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อเรียกร้องให้รัฐกระทำการ คือกรณีที่กฎหมายได้ให้สิทธิเรียกร้องแก่บุคคลเพื่อเรียกร้องให้รัฐกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของตน

4) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อป้องกันการแทรกแซงจากบุคคลที่ 3 คือ กรณีป้องกันบุคคลที่ 3 จะเข้ามาแทรกแซงขัดขวางการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพ ยิ่งขยายความไปถึงกรณีคุ้มครองบุคคล 3 ที่อาจตกเป็นผู้เสียหายจากการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ทรงโดยอ้อม อาทิ ข้อจำกัดในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

5) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองในทางหลักการ คือ กรณีที่หลักการใดที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหลักการนั้นจะต้องได้รับการคุ้มครองไปด้วย อาทิ การจำกัดฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายเพื่อแก้ไข เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้

6) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อกำหนดหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การกำหนดหน้าที่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายเพื่อทำให้สิทธิและเสรีภาพที่รับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญได้ปรากฏเป็นรูปธรรมและมีผลในทางปฏิบัติ

7) สิทธิและเสรีภาพมุ่งหมายเพื่อหลักประกันในทางศาล คือ ถือว่าเป็นความมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีผลในทางปฏิบัติ เพราะการรับรองและคุ้มครองหลักประกันในทางศาล ถือได้ว่าเป็นการยอมรับสิทธิและเสรีภาพให้มีฐานะเป็นสิทธิเรียกร้องทางมหาชนที่มาจากรัฐธรรมนูญโดยตรงอีกด้วย

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตรงกับคำในภาษาอังกฤษคือ “Freedom of Expression” โดย **BLACK'S LAW DICTIONARY** ได้อธิบายความหมายโดยทั่วไปไว้ว่า Also known as freedom of speech. Includes free press. The right to say what one wants through any form of communication and media, with the only limitation being to cause another harm in character or reputation by lying or misleading words.⁵⁷ คือ เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) การแสดงออก หรือการสื่อสารในทุกรูปแบบ โดยมีข้อจำกัดคือต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือกล่าวถ้อยคำอันเป็นเท็จ

⁵⁷ " BLACK'S LAW DICTIONARY free online, Freedom of expression," [https://www.freelawdictionary.org/?s=Freedom+of+expression.](https://www.freelawdictionary.org/?s=Freedom+of+expression)

จอห์น สจ๊วต มิลล์ อธิบายไว้ในหนังสือ On Liberty ว่า มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพในความคิดของตนเองที่จะคิดจะรู้สึกอย่างไรก็ได้ รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็สำคัญไม่น้อยไปกว่าเสรีภาพในการคิดและความเชื่อ จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ มนุษย์ย่อมมีเสรีภาพนั้นโดยเด็ดขาด แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น กล่าวคือ

“ปัจเจกชนไม่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมในการกระทำของเขา トラบเท่าที่การกระทำเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของ ผู้ใดนอกจากตัวของเขาเอง และปัจเจกชนย่อมต้องรับผิดชอบต่อและอาจขึ้นอยู่กับการลงโทษทางสังคม หรือทางกฎหมาย ถ้าสังคมมีความเห็นว่าคนใดคนหนึ่งก็ตามจำเป็นต้องได้รับ ความคุ้มครองจากสังคม”

ในอดีตเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลแต่ละคนในการแสดงความคิดของตนให้ปรากฏต่อผู้อื่นผ่านทาง การพูด ดังนั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจึงมีความหมายจำกัดเพียง อิสระในการพูด โดยปราศจากการตรวจสอบ⁵⁸ มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนิยมใช้ในประเทศซีวิลลอว์ ส่วนเสรีภาพในการพูดนิยมใช้ในประเทศคอมมอนลอว์ แต่ทั้งสองคำมีความหมายไม่แตกต่างกันในสาระสำคัญ⁵⁹ ต่อมาเมื่อสังคมได้พัฒนาและมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น จึงได้ขยายความให้รวมถึงการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ อาทิ การเขียน การแสดง การพิมพ์ การวาด การปั้น การรวมกลุ่ม การเดินขบวน การแสดงออกทางวิชาการ การประท้วง การออกเสียงลงคะแนน หรือการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมือง เมื่อความหมายของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นขยายกว้างขึ้น การเรียกร้องจึงอาจอาศัยฐานของเสรีภาพที่แตกต่างกัน เช่น บุคคลหนึ่งอาจเรียกร้องเสรีภาพในการเขียน ขณะที่อีกคนหนึ่งเรียกร้องเสรีภาพในการพิมพ์ เป็นต้น⁶⁰

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁸ " Nantapol Khaimuk, Freedom of Expression and the Administration of Justice," <http://institute.Constitutionalcourt.or.th/>.

⁵⁹ Michael Rosenfeld and András Sajó, *infra note 25*. P. 892 - 893.

⁶⁰ ฐานพงษ์ ทอนฮามแก้ว, "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553). หน้า 30.

2.1.1.2 การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาล

การใช้ขอบเขตและข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

การใช้เสรีภาพใดๆ ของบุคคลหากใช้อย่างไรซึ่งขอบเขตและข้อจำกัดย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งภายในสังคมรวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ หากมีการปล่อยให้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างไม่ชอบธรรม จากเครื่องมือที่ทำให้เกิดประโยชน์ กลับกลายเป็นเครื่องมือสร้างความไม่สงบภายในสังคม อีกทั้งยังเสมือนเป็นการสนับสนุนให้บุคคลละเมิดกันและกัน ถึงแม้ว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะเป็นสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญถึงขนาดที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตาม หากได้หมายความว่า การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะถือว่าใช้ได้อย่างไรขอบเขตและข้อจำกัดไม่ ดังนั้นเพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมรัฐจึงจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นมากำหนดขอบเขต ข้อจำกัด และการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลในสังคม มิให้เกิดการใช้สิทธิเสรีภาพเกินส่วนของตนเองแล้วไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามการตรากฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขต ข้อจำกัด และการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต้องมีความชอบธรรมทั้งในกระบวนการและทางเนื้อหาด้วย

กรณี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน มาตรา 34 วรรคสอง วางหลักว่า “เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น” ประกอบกับมาตรา 26 วรรคหนึ่ง การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็น คือ

(1) เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม คือ การใช้สิทธิและเสรีภาพต้องไม่ขัดแย้งกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม กล่าวคือการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อประโยชน์ของบุคคลต้องไม่ขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะ ซึ่งโดยทั่วไปกับประโยชน์สาธารณะย่อมมาก่อนประโยชน์ของบุคคลเสมอ⁶¹ นอกจากนี้การใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อประโยชน์ของบุคคลต้องสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติอันชอบธรรมของสังคม ที่เป็นตัวช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคมนั้นเอง⁶² ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นความชอบธรรมที่รัฐจะออกกฎหมายมาเพื่อกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

(2) เพื่อความมั่นคงและการทำภารกิจของรัฐ คือ การรักษาความมั่นคงของรัฐและความปลอดภัยของประชาชนนั้นเป็นภารกิจที่สำคัญและเป็นเหตุผลดั้งเดิมในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อาทิ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน” เป็นต้น ในส่วนของการทำภารกิจของรัฐ จะอยู่ในลักษณะการกำหนดหน้าที่ของพลเมือง เช่น การกำหนดให้ประชาชนต้องเสียภาษี เป็นต้น การกำหนดหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของพลเมืองฝ่ายนิติบัญญัติจำเป็นต้องตรากฎหมายเพื่อกฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการทำหน้าที่ต่างๆ ด้วย⁶³

(3) เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น คือ ผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพจะใช้สิทธิและเสรีภาพของตนไปกระทบต่อบุคคลอื่นไม่ได้ กล่าวคือ มนุษย์ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์

⁶¹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 222.

⁶² Patricia Brander Laure De Witte Nazila Ghanea Rui Gomes Ellie Keen Anastasia Nikitina Justina Pinkeviciute, *COMPASS Manual for human rights education with young people* (Council of Europe, 2020). P. 397.

⁶³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 218.

นั่นคือกฎหมาย กฎหมายจะเป็นหลักประกันแห่งเสรีภาพ เพื่อไม่ให้เกิดการใช้เสรีภาพตามธรรมชาติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไปกระทบเสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งเสรีภาพนั้นคือการพ้นจากความอาฆาตมาดร้ายโดยบุคคลอื่น ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้ามาเป็นคู่กรณีในพันธสัญญากับประชาชนเพื่อที่จะควบคุมและคุ้มครองเสรีภาพตามกฎหมาย⁶⁴ และหากรัฐเป็นผู้ละเมิดพันธสัญญาเสียเองประชาชนก็สามารถเอาผิดกับรัฐได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นความชอบธรรมอีกประการหนึ่งที่รัฐจะตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

ในส่วนของ การแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลเสมือนเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของตุลาการโดยประชาชนซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิในอำนาจอธิปไตย อันเป็นจุดยึดโยงระหว่างอำนาจตุลาการกับประชาชนตามหลักการแบ่งแยกอำนาจในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลมีทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้าน

ฝ่ายสนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาล เห็นว่า ความยุติธรรมนั้นไม่ใช่สิ่งดีงามที่อยู่ได้เพียงลำพัง ความยุติธรรมย่อมต้องได้รับการตรวจสอบเช่นกัน แม้เป็นการวิจารณ์ของบุคคล⁶⁵ การวิจารณ์เป็นหนทางเดียวที่จะตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของศาลเพราะศาลเป็นองค์กรที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการเมือง กล่าวคือการวิจารณ์อาจนำไปสู่การตรวจสอบภายในองค์กรศาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การวิจารณ์ศาลยังก่อให้เกิดการพัฒนา ระบบตุลาการและพัฒนาวิชาชีพกฎหมายให้สมบูรณ์ เราต้องตระหนักว่าผู้พิพากษาเป็นมนุษย์ที่สามารถมีอคติและอาจทำเรื่องผิดพลาดได้เหมือนบุคคลธรรมดาทั่วไปเช่นกัน แต่ธรรมชาติของมนุษย์มักจะปกปิดความผิดพลาดของตนเองแต่จะชี้ข้อผิดพลาดของคนอื่น ดังนั้นจึงต้องยอมให้มีการวิจารณ์เพื่อชี้ข้อผิดพลาดของศาลอย่างเปิดเผย มิฉะนั้นจะเป็นการปกปิดความผิดพลาดของศาลเอง นอกจากนี้การวิจารณ์ศาลเป็นเรื่องทางตุลาการไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง เพราะหากเป็นการวิจารณ์เรื่องทางการเมืองแล้ว ย่อมวิจารณ์ได้โดยไม่จำกัด แต่หากเป็นการวิจารณ์เรื่องทางตุลาการแล้ว ย่อมวิจารณ์ได้อย่างจำกัด เพื่อรักษาความเป็นอิสระของตุลาการ⁶⁶ ถึงแม้ว่าศาลจะเป็นองค์กรที่สำคัญ แต่ศาลมิใช่วิหารแห่งคุณธรรม อยากรู้เสียก็ต้องปล่อยให้คนทั่วไปไม่ว่าจะปากมากแค่ไหนก็ตามได้แสดงความคิดเห็นทั้งในเชิงวิพากษ์และเคารพนับถือ

⁶⁴ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน. หน้า 37.

⁶⁵ Eric Barendt, *Freedom of Speech*, 2nd (New York: Oxford University, 2005). P. 312.

⁶⁶ David Kosar, "Freedom of Speech and Permissible Degree of Criticism of Judges" (Central European, 2007). P. 80.

ส่วนฝ่ายคัดค้านให้มีการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาล เห็นว่าการวิจารณ์ศาลจะทำลายความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมถึงความอิสระของศาลในการพิจารณาคดี บุคคลต้องเคารพต่อศาลและอำนาจตุลาการเพื่อให้ศาลมีอิสระหากไม่วิจารณ์ศาลๆ จะมีความเป็นอิสระในการพิจารณาคดี ซึ่งส่งผลให้ศาลสามารถรักษาความยุติธรรมของสังคมไว้ได้ดีกว่า การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าโดยผ่านการวิจารณ์นั้นเป็นการไม่สมควร แต่ต้องใช้วิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมและเพียงพอ อีกทั้งด้วยรูปแบบของการปฏิบัติงานขององค์กรตุลาการมีลักษณะเป็นเชิงรับ ซึ่งอาจทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจป้องกันตนเองจากการถูกวิจารณ์ได้เนื่องจากผู้พิพากษาถูกห้ามมิให้ตอบโต้การวิจารณ์⁶⁷

2.1.2 กฎหมายที่รับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือเสรีภาพในการพูดเป็นสิ่งซึ่งติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิดไม่มีสิ่งใดสามารถพรากจากบุคคลนั้นได้และเป็นสิ่งที่สำคัญจนรัฐไม่สามารถปฏิเสธการมีอยู่ของเสรีภาพดังกล่าวได้รัฐจึงจำเป็นต้องรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้ในกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ประกาศหรือกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงสุด อาทิ คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) คริสต์ศักราช 1789 ของประเทศฝรั่งเศส กฎหมายสิทธิมนุษยชน (The Human Rights Act) คริสต์ศักราช 1998 ของประเทศอังกฤษ หรือรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ เป็นต้น รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เช่นกัน นอกจากนี้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายภายในที่สำคัญแล้ว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายระหว่างประเทศหรือกติกาสากลอีกด้วย อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) คริสต์ศักราช 1948 กติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) คริสต์ศักราช 1966 และ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR)

⁶⁷ David Kosar, "Freedom of Speech and Permissible Degree of Criticism of Judges." P. 8.

2.1.2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 19 “ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออกรวมทั้งอิสรภาพในอันที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซงแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารตลอดจนข้อคิดผ่านสื่อใด โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน”⁶⁸

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) คือ เอกสารที่ทั่วโลกตกลงใช้ร่วมกันเป็นแนวทางไปสู่เสรีภาพและความเท่าเทียม โดยการปกป้องสิทธิมนุษยชนของทุกคนในทุกแห่งหน นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่นานาประเทศเห็นพ้องกันว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการปกป้องเพื่อให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างเสรี เท่าเทียม และมีศักดิ์ศรี ปฏิญญาได้ถูกตอบรับในวันที่ 10 ธันวาคม คริสต์ศักราช 1948 โดยสหประชาชาติที่เพิ่งจะก่อตั้งได้ไม่นาน หลังจากชาวโลกต้องเผชิญกับ การกระทำอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน ที่ได้เกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่สอง การรับรองปฏิญญาในครั้งนั้นได้กลายเป็นรากฐานไปสู่ อิสรภาพ ความยุติธรรม และความสงบสุข ปฏิญญานี้ได้เริ่มการร่างกันมาตั้งแต่ปี คริสต์ศักราช 1946 โดยในตอนแรกอาศัยคณะกรรมการที่มาจากประเทศมากมาย รวมถึงสหรัฐอเมริกา เลบานอน และ จีน ต่อมาคณะร่างปฏิญญาก็เริ่มขยายใหญ่ขึ้นโดยรวมผู้แทนจากออสเตรเลีย ชิลี ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต และสหราชอาณาจักร เพื่อให้เอกสารนี้ได้รับส่วนร่วมจากผู้คนในทุกมุมโลก รวมไปถึงความหลากหลายของวัฒนธรรม ศาสนา และการเมือง ปฏิญญานี้ได้ผ่านการเห็นชอบจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนและสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในที่สุดในปี คริสต์ศักราช 1948 ปฏิญญานี้ได้อธิบายสิทธิและเสรีภาพ 30 แบบ ที่มนุษย์ทุกคนต้องมีและไม่มีใครพรากมันไปได้ รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลด้วย ซึ่งสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ได้เป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันเอกสารนี้ก็ยังคงบังคับใช้อยู่ และเป็นเอกสารที่ได้รับการแปลภาษามากที่สุดในโลก⁶⁹ ถึงแม้ว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้กำหนดบรรทัดฐานข้อเสนอให้บรรดาประเทศสมาชิกลงไปเป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้อง แต่ก็ไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมายแต่อย่างใด

⁶⁸ Article 19: Right to freedom of opinion and expression Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.

⁶⁹ "Amnesty, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ", <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/what-udhr/>.

2.1.2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 19

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

3. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นสนธิสัญญาพหุภาคี ซึ่งสมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 23 มีนาคม พุทธศักราช 2519 สนธิสัญญานี้ให้คำมั่นสัญญาว่าภาคีจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการชุมนุม สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิในการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม จนถึงเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2552 กติการะหว่างประเทศนี้มีประเทศลงนาม 72 แห่ง และภาคี 166 แห่ง⁷⁰ สำหรับประเทศไทย ในปีพุทธศักราช 2535 ในสมัยของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เข้าร่วมกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยได้ลงนามเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ (Accession) เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พุทธศักราช 2539 และมีผลบังคับใช้ (Entry into Force) เมื่อวันที่ 29 มกราคม พุทธศักราช 2540 ดังนั้น ประเทศไทย จึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ใน ICCPR โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในบทบัญญัติของ

⁷⁰ "united nations treaty collection, International Covenant on Civil and Political Rights New York," https://web.archive.org/web/20100901184638/http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และ กฎหมายภายในฉบับอื่นๆ ของประเทศไทย⁷¹

จากบทบัญญัติของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) ข้อ 19 จึงเป็นที่มาขององค์การด้านสิทธิมนุษยชนนานาชาติ หรือ ARTICLE 19 เป็นองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนนานาชาติที่ทำงานเพื่อปกป้องและส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารจากทั่วทุกภูมิภาคของโลก และได้ประกาศถึงสิทธิด้านเสรีภาพในการแสดงออกรวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดย ARTICLE 19 เห็นว่าการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต้องมีสาระสำคัญ⁷² ดังนี้

(1) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะไม่ถูกจำกัดจากความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา หรือความเชื่อ

(2) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ถูกจำกัดเฉพาะแต่สิทธิในการพูดแต่ยังรวมถึงสิทธิการเข้าถึงถ้อยแถลงของบุคคลอื่น และข้อมูลของหน่วยงานรัฐ

(3) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ถูกจำกัดเฉพาะข้อมูลหรือแนวคิดของบุคคลส่วนใหญ่ แต่ต้องคุ้มครองข้อมูลหรือแนวคิดของบุคคลส่วนน้อยที่มีความแตกต่างกันที่เกิดขึ้นในสังคม เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะไร้ความหมายหากคุ้มครองเฉพาะข้อมูลหรือแนวคิดของบุคคลส่วนใหญ่เท่านั้น

(4) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสามารถกระทำได้โดยไม่ถูกจำกัดช่องทางการสื่อสารใดๆ รวมถึงบุคคลต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลสาธารณะต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว

(5) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ถูกจำกัดด้วยพรมแดนไม่ว่าจะในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม

นอกจากข้างต้นแล้วศาลและหน่วยงานของรัฐต้องให้ความคุ้มครองและไม่เข้าแทรกแซงการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยปราศจากเหตุผลและความจำเป็นตามกฎหมาย

⁷¹ เติชชู รักตะบุตร, วารสารศาลรัฐธรรมนูญการคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในประเทศไทย ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อ 4 แห่งกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์ จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2561). หน้า 44.

⁷² "Article 19, Defending freedom of expression and information," <https://www.article19.org/>.

2.1.2.3 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 10 (1) ทุกคนมีสิทธิมีอิสระในการแสดงออกและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการรับข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่างๆ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐและข้อจำกัดในเรื่องพรมแดน บทบัญญัตินี้จะไม่คุ้มครองรัฐในกรณีการออกอากาศโดยกิจการสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือทางภาพยนตร์ ที่ได้รับอนุญาตแล้ว⁷³

เมื่อวันที่ 4 เมษายน คริสต์ศักราช 1950 มีการให้สัตยาบัน อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights; EUCHR) หรืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) และมีผลใช้บังคับในวันที่ 3 กันยายน คริสต์ศักราช 1953 ซึ่งเป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นโดยสภาแห่งยุโรป (Council of Europe) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อความสำเร็จที่เป็นเอกภาพระหว่างรัฐสมาชิกเพื่อการคุ้มครองและมุ่งเน้นแนวความคิดและหลักการอันเป็นความตกลงร่วมกัน รวมถึงความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยได้ดำเนินการผ่านสภาแห่งยุโรปเป็นข้อตกลงร่วมกันในด้านต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ กฎหมาย การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึง การคงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อนุสัญญานี้ได้ให้ การคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง คือ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ ความมั่นคงและความปลอดภัยจากการทารุณโหดร้าย การปฏิบัติที่ดูหมิ่นเหยียดหยาม สิทธิที่จะได้รับความยุติธรรม โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ยังคุ้มครองเสรีภาพทางในการความคิด การพูด และการชุมนุม⁷⁴ นอกจากนี้อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยัง ยังเป็นที่มาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights/ECHR) ขึ้น เพื่อให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิภายใต้

⁷³ ARTICLE 10 Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This Article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

⁷⁴ Francis G. Jacobs and Robin C.A. White, *The European Court of Human Rights* (Oxford: Clarendon Press, 2nd ed, 1996). P. 3 - 5.

อนุสัญญาสามารถนำคดีไปสู่ศาลได้⁷⁵

2.1.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

การรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีลักษณะไม่มั่นคงขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองในช่วงเวลานั้นๆ เป็นสำคัญ ในส่วนของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประเทศไทยปัจจุบันบางฉบับได้กำหนดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น บางฉบับไม่ได้กำหนดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือต่างฉบับกันก็กำหนดไว้แตกต่างกัน อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไม่บัญญัติให้มีการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือกรณีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถึงแม้ว่าบัญญัติให้มีการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแต่ก็มีที่เนื้อหาที่แตกต่างกันบางส่วน เป็นต้น

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง วางหลักว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน”

มาตรา 34 วรรคสอง วางหลักว่า “เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น”

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญกับการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามมาตรา 34 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่มีข้อสังเกตประเด็นที่ว่า การใช้ในการแสดงความคิดเห็น อาจต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กล่าวคือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์

⁷⁵ "Sutanya Changsaluk, ศาลสิทธิมนุษยชน ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (The European Court of Human Rights)," <https://www.gotoknow.org/posts/567962>.

การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น รวมถึงเสรีภาพทางวิชาการ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าว จะกระทำมิได้และต้องได้รับความเคารพ โดยไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น อาทิกการใช้เสรีภาพ ตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง อาจต้องสอดคล้องกับ มาตรา 25 วรรคหนึ่ง โดยการใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น นั้นเอง

2.1.3 กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

จากที่ได้อธิบายความสำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็น สิทธิตามธรรมชาติ ติดตัวมาแต่กำเนิดไม่มีใครสามารถพรากไปได้ ซึ่งรัฐไม่สามารถปฏิเสธการมีอยู่ ของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ จึงต้องบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไม่ใช่เสรีภาพสมบูรณ์เด็ดขาด เช่นเสรีภาพในการนับ ถือนศาสนา ดังนั้นรัฐจึงสามารถตรากฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลได้ ตามความจำเป็นอย่างยิ่ง⁷⁶

2.1.3.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights; ICCPR) กับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ถึงแม้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights; ICCPR) จะให้การรับรองและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลคุ้มครองไว้ในข้อ 19 (1) และ (2) แต่ก็มีข้อจำกัดและกำหนดเงื่อนไข เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ใน ข้อ 19 (3) คือ

“การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องมีหน้าที่และความ รับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้อง บัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือ การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน”

⁷⁶ วรชัย แสสนศิริ, "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในกรณีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการพิจารณาคดี หรือพิพากษาคดีของศาลภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย," (กรุงเทพ, 2556). หน้า 127.

พิจารณาตามข้อ 19 (3) แม้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองบัญญัติให้การรับรองและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลคุ้มครองไว้ใน (1) และ (2) ก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นไปตามขอบเขตที่กำหนดไว้ใน (3) ด้วย กล่าวคือการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต้องเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น เพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน

2.1.3.2 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) กับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ในข้อ 10 (1) แต่ก็กำหนดข้อจำกัดและเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลไว้ใน ข้อ 10 (2) คือ

“เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตั้งอยู่บนภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขและข้อจำกัดตามกฎหมาย และความจำเป็นทางประชาธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ ผลประโยชน์ของรัฐ ความปลอดภัยของสาธารณะ การป้องกันอาชญากรรม สุขอนามัยของบุคคล ชื่อเสียงของบุคคล เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ป้องกันข้อมูลที่เป็นความลับ รวมถึงความเป็นกลางของอำนาจตุลาการ”

จากเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right; EUCHR) ข้อ 10 (2) เห็นได้ว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นใดๆของบุคคล จะทำให้บุคคลนั้นมีภาระในความรับผิดชอบเกิดขึ้น กล่าวคือ บุคคลนั้นต้องใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นไปในทางประชาธิปไตย โดยตระหนักถึงความมั่นคงของรัฐ ผลประโยชน์ของรัฐ ความปลอดภัยของสาธารณะ อาชญากรรม สุขอนามัย ชื่อเสียงของบุคคล ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการป้องกันข้อมูลที่เป็นความลับ รวมถึงความเป็นกลางของอำนาจตุลาการด้วย

2.1.3.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จะรับรองและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 25 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยทั่วไปไว้ในมาตรา 34 วรรคหนึ่ง และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการใน

มาตรา 34 วรรคสอง แต่ภายในเนื้อหาของทั้งสองวรรคได้กำหนดเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและเสรีภาพทางวิชาการไว้

หลักการทั่วไปที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดเงื่อนไขไว้ดังนี้

- (1) ต้องไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ
- (2) ต้องไม่กระทบกระเทือนสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และ

(3) ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

กรณีมาตรา 34 วรรคหนึ่ง “...การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน...”

จากบทบัญญัติดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลได้ แต่การกำหนดเงื่อนไขต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ

(1) การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต้องตราเป็นกฎหมายเท่านั้น⁷⁷

- (2) เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ
- (3) เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น
- (4) เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หรือ

(5) เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

กรณีข้อสังเกตคือการกำหนดเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลโดยทั่วไปตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง มีลักษณะสอดคล้องกับเงื่อนไขหลักการทั่วไปของการใช้สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามมาตรา 25

⁷⁷ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่ออกโดยรัฐสภา

กรณีกฎหมายที่ใช้เพื่อกำหนดข้อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นต้องเป็นบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 26 วรรคหนึ่ง “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”

มาตรา 26 วรรคสอง “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

พิจารณามาตรา 26 วรรคหนึ่ง หากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเงื่อนไขการตรากฎหมายในกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการเฉพาะก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ แต่หากรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะ เนื้อของกฎหมายดังกล่าวต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ

- (1) ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม
  - (2) ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ
  - (3) ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล และ
  - (4) ต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพด้วย
- แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติเงื่อนไขการตรากฎหมายในกรณีใดกรณีหนึ่งเพื่อกำหนดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลเป็นการเฉพาะก็ตาม แต่เนื้อหาที่ต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ตาม (1)-(4) อยู่นั่นเอง

กรณีมาตรา 34 วรรคสอง “...การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น...”

ข้อสังเกตมาตรา 34 วรรคสอง การใช้เสรีภาพทางวิชาการ ต้องสอดคล้องกับ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ศีลธรรมอันดีของประชาชน ต้องเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และต้องไม่ไปปิดกั้นความคิดเห็นของบุคคลอื่นด้วย ซึ่งหากจะจำกัดเสรีภาพทางวิชาการอาจจำเป็นต้องตราเป็นกฎหมายตามหลักการของมาตรา 26

เสรีภาพในทางวิชาการ (Academic Freedom) หมายถึง อิสระในแสวงหาความรู้ การเรียนการสอน การวิจัย อย่างสร้างสรรค์ การเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าหาความรู้ไปยังสาธารณชน ยังรวมถึงความเป็นอิสระของสถาบันการศึกษาในการบริหารจัดการบุคลากร การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน การกำหนดนโยบายโดยปราศจากการจำกัด การจำกัด การแทรกแซง ชูเชิญ คุกคาม ทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุภารกิจของมหาวิทยาลัยในการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพทางวิชาการต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเช่นเดียวกัน⁷⁸ เสรีภาพในทางวิชาการ แบ่ง ได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. เสรีภาพในการวิจัย หมายถึง เสรีภาพในการตั้งคำถามหรือการกำหนดปัญหาของการวิจัย เสรีภาพในการกำหนดวิธีการที่ใช้ในการวิจัย เสรีภาพในประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย รวมถึงเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเผยแพร่ผลการวิจัยหรือไม่ ซึ่งเสรีภาพในการวิจัยดังกล่าวนี้ย่อมเป็นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือนักวิจัยทั้งในและนอกร่วมมหาวิทยาลัย การวิจัย คือการค้นคว้าความรู้ใหม่โดยใช้วิธีการทางวิชาการที่มีที่ไปที่มาที่ไปและตรวจสอบได้ ทั้งนี้การวิจัยที่เกิดขึ้นหรือที่ดำเนินการอยู่นั้นอาจเป็นไปเพียงเพื่อการตอบสนองความต้องการในการค้นหาความจริงเท่านั้นก็ได้ โดยไม่จำเป็นว่าการวิจัยนั้นจะก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคมหรือเศรษฐกิจแต่อย่างใด หรือเป็นเรื่องกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการหรือวิธีการในการแก้ปัญหาเฉพาะบางประการที่ถูกเลือกขึ้นมา โดยใช้วิธีการหรือระเบียบในทางวิชาการ เพื่อนำเสนอผลการศึกษาหรือข้อเสนอในการแก้ปัญหาที่ถูกเลือกขึ้นมา นั้นจะต้องเป็นไปตาม มาตรฐานขั้นต่ำ ที่ได้รับการยอมรับว่ากระบวนการเช่นนั้นยังมีลักษณะของความเป็นวิชาการอยู่⁷⁹

2. เสรีภาพในการสอน หมายถึงความเป็นอิสระของผู้สอนในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมการสอน ที่จะส่งต่อหรือถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าหรือจากการวิจัย ทั้งนี้เงื่อนไขของการมีเสรีภาพในการสอนได้แก่การที่กิจกรรมที่จะได้รับการคุ้มครองต้องเป็นเรื่องที่

⁷⁸ ภัทรสุดา วรสาร, "สิทธิในเสรีภาพทางวิชาการ: ศึกษารัฐธรรมนูญไทยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญต่างประเทศ" (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559). หน้า 25.

⁷⁹ "ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน : เสรีภาพทางวิชาการกับการกระทำอันไม่สมควรในทางวิชาการ," <https://www.facebook.com/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99-113479190444764>.

เกี่ยวข้องกับการสอน ส่วนเสรีภาพในการสอน ต้องเป็นอิสระของผู้สอนในการเลือกวิชาหรือเรื่องที่จะสอน เสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของเรื่องที่จะสอน รวมถึงเสรีภาพในการกำหนดวิธีการในการสอน แต่อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพในการสอนนี้จะต้องตกอยู่ในกรอบของหน้าที่ตามกฎหมายข้าราชการของผู้สอนด้วย⁸⁰

แม้ว่าผลงานทางวิชาการจะถูกประเมินว่ามีคุณภาพไม่ดีหรือจะถูกวิพากษ์วิจารณ์เรื่องมาตรฐานในทางวิชาการนั้น แต่ไม่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำความผิดและไม่สามารถนำไปสู่การได้รับผลร้ายทางกฎหมายใดๆ ได้⁸¹ อย่างไรก็ตามหากเป็นผลงานที่ไม่ได้มาจากกระบวนการค้นคว้าทางวิชาการที่ถูกต้องหรือไม่ใช่เรื่องทางวิชาการโดยสิ้นเชิง ผลงานดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง นอกจากนั้นหากปรากฏว่าเป็นการกระทำอันไม่สมควรในทางวิชาการก็ย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองจากเสรีภาพทางวิชาการและทำให้เจ้าของผลงานอาจได้รับผลร้ายบางประการตามกฎหมายด้วย⁸²

2.2 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาล

ศาล คือสถาบันที่ใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาชี้ขาดข้อพิพาทหรืออรรถคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมให้เกิดความเป็นธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ เนื่องจากกฎหมายมิได้มีเฉพาะแต่กฎหมายสารบัญญัติเท่านั้น แต่ยังมีกฎหมายวิธีสบัญญัติหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความในศาล เพื่อจะบังคับให้เป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลเพื่อให้เกิดผลในทางกฎหมาย โดยในระบบ

⁸⁰ "ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน : เสรีภาพทางวิชาการกับการกระทำอันไม่สมควรในทางวิชาการ," <https://www.facebook.com/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99-113479190444764>.

⁸¹ "คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองเยอรมัน (BverfGE 102, 304 ff.; VG Ansbach v. 20.7.1979, Az.: AN 541 Ds 77)"

⁸² "ทฤษฎีสิทธิขั้นพื้นฐาน : เสรีภาพทางวิชาการกับการกระทำอันไม่สมควรในทางวิชาการ," <https://www.facebook.com/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99-113479190444764>.

ศาลยุติธรรมมีการแบ่งศาลออกเป็นสามชั้น ได้แก่ ศาล ชั้นต้น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ซึ่งการแบ่งศาลเป็นชั้นต่างๆ เพื่อให้ผู้พิพากษาหรือตุลาการศาล ที่มีประสบการณ์มากกว่าช่วยตรวจสอบความถูกต้อง ตลอดจนดูแลและแก้ไขข้อผิดพลาด บกพร่องในการตัดสินหรือการวินิจฉัยของศาลที่อยู่ต่ำกว่า ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการ⁸³ เพราะการใช้อำนาจทางตุลาการของศาลไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของคำสั่งหรือคำพิพากษา ย่อมมีผลผูกพันบรรดาคู่ความในคดีซึ่งข้อพิพาททางกฎหมายย่อมยุติลงตามการชี้ขาดคดีของศาลซึ่งถึงที่สุด และคำพิพากษาดังกล่าวย่อมเป็นฐานแห่งการบังคับคดีตลอดจนการกล่าวอ้างของคู่ความในคดีต่อไปได้ คุณค่าของการต้องยอมรับคำพิพากษาของศาลก็คือ ความมั่นคงแน่นอนแห่งนิติฐานะของบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของหลักความเป็นที่สุดของคำพิพากษา หรือหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res Judicata) เป็นหลักกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับความมีผลบังคับของคำพิพากษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำพิพากษาบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ รักษาความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย และประหยัดเวลาในการดำเนินคดี จึงทำให้หลักนี้จึงได้รับการยอมรับทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law ซึ่งในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเรียกหลักกฎหมายนี้ว่า หลักกฎหมายปิดปาก กล่าวคือ ห้ามเถียงผลของคำพิพากษา หรือปิดปากมิให้คู่ความเถียงเป็นอย่างอื่น เฉพาะกรณีคำพิพากษาในประเด็นที่ตรงกับประเด็นที่กล่าวอ้างในคดีหลัง โดยมีเหตุผลว่าการฟ้องร้องคดีนั้นควรสิ้นสุดคู่ความถูกปิดปากมิให้หรือฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่และบุคคลไม่ควรได้รับการเสี่ยงภัยถึงสองครั้งจากการกระทำครั้งเดียว⁸⁴ ด้วยหลักกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นที่มาสำคัญของความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือขององค์กรตุลาการและ ผู้พิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายการเมืองที่สำคัญและได้รับความสนใจจากมหาชน จึงทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นวงกว้างโดยเฉพาะสังคมออนไลน์ ซึ่งบางกรณีการแสดงความคิดเห็นอาจทำให้กระทบต่อเกียรติขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และอาจทำให้เกิดความรู้สึกบั่นทอนความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อองค์กรศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

⁸³ บรรเจิด สิงคะเนติ, การใช้สิทธิทางศาลของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551). หน้า 242.

⁸⁴ ชาคริต ชันนาโพธิ์, "วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 4 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาในคดีแพ่ง," (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554). หน้า 869.

2.2.1 ความผิดฐานดูหมิ่นศาลตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 198 วางหลักว่า “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดูหมิ่น ตามประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้นิยามคำศัพท์ไว้ แต่ต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษความผิดฐานดูหมิ่นศาล ใช้คำว่า “Insult” ซึ่งมีความหมายว่าการดูถูก การสบประมาท⁸⁵ ในการพิจารณาว่าถ้อยคำใดจะเป็นคำดูหมิ่นอาจจะพิจารณาได้จากประเภทคำพูดที่เป็นคำหยาบคาย⁸⁶ หรือคำที่ผู้ได้ยินได้ฟังแล้วเกิดความขุ่นมัว คำลามก⁸⁷ คำประชดประชัน⁸⁸ หรือแม้แต่คำสุภาพที่มีความมุ่งหมายให้เป็นการดูถูก สบประมาท⁸⁹ หรือทำให้อับอายด้วย และการดูหมิ่นด้วยคำดำเนิน⁹⁰ ไม่จำเป็นต้องเป็นข้อเท็จจริงเหมือนเรื่องหมิ่นประมาทที่ผู้กระทำการให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียงหรือความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การดูหมิ่นศาล หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็น การดูถูกเหยียดหยาม ด่าทอ สบประมาท ทำให้อับอาย และเป็นการกระทำที่จะเป็นลดคุณค่าของศาลในสายตาของผู้กระทำการดูหมิ่นโดยไม่ว่าจะกระทำด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรหรือกริยาใดอาทิ กรณีทนายความ พูดกับผู้อื่นว่า “ไม่นึกเลยว่าสำนวนนี้จะมาตกอยู่แก่คนๆ นี้” โดยคำว่า “แก่คนๆ นี้” คำพูดดังกล่าวคาดหมายได้ว่าเป็นผู้พิพากษา⁹¹ ร้องเรียนต่อปลัดกระทรวงยุติธรรมว่าผู้พิพากษาไปทานข้าวกับโจทก์หลังอ่านคำพิพากษา⁹² เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁸⁵ The Penal Code for the Kingdom of Siam Draft Version R.S 127(1908) section 151 “Whoever offers any insult to a Court sitting in any judicial proceeding, or obstructs the sitting of such Court, shall be punished with imprisonment not exceeding two years and fine not exceeding one thousand ticals.”

⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 541/2504, 388/2505, 1765/2506, 2089/2511, 2220/2518, 2102/2521, 10/2527 1631/2538, 5257/2548.

⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1442/2495, 439/2515.

⁸⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1081/2505, 2874/2528.

⁸⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3226/2525, 2256/2537, 7572/2542.

⁹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1735/2506, 862/2508, 1623/2551.

⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1456/2506.

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1124/2507.

วัตถุประสงค์ของกฎหมายของความผิดมาตรานี้ คือความเด็ดขาดของอำนาจรัฐในการรักษาความยุติธรรมความผิดฐานนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะปกป้องคุ้มครองชื่อเสียงของศาลหรือผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการตัดสินพิพากษาคดี ไม่ได้มีไว้เพื่อปกป้องคุ้มครองพิทักษ์ผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว⁹³

ในความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้ศาลไม่สามารถลงโทษเองได้ เพราะเป็นความผิดอาญาศาลจะต้องส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.2.2 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นบทบัญญัติหลักเพื่อพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล โดยวางหลักไว้กรณีที่จำเป็นเพื่อความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาล เพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็ว กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ บังคับแก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลได้⁹⁴

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมี 5 ลักษณะ ดังนี้⁹⁵

- (1) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาราก่อนอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย หรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล
- (2) เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 156/1 แล้วปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล
- (3) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่นๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสียให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น
- (4) ตรวจเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งอยู่ในสำนวนความ หรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 54

⁹³ Commission de reforms du droit du Canada, *REPORT ON CONTEMPT OF COURT* (Canada: The Honourable Jean Chretien, P.C., M.P., Minister of Justice and Attorney General of Canada, 1982). P. 28.

⁹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30

⁹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 31

(5) ขัดขึ้นไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา 19 หรือมีหมายเรียก ตามมาตรา 277”

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยสื่อมวลชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ซึ่งความผิดละเมิดอำนาจศาลเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีสถานะ เป็นสื่อมวลชน ได้แก่ผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณา ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของ หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์ที่ได้โฆษณาต่อประชาชน โดยจะได้อ่านซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่ง หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นหรือไม่ก็ตาม และเป็นกรกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้⁹⁶

(1) ถ้าสื่อมวลชนกระทำการใดๆเพื่อโฆษณา ข้อความหรือความเห็นอัน เป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง พฤติการณ์อื่น ๆ หรือกระบวนพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้าม การออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น เพื่อความเหมาะสมหรือคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ซึ่งศาลอาจสั่งให้ พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(2) ถ้าสื่อมวลชนกระทำการใดๆเพื่อโฆษณา ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาคดี รวมถึงมีคำพิพากษาเป็นที่สุด และมีวัตถุประสงค์ทำให้เกิดอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสีย ความยุติธรรมไป เช่น

(2.1) เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

(2.2) เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนพิจารณาแห่ง คดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ

(2.3) เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอัน เป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความหรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

(2.4) เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้นำวิเคราะห์ศัพท์ทั้งปวงในมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2476 มาใช้บังคับ

มาตรการบังคับโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กำหนดให้ศาล นั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังต่อไปนี้⁹⁷

⁹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 32

⁹⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33

- (1) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ
- (2) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่อย่างไรก็ตามการไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วคราวระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใดๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควรเมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ซึ่งบทบัญญัติทั้ง 4 มาตรา ดังกล่าวไม่ได้ใช้บังคับแต่เฉพาะคดีแพ่งเท่านั้นแต่จะบังคับใช้กับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมทุกประเภทคดี กรณีการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล⁹⁸ แบ่งได้ดังนี้

- (1) กรณีขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล
- (2) กรณีประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล
- (3) กรณีแสดงข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการได้สวนขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล
- (4) กรณีเจตนาจงใจหรือหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสาร
- (5) กรณีการตรวจหรือคัดเอกสารโดยไม่ได้รับอนุญาต
- (6) กรณีขัดขืนไม่มาตามคำสั่งของศาล
- (7) กรณีการกระทำของสื่อสิ่งพิมพ์และการโฆษณา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹⁸ คดีละเมิดอำนาจศาลหมายเลขดำ ล.ศ.6/2564 ผู้ถูกกล่าวหาทักกับพวกประมาณ 300 คน ได้เข้ามาบริเวณอาคารศาลอาญาแล้วกล่าวถ้อยคำโดยใช้อุกฤษณ์ขยายเสียงรวมถึงตะโกนและวิ่งไปรยกระดาศ อันมีลักษณะส่งเสียงดังก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ก่อความรำคาญ ประกอบกับถ้อยคำที่ผู้ถูกกล่าวหาแล้วและอ่านบทกลอนที่มีเนื้อหาที่ประณามใส่ร้ายและดูหมิ่นต่อการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลฎีกา "ตุลาการเช่นนี้ อ่ามีเลย" อันมีลักษณะก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม ศาลจึงพิพากษาลงโทษ ผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 30, 31 (1), 33 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15, 180 ให้ลงโทษจำคุกผู้ถูกกล่าวหาที่กำหนด 6 เดือน ต่อมาผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพตามข้อเท็จจริง แต่ศาลเห็นว่าแม้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพแต่ต่อสู้ว่าการกระทำของตนไม่เป็นความผิด ซึ่งแสดงว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่สำนึกถึงการกระทำ และการสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่นั้นเพราะจำนนต่อพยานหลักฐานที่ปรากฏแน่ชัด คำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาเหตุบรรเทาโทษได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 (ผู้กล่าวหา ผอ.สำนักอำนวยการประจำศาลอาญา ผู้ถูกกล่าวหา นางสาวเบนจา อะปัญญา)

2.2.3 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 วางหลักเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ไว้ 2 กรณี⁹⁹

(1) กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มี 2 กรณี ดังนี้

(1.1) กรณีไม่แสดงหลักฐานตามกำหนดเวลาหรือประวิงคดี¹⁰⁰

⁹⁹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 มาตรา 64 วรรคหนึ่ง นอกจากบทบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อมีการละเมิดอำนาจศาลให้ศาลปกครองมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้ (1) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วย หรือไม่ก็ได้ (2) ไล่ออกจากบริเวณศาล (3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์ แห่งกรณี และหากเป็นการสั่งลงโทษตาม (3) ให้องค์คณะอื่นที่มีชื่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้น เป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 มาตรา 57 ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอความเห็นในข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษา ตลอดจนดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัคดีนั้น

ในระหว่างการดำเนินการของตุลาการเจ้าของสำนวนตามวรรคหนึ่ง ให้เปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ทราบถึงข้ออ้างหรือข้อแย้งของแต่ละฝ่าย และให้คู่กรณีแสดงพยานหลักฐานของฝ่ายตนเพื่อ ยืนยันหรือหักล้างข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายได้เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าได้รวบรวม ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพียงพอแล้ว ให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนทำความเห็นเสนอให้องค์คณะพิจารณาพิพากษาเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

ในการให้โอกาสคู่กรณีตามวรรคสอง ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนกำหนดให้คู่กรณีแสดง พยานหลักฐานของฝ่ายตนภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าคู่กรณีมิได้ปฏิบัติภายในระยะเวลาที่ กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีที่ไม่ได้แสดงพยานหลักฐานนั้นไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนหรือยอมรับ ข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแล้วแต่กรณีและให้ศาลปกครองพิจารณาพิพากษา ต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ในกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่ กำหนดตามวรรคสามหรือมีพฤติกรรมประวิงคดีให้ล่าช้า ศาลปกครองจะรายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับ ดูแล ผู้ควบคุม หรือ นายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปก็ได้ ทั้งนี้ โดยไม่เป็นการตัดอำนาจที่ศาลจะมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล

การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการเจ้าของสำนวนและพนักงานคดีปกครองให้เป็นไปตามที่ กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

(1.2) กรณีวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยไม่สุจริตและไม่ใช้ด้วยวิธีการทางวิชาการ¹⁰¹

(2) กรณีอนุโลมความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มี 2 กรณี ดังนี้

(1.1) การละเมิดที่เกิดจากการกระทำการอย่างใดๆ ตามมาตรา 31

(1.2) การละเมิดอำนาจศาลโดยการโฆษณา ตามมาตรา 32

2.2.4 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 วางหลักให้ศาลมีอำนาจ¹⁰² ดังนี้

(1) รักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล บริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล

(2) ในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ให้อำนาจศาลสามารถออกข้อกำหนดของศาลเกี่ยวกับการปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ¹⁰³ กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีหรือบริเวณที่ทำการศาล โดยสามารถออกคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อย รักษาศีลธรรมอันดีของประชาชนศาล เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมไปถึงการยัง

¹⁰¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 มาตรา 65 ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีของศาลปกครองโดยสุจริตด้วย วิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ

¹⁰² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง

¹⁰³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคสอง

กำหนดองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้อีกด้วย จากบทบัญญัติดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดเฉพาะแต่คดีที่อยู่ระหว่างพิจารณาในบริเวณศาลเท่านั้น ไม่รวมถึงคดีที่ ศาลวินิจฉัยอันถึงที่สุดแล้ว

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ได้กำหนดเงื่อนไขเรื่องการวินิจฉัยคำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีไว้ด้วย กล่าวคือ หากการวินิจฉัยคำสั่งหรือคำวินิจฉัยคดีได้กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคายเสียยศ สี หรืออาฆาตมาดร้าย จะไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁰⁴

มาตรการบังคับโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กำหนดให้ศาล นั้นมีอำนาจสั่งลงโทษ¹⁰⁵ ดังต่อไปนี้

- (1) ตักเตือน โดยจะมีคำตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
- (2) ไล่ออกจากบริเวณศาล
- (3) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ

ทั้งปรับ

กฎหมายกำหนดให้ศาลพิจารณาสั่งลงโทษเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี¹⁰⁶ โดยเฉพาะคำสั่งลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาล ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ประกอบการพิจารณา ด้วย¹⁰⁷ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

มีข้อสังเกตบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการบังคับในกรณีกระทำการฝ่าฝืน ตามมาตรา 38 ซึ่งมาตรการบังคับดังกล่าวคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 33 แต่แตกต่างกันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

¹⁰⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคท้าย

¹⁰⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 39 วรรคหนึ่ง

¹⁰⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 39 วรรคสอง

¹⁰⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 39 วรรคสาม

พุทธศักราช 2561 เพิ่มเติมเงื่อนไขการลงโทษจำคุกหรือปรับต้องให้ศาลมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

2.2.5 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562

โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 6 และ มาตรา 28 เพื่อป้องกันผลกระทบที่มีต่อความน่าเชื่อถือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ศาลได้ออกข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามปฏิบัติโดยทั่วไปสำหรับบุคคลที่จะเข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนจะต้องประพฤติปฏิบัติ¹⁰⁸ ดังต่อไปนี้

- (1) ต้องแต่งกายให้สุภาพและปฏิบัติตนอย่างสุภาพชน
- (2) ห้ามใช้เครื่องขยายเสียงหรือส่งเสียงดังหรือกระทำการใดอันเป็นการรบกวนการพิจารณาคดีของศาลและการทำงานของเจ้าหน้าที่ของศาล รวมทั้งห้ามกระทำการกีดขวางทางเข้าออกหรือการปฏิบัติหน้าที่ของศาล
- (3) ห้ามประพฤติดนในทางก่อให้เกิดความไม่เรียบร้อย หรือก่อความรำคาญ หรือกระทำการในลักษณะที่เป็นการยุยง ส่งเสริม ยั่วยุ สนับสนุนใดๆ ในการกระทำดังกล่าวในการพิจารณาคดีของศาลและการทำงานของเจ้าหน้าที่ของศาล
- (4) ห้ามพกพาอาวุธ สิ่งนี้อาจใช้เป็นอาวุธ หรือสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาภายในบริเวณที่ทำการศาล
- (5) ห้ามถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพหรือเสียง หรือกระทำการอย่างอื่นในทำนองเดียวกันในบริเวณที่ทำการศาล โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล
- (6) ห้ามมิให้นำเครื่องมือสื่อสาร อุปกรณ์บันทึกภาพหรือเสียง หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด เข้ามาในห้องพิจารณาคดี โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล
- (7) ห้ามแกล้ง ชี้แจง แจกจ่าย เผยแพร่ รวมถึงการให้สัมภาษณ์หรือพูดออกอากาศในบริเวณที่ทำการศาล ที่อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการพิจารณาคดีของศาล โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล
- (8) ต้องประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในที่ทำการศาล

¹⁰⁸ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 8

ข้อสังเกตข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 8 ได้กำหนดข้อปฏิบัติและห้ามปฏิบัติทั่วไปสำหรับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้ามาในบริเวณศาลหรือเข้าฟังการไต่สวนขณะพิจารณาคดี เพื่อขยายความบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 38 วรรค 2 และให้อำนาจศาลออกคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการเพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยและรวดเร็ว¹⁰⁹

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ได้กำหนดเงื่อนไขความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญไว้¹¹⁰ ดังต่อไปนี้

- (1) บิดเบือนข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายตามคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาล
- (2) วิจารณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลโดยไม่สุจริต
- (3) ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย
- (4) ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายเสียดสี
- (5) ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายปลุกปั่น
- (6) ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายยุยง หรือ
- (7) ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายอาฆาตมาดร้าย

ข้อสังเกตความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดดังกล่าวขยายความเกินกว่าบทบัญญัติบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 38 วรรค 2 ที่ให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาล เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ แต่ในข้อ 10 ยังใช้บังคับรวมไปถึงกรณีที่ศาลได้คำวินิจฉัยชี้ขาดคดีถึงที่สุดแล้วด้วย นอกจากนี้หากการกระทำผิดตามข้อ 10 ได้กระทำขึ้นผ่านระบบคอมพิวเตอร์อาจมีความผิดตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิด

¹⁰⁹ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 9

¹¹⁰ ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10

เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พุทธศักราช 2560 มาตรา 14¹¹¹ หรือ มาตรา 16¹¹²

¹¹¹ “มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชนอันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคง ในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิด ความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(5) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) (2) (3) หรือ (4)

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้

¹¹² มาตรา 16 ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อภาพของผู้ตาย และการกระทำนั้นน่าจะทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ผู้กระทำไม่มีความผิด

ความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้

ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

ข้อ 11 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งศาลตามข้อ 8 ข้อ 9 และข้อ 10 ให้ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 39

จากข้างต้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในทางวิชาการได้รับการรับรองและคุ้มครองทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญของไทย แต่ในส่วนของรายละเอียดองค์ประกอบความผิดทางกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ โดยเฉพาะเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ที่มีข้อสังเกตว่าเป็นการนำองค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลมารวมกันเป็นฐานความผิดละเมิดอำนาจศาลในคราวเดียว ซึ่งความผิดทั้ง 2 ฐานความผิดดังกล่าวนี้มีเจตนาารมณ์และคุณธรรมทางกฎหมายที่รับรองและคุ้มครองแตกต่างกัน การนำองค์ประกอบความผิดของผิดทั้ง 2 ฐานความผิด มารวมกันเป็นฐานความละเมิดอำนาจศาลฐานเดียว อาจทำให้การบังคับใช้ฐานละเมิดอำนาจศาลโดยศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 มีขอบเขตบังคับที่กว้างขวางกว่าที่บทบัญญัติความผิดละเมิดอำนาจศาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ บัญญัติความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 และยังมีโทษจำคุกทางอาญาที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยในคดีโดยตรง ในส่วนของข้อยกเว้นการแสดงความคิดเห็นโดยการใช้เสรีภาพทางวิชาการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น ถูกจำกัดด้วยหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ศีลธรรมอันดีของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่จะชอบด้วยข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ แม้จะใช้เสรีภาพทางวิชาการก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่าการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นหลัก และการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสมือนเป็นข้อยกเว้น

บทที่ 3

แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาล และละเมิดอำนาจศาลในต่างประเทศ

กรณีศึกษาถึงประเด็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อคำวินิจฉัยของศาลและหลักการคำวินิจฉัยของศาลในต่างประเทศทั้งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และระบบประมวลกฎหมาย รวมถึงการใช้และการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อคำวินิจฉัยของศาลตลอดทั้งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงหรือแตกต่างระหว่างกันซึ่งมีดังต่อไปนี้

3.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)

3.1.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษ

สหราชอาณาจักร (United Kingdom) เป็นต้นแบบของการใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) รวมถึงยังเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลประเทศอังกฤษซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศในเครือจักรภพหรือสหราชอาณาจักร (United Kingdom) จึงมีระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law)¹¹³ และแนวคิดละเมิดอำนาจศาลด้วยเช่นเดียวกันเนื่องจากในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เป็นระบบที่ศาลหรือผู้พิพากษาที่บทบาทสำคัญอย่างยิ่งและคำพิพากษายังเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย (Judge Made Law)¹¹⁴ อีกด้วย ในส่วนของการพิจารณาคดีจะมีคณะลูกขุนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและความเห็นของคณะลูกขุนมีผลกับคดีความโดยตรง ดังนั้นในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จึงให้ความสำคัญและปกป้องศาลและคณะลูกขุนเป็นพิเศษเพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นธรรมและไม่ให้เกิดความหวั่นไหวกับสภาวะทางจิตใจต่อการแสดงความคิดเห็นของคณะลูกขุนที่มีต่อคดีนั้น¹¹⁵ จากเจตนารมณ์ดังกล่าวจึง

¹¹³ J. LYN ENTRIKIN, *THE DEATH OF COMMON LAW*, vol. 42 (Harvard Journal of Law & Public Policy, 2019). P 364.

¹¹⁴ Lord Hodge, *The scope of judicial law-making in the common law tradition* (Germany: Max Planck Institute of Comparative and International Private Law Hamburg, 2019). P 1.

¹¹⁵ สรวุฒิ เบญจกุล, "การละเมิดอำนาจศาล ตามกฎหมาย สหราชอาณาจักร," วารสารดุลพาทกันยายน-ธันวาคม 2551 (กรุงเทพ, 2551). หน้า 71.

นำไปสู่แนวคิดที่จะสร้างกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองศาลและคณะลูกขุนในคดี อันเป็นที่มาของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ละเมิดอำนาจศาล (Contempt of Court) คือการกระทำใดๆ ที่เป็นการขัดขวางการบริหารงานยุติธรรมหรือพิพากษาของศาล การกระทำเพื่อลดอำนาจหรือศักดิ์ศรีของศาลหรือการกระทำที่เป็นการละเลยหรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของศาล

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในอังกฤษเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยที่ประเทศอังกฤษยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยในช่วงศตวรรษที่ 12 เริ่มปรากฏรากศัพท์คำว่า “Contemptus Curiae” ต่อมาในช่วงในช่วงศตวรรษที่ 13 ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในอังกฤษยังมีได้วางหลักองค์ประกอบความผิดหรือกระบวนการพิจารณาที่แน่นอน ในช่วงศตวรรษที่ 14 เริ่มปรากฏแนวคิดหลักการความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและกระบวนการพิจารณาคดีที่ชัดเจนมากขึ้น¹¹⁶ จนนำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลฉบับแรกคือ The Contempt of Court Act 1981 (CCA 1981) โดยลักษณะความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม Contempt of Court Act 1981 มีลักษณะเป็นความรับผิดโดยปราศจากความผิด (Liability without fault)¹¹⁷ หรือความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นมีเจตนาละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ถ้าได้การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และมีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดก็ต้องรับผิด โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะกระทำการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอย่างต่อเนื่อง

ในช่วงประเทศอังกฤษปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยังไม่ได้วางหลักการเป็นลายลักษณ์อักษร ได้ปรากฏคำนิยามเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในคดี Birch v. Walsh โดยศาลได้แบ่งการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไว้ 3 ลักษณะ คือ 1.ดูหมิ่นโดยไม่เคารพคำสั่งศาล 2.ดูหมิ่นไม่เคารพคำสั่งศาลด้วยสิ่งพิมพ์โดยมีเจตนาคุกคามหรือตีดิสินบนเพื่อให้มีผลต่อการพิจารณาคดี และ 3.การขัดขวาง

¹¹⁶ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณัชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์ธ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 27.

¹¹⁷ Janet S. Lindgren, *Liability without Fault: Logic and Potential of a Developing Concept* (Wisconsin Law Review, 1970). P. 1202.

กระบวนการยุติธรรม¹¹⁸ หลังจากนั้นต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งลักษณะการกระทำที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในอังกฤษเป็น 2 ประเภท คือ 1.การพิจารณาตามสถานที่ของการกระทำ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และ 2.การพิจารณาตามรูปแบบของการกระทำ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนี้

1. การพิจารณาตามสถานที่ของการกระทำ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แบ่งได้ 2 กรณี

1.1 การกระทำความผิดฐานละเมิดนอกบริเวณศาล คือการกระทำใดๆ ที่เป็นการขัดขวางการบริหารความยุติธรรมหรือพิพากษาของศาล หรือการกระทำเพื่อลดอำนาจหรือศักดิ์ศรีของศาล หรือการกระทำที่เป็นการละเลยหรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของศาล ที่เกิดขึ้นนอกบริเวณศาล โดยการกระทำเช่นนั้นอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม โดยส่วนใหญ่การกระทำความผิดฐานละเมิดนอกบริเวณศาล จะมีลักษณะของการเผยแพร่ข้อเท็จจริง คดีความที่ยังไม่ถึงที่สุด ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ รวมถึงอินเทอร์เน็ต และสื่อไร้สารอื่นๆด้วย หรือเป็นการแสดงความคิดเห็นทางคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล (The Sub Judice Rule) และมีลักษณะที่เป็นการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม¹¹⁹ ตัวอย่างเช่น

การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นความลับ

- การเผยแพร่ข้อมูลการพิจารณาของคณะลูกขุน

- การเผยแพร่ข้อมูลของของจำเลยที่เป็นเด็ก พยาน

ผู้เสียหาย หรือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อในการกระทำความผิด

หรือ

- การฝ่าฝืนคำสั่งศาลเผยแพร่ข้อมูลการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เป็นต้น

1.2 การกระทำความผิดฐานละเมิดในบริเวณศาล คือการกระทำใดๆ ที่เป็นการขัดขวางการบริหารความยุติธรรมหรือพิพากษาของศาล หรือการกระทำเพื่อลดอำนาจหรือศักดิ์ศรีของศาล หรือการกระทำที่เป็นการละเลยหรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของศาล ที่เกิดขึ้นในบริเวณศาล ตัวอย่างเช่น

¹¹⁸ Naseem Ahmed Handa, "AN APPRAISAL OF LAW OF CONTEMPT IN INDIA" (Punjabi University, 2010). P. 32.

¹¹⁹ BOAZ SHNOOR and DORON MENASH, *Sub Judice and Free Speech: Balancing the Right to a Fair Trial Against Freedom of Expression in Israel* (San Diego, 2017). P. 32.

(1) การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เคารพต่อศาล คือการแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลทำให้การใช้อำนาจของศาลไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรหรือรบกวนการดำเนินการของศาล ตัวอย่างในคดี *Re Nash, ex p Tuckerman* (1970) กลุ่มของจำเลยได้แสดงพฤติกรรมโดยเดินเข้าศาลแล้วยกมือซ้ายขึ้นเหนือศีรษะ ด้วยพฤติกรรมดังกล่าวทำให้กลุ่มของจำเลยถูกดำเนินคดีละเมิดอำนาจศาลศาลให้เหตุผลว่าแม้กลุ่มจำเลยจะไม่ได้พูดหรือใช้ความรุนแรงใดๆ แต่พฤติกรรมดังกล่าวก็นับถือได้ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมแทรกแซงกระบวนการพิจารณาคดีกระทบต่อความน่าเชื่อถือของศาล ซึ่งการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เคารพต่อศาลไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะการรบกวนภายนอกเท่านั้น¹²⁰

(2) การแสดงพฤติกรรมพุดเหยียดหยามศาล คือการแสดงการทางการพุด เช่นการพุดดูถูก เหยียดหยาม ตำหนอ ลดความน่าเชื่อถือ รวมถึงคำพุดที่ไม่เคารพต่อศาล ตัวอย่างในคดี *Carus Wilson's Case* (1845)¹²¹ การที่จำเลยกล่าวว่า ศาลตัดสินไม่เป็นธรรม ถือว่าเป็นคำพุดที่ดูถูกและดูหมิ่นอย่างยิ่ง

(3) การแสดงพฤติกรรมข่มขู่ ทำร้าย บุคคลในห้องพิจารณาคดี คือการกระทำใช้ความรุนแรง หรือการข่มขู่ต่อบุคคลในขณะที่ศาลดำเนินการพิจารณาคดี ซึ่งบุคคลที่ถูกทำร้าย หรือถูกข่มขู่อาจเป็นได้ทั้งผู้พิพากษา คณะลูกขุน ทนายความในคดี พยาน หรือคู่ความในคดี ตัวอย่างในคดี *Bodden v Commissioner of Police* (1989) จำเลยจงใจขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีของศาล และใช้กำลังต่อสู้ขัดขืนทำร้ายร่างเจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติหน้าที่ การกระทำของจำเลยจึงมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹²²

(4) การแสดงพฤติกรรมขัดขวางการพิจารณาคดีของศาล คือการแสดงพฤติกรรม หรือการพุด ด้วยประการใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อการพิจารณาคดีของศาล ตัวอย่างในคดี *Morris v. The Crown Office* (1970) โดยขณะที่ศาลกำลังพิจารณาคดีหมิ่นประมาทของ *Lawton J* กลุ่มจำเลยได้เข้ามาตะโกน แจกเอกสาร และร้องเพลง เพื่อประท้วงคำสั่งศาลที่มีต่อหัวหน้าของกลุ่มจำเลย การกระทำของกลุ่มจำเลยจึงเป็นการแสดงพฤติกรรม

¹²⁰ Mr WS Martin QC, *DISCUSSION PAPER ON CONTEMPT IN THE FACE OF THE COURT* (Law Reform Commission of Western Australia, 2001). P. 6.

¹²¹ "Carus Wilson's Case, Contempt of Court," <https://vlex.co.uk/vid/re-carus-wilson-806394705>.

¹²² "Bodden v Commissioner of Police (1989), Contempt in the Face of Court," <https://revisionworld.com/a2-level-level-revision/law-level-revision/freedom-expression/contempt-court/contempt-face-court>.

เป็นการกระทำที่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ศาลยังคงมีคำพิพากษาให้การวิพากษ์วิจารณ์ศาลเป็นการดูหมิ่นศาล หรือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญา อีกด้วย¹²⁶

ต่อมาคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายของรัฐสภาอังกฤษ ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาลและมีรายงานสรุปในปี 2012 แนะนำให้ “เลิก” ด้วยเหตุผล ความผิด “ดูหมิ่นวิจารณ์ศาล” ให้เสียหายจนสาธารณะเสื่อมศรัทธา นั้น ไม่มีการลงโทษตามความผิดนี้มาตั้งแต่ ปี 1931 เสมือนเป็นกฎหมายที่ตายไปแล้ว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และสำคัญยิ่งกว่าหลักความศักดิ์สิทธิ์ของผู้พิพากษา ในส่วนของกลุ่มผู้พิพากษาเห็นว่าความผิดดังกล่าวไม่มีความจำเป็นใดๆ ในสังคมประชาธิปไตยที่เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นหลักการหนึ่งที่สำคัญ¹²⁷ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของกฎหมาย The Court and Criminal Act ปี 2013 ในมาตรา 33¹²⁸ ยกเลิกความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และทำให้การวิพากษ์วิจารณ์ศาลได้โดยไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹²⁹

ตัวอย่างคดี ของ Mr.Anwar ทนายความของ Mohammed Atif Siddiqu (2007) จำเลยในคดีก่อการร้ายซึ่งได้ถูกศาลอุทธรณ์กลางตัดสินโทษจำคุก ภายหลังคำตัดสินดังกล่าว Mr.Anwar ได้วิจารณ์ในทำนองที่ว่ากระบวนการพิจารณาคดีและคำตัดสินไม่เป็นธรรมกับจำเลย ต่อมา Mr.Anwar ได้ถูกฟ้องข้อหาละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาล ผลการพิจารณาโดยศาลสูงใน Edinburgh ตัดสินว่าการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวของ Mr.Anwar ไม่เป็นความผิดข้อหาละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาล แต่ศาลได้ให้หลักการกรณีแสดงความคิดเห็นไว้ คือถึงแม้ว่าบุคคลมี

¹²⁶ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณิชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์ธร์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 29.

¹²⁷ "ศาลอังกฤษ ตันแบบคดี "หมิ่นศาล" เลิกถือสากับคำวิจารณ์ของสาธารณะ," <https://www.thepeople.co/read/history/6366>.

¹²⁸ The Court and Criminal Act 2013 section 33 Abolition of scandalising the judiciary as form of contempt of court

(1) Scandalising the judiciary (also referred to as scandalising the court or scandalising judges) is abolished as a form of contempt of court under the common law of England and Wales.

(2) That abolition does not prevent proceedings for contempt of court being brought against a person for conduct that immediately before that abolition would have constituted both scandalising the judiciary and some other form of contempt of court.

¹²⁹ The House of Commons, LAW COM No 335 CONTEMPT OF COURT: SCANDALISING THE COURT (The Stationery Office Limited in UK, 2012). P. 26 - 28.

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นใดๆ แต่การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวต้องเป็นได้ตามข้อเท็จจริง และต้องใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม

ถึงแม้ว่าข้อสรุปความเห็นส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการให้ยกเลิก ความผิดฐานดูหมิ่นศาลโดยไม่จำเป็นต้องมีบทกฎหมายใหม่ใดๆมาบังคับใช้แทน แต่มีความเห็นโต้แย้งจากเสียงข้างน้อยที่ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาล โดยเสนอข้อโต้แย้งดังนี้¹³⁰

(1) องค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นศาลได้วางหลักให้สามารถวิจารณ์ศาลได้โดยสุจริตไม่เป็นความผิดอยู่แล้ว

(2) การให้วิจารณ์ศาลได้เป็นวงกว้างอาจผิดวัตถุประสงค์ของการใช้เสรีภาพการแสดงความคิดเห็น

(3) ความผิดฐานดูหมิ่นศาลไม่ได้บังคับใช้เป็นระยะเวลาอันสั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องยกเลิก

(4) หากยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาลแล้วให้บังคับใช้แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการควบคุมการกระทำความผิดและอาจทำให้เกิดการวิจารณ์ศาลด้วยความเท็จ ด้วยคำหยาบคาย และไม่เป็นธรรม รวมถึงในปัจจุบันช่องทางการสื่อสารมีหลายช่องทาง ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบกับความน่าเชื่อถือของศาล

2.2 กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่ง (Civil Contempt) คือการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลพิพากษา เพื่อการบังคับสิทธิหรือเพื่อเยียวยาแก้ไขในทางแพ่ง ส่งผลให้การดำเนินการพิจารณาและคำพิพากษาด้อยประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่งศาลสามารถใช้มาตรการบังคับทางอาญาทางอาญาอื่นๆกับผู้กระทำความผิดได้ โดยไม่ได้จำกัดให้ศาลต้องปรับแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น¹³¹

¹³⁰ Commons, LAW COM No 335 CONTEMPT OF COURT: SCANDALISING THE COURT. P. 7 - 11.

¹³¹ จุฑารัตน์ แก้วกัญญา, กฎหมายละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กองกฎหมายกระบวนกฤษฎีธรรมฝ่ายกฎหมายกระบวนกฤษฎีธรรมทางอาญา, 2557). หน้า 5 - 6.

3.1.1.1 The Contempt of Court Act 1981 กับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ศาล

ลักษณะเป็นความรับผิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม The Contempt of Court Act 1981 เป็นลักษณะเป็นความรับผิดโดยปราศจากความผิด (Liability without fault)¹³² หรือความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)¹³³ กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นมีเจตนาละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ถ้าได้การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น และมีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดก็ต้องรับผิด โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำผิดมีลักษณะกระทำการแทรกแซงกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอย่างต่อเนื่อง¹³⁴ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำของตนเป็นไปด้วยความสุจริต จึงอาจจะไม่ต้องรับผิด อย่างไรก็ตามหากเป็นการกระทำที่นอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ตาม The Contempt of Court Act 1981 อาจต้องนำหลัก Common Law หรือ คำพิพากษาของศาลมาใช้บังคับเพื่อให้ต้องกับกรณี¹³⁵ การที่ศาลจะใช้มาตรการบังคับโทษกับจำเลยนั้นต้องครบทั้ง 4 องค์ประกอบ¹³⁶ คือ

¹³² Lindgren, *Liability without Fault: Logic and Potential of a Developing Concept*. P. 1202.

¹³³ The Contempt of Court Act 1981 Section 1 The strict liability rule.

In this Act “the strict liability rule” means the rule of law whereby conduct may be treated as a contempt of court as tending to interfere with the course of justice in particular legal proceedings regardless of intent to do so.

¹³⁴ The Contempt of Court Act 1981 Section 2(2)

The strict liability rule applies only to a publication which creates a substantial risk that the course of justice in the proceedings in question will be seriously impeded or prejudiced.

¹³⁵ The Contempt of Court Act 1981 Section 6 Savings. Nothing in the foregoing provisions of this Act

(a) prejudices any defence available at common law to a charge of contempt of court under the strict liability rule;

(b) implies that any publication is punishable as contempt of court under that rule which would not be so punishable apart from those provisions;

(c) restricts liability for contempt of court in respect of conduct intended to impede or prejudice the administration of justice.

¹³⁶ Professor dr. Johan Boucht, *Criminal Law in England and Wales in a nutshell* (University of Oslo). P. 19 - 29.

1. มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำเป็นความผิด
2. ผู้กระทำผิดรู้ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด
3. ผู้กระทำมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้
4. ผู้กระทำไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรการบังคับโทษตาม The Contempt of Court Act 1981 กับ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ได้วางหลักไว้ในมาตรา 14-17 โดยแบ่งการพิจารณาได้ 3 กรณี คือ

(1) มาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอังกฤษ และเวลล์ การใช้มาตรการการบังคับโทษจะมีความสัมพันธ์กับเขตอำนาจศาล กล่าวคือ

- กรณี Superior Court¹³⁷ มีอำนาจสั่งลงโทษการละเมิดอำนาจได้ทั้งในเขตและนอกเขตศาล
- กรณี Crown Court มีอำนาจสั่งลงโทษเฉพาะในเขตศาลเท่านั้น โดยผู้ขึ้นไม่เชื่อฟังคำสั่งหรือข้อบังคับศาล
- กรณี Inferior Court มีอำนาจในการกำหนดโทษเฉพาะคดีละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในศาลเท่านั้น

กรณีมาตรการบังคับโทษทางอาญาโทษจำคุกทุกลำดับชั้นศาลได้ กำหนดไว้เช่นเดียวกันแต่แตกต่างกันในส่วนของระยะเวลาของการบังคับโทษ เช่น กรณี Superior Court สามารถลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 2 ปี¹³⁸ หรือ กรณี Inferior Court สามารถลงโทษได้ไม่เกิน 1 เดือน ในส่วนของมาตรการบังคับโทษทางอาญาโทษปรับกำหนดให้ทุกลำดับชั้นศาลปรับได้ไม่เกิน £2500¹³⁹ หากผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอายุต่ำกว่า 17 ปี ศาลจะไม่ใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาทั้งจำคุกและปรับ¹⁴⁰

¹³⁷ The Contempt of Court Act 1981 Section 19

“superior court” means [the Supreme Court] the Court of Appeal, the High Court, the Crown Court, the [Court Martial Appeal Court], the Employment Appeal Tribunal and any other court exercising in relation to its proceedings powers equivalent to those of the High Court.

¹³⁸ The Contempt of Court Act 1981 Section 15 (2) (a)

¹³⁹ The Contempt of Court Act 1981 Section 15 (2) (b).

¹⁴⁰ Penal Reform International, *The minimum age of criminal responsibility* (London, 2013).

(2) มาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประเทศสกอตแลนด์ ได้กำหนดมาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ เว้นแต่¹⁴¹

- กรณีการกระทำโดยละเมิดต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง (Sheriff) สามารถใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ
- กรณีคดีอื่นที่ไม่ใช่คดีอาญาอุกฉกรรจ์ สามารถใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ
- กรณีที่เกิดขึ้นใน District Court สามารถใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาโทษจำคุกไม่เกิน 60 วัน หรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ

(3) มาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใน Magistrates' Court มีอำนาจใช้มาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ได้ 2 กรณี¹⁴²

- เจตนาดูหมิ่นผู้พิพากษา พนักงานอัยการที่อยู่ระหว่างรอการพิจารณาคดี เข้าร่วมกระบวนการพิจารณาคดีมาศาล หรือกลับจากศาล พยาน เจ้าหน้าที่ศาล หรือทนายความ
- เจตนารบกวนกระบวนการพิจารณาคดี หรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในศาล

ศาลสามารถใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจนกว่าศาลจะพิจารณาคดีเสร็จสิ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 เดือน และสามารถลงโทษปรับได้ไม่เกิน £2500 หรือทั้งควบคุมตัวและปรับ

¹⁴¹ The Contempt of Court Act 1981 Section 14 (2).

¹⁴² The Contempt of Court Act 1981 Section 13.

3.1.1.2 The Contempt of Court Act 1981 กับข้อยกเว้นความผิดฐานละเมิด

อำนาจศาล

The Contempt of Court Act 1981 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่ามีผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีดังนี้

- กระทำการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดี หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่ทำการเผยแพร่ได้ใช้ความระมัดระวังพอสมควรแก่เหตุและไม่มีเหตุสมควรที่จะรู้ว่ามี การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับข้อมูลที่เผยแพร่ บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁴³

- กระทำการผลิตข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดี หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่ทำการผลิตได้ใช้ความระมัดระวังพอสมควรแก่เหตุและไม่มีเหตุสมควรที่จะรู้ว่ามีเนื้อหาที่ผลิตนั้นละเมิดอำนาจศาล บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁴⁴

- กระทำการปฏิเสธเปิดเผยแหล่งข้อมูล โดยหลักการปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลแก่ศาล ย่อมไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล เว้นแต่ศาลพิจารณาโดยชั่งน้ำหนักแล้วว่าการให้ข้อมูลนั้นกับศาลจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ประโยชน์ต่อความยุติธรรม เพื่อความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น¹⁴⁵

- กระทำการนำเสนอกระบวนการพิจารณาคดีของศาล หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าเป็นการนำเสนอกระบวนการพิจารณาคดีของศาลโดยถูกต้อง บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตาม The Contempt of Court Act 1981 มาตรา 4¹⁴⁶

- กระทำการสนทนาในที่สาธารณะ หากผู้ถูกกล่าวหาพิสูจน์ได้ว่าเป็นการสนทนาในที่สาธารณะเกี่ยวกับปัญหาของสาธารณชน เรื่องอื่นที่ประชาชนให้ความสนใจหรือการสนทนานั้นแทรกแซงกระบวนการพิจารณาโดยบังเอิญและโดยสุจริต บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁴⁷

¹⁴³ The Contempt of Court Act 1981 Section 3.

¹⁴⁴ The Contempt of Court Act 1981 Section 3.

¹⁴⁵ The Contempt of Court Act 1981 Section 10.

¹⁴⁶ The Contempt of Court Act 1981 Section 4.

¹⁴⁷ The Contempt of Court Act 1981 Section 5.

3.1.1.3 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษ

- การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลในกรณีที่เกิดขึ้นในศาลสูง (Superior Court Inferior Court) ผู้พิพากษาที่อยู่ในระหว่างเกิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ทันที ซึ่งมีความแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือผู้พิพากษาที่อยู่ในระหว่างเกิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลนั้นสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้อย่างรวดเร็วและรวดเร็วกว่า เสมือนว่าผู้พิพากษานั้นมีบทบาทเป็นทั้งทนายความ อัยการ และผู้พิพากษาวินิจฉัยลงโทษได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป ในส่วนของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นในศาลล่าง (Magistrates' Court) ผู้พิพากษายังไม่สามารถพิจารณาคัดสินได้โดยทันที ทำได้เพียงควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้พิจารณาคดีแล้วต้องส่งเรื่องให้ศาลสูงพิจารณาพิพากษากำหนดโทษตามกฎหมายต่อไป¹⁴⁸

- การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาล มีการพิจารณาที่แตกต่างกับการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาล กล่าวคือไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้อย่างรวดเร็ว ศาลไม่สามารถพิจารณาพิพากษากำหนดโทษได้ทันที แต่ต้องดำเนินกระบวนการแบบคดีอาญาทั่วไป โดยอัยการเป็นผู้พิจารณาส่งฟ้องคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล แต่มีข้อสังเกตคือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลอำนาจการพิจารณาพิพากษาเป็นอำนาจเฉพาะของศาลสูง ศาลล่างไม่สามารถรับฟ้องในคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลไว้พิจารณาได้ ดังนั้นกระบวนการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลจะเริ่มขึ้นที่ชั้น Divisional Court of the Queen's Bench Division¹⁴⁹ เป็นต้นไป

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม The Contempt of Court Act 1981 มีเจตนารมณ์เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและเป็นธรรมโดยไม่ให้ถูกแทรกแซงจากฝ่ายใด แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตได้บ้างภายในกรอบของกฎหมาย ในส่วนของมาตรการบังคับโทษนั้นจะมุ่งเน้นที่มาตรการบังคับโทษทางอาญาเป็น

¹⁴⁸ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณัชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์พ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 35.

¹⁴⁹ ปีติ โพธิ์วิจิตร, ความผิดละเมิดอำนาจศาล รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: คณะนิติศาสตร์, 2552). หน้า 19.

หลักซึ่งมีทั้งโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ นอกจากนี้หากการกระทำใดไม่ต้องด้วย The Contempt of Court Act 1981 ศาลยังสามารถนำหลัก Common Law มาประกอบการพิจารณาได้อีกด้วย แต่มีข้อสังเกตกรณีความแตกต่างของการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลและไม่ได้เกิดขึ้นต่อหน้าศาลซึ่งอาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

3.1.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในสหรัฐอเมริกาเริ่มเป็นรูปธรรมขึ้นนับตั้งแต่เหตุการณ์การปฏิวัติอเมริกาโดยการร่วมกันลงนามของ 13 อาณานิคมเพื่อประกาศอิสรภาพจากราชอาณาจักรอังกฤษ ในวันที่ 4 กรกฎาคม คริสต์ศักราช 1776 ภายใต้คำประกาศอิสรภาพแห่งรัฐ (United States Declaration of Independence) โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือให้ได้มาซึ่งเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน¹⁵⁰ จากแนวคิดสิทธิเสรีภาพของคำประกาศอิสรภาพแห่งรัฐ จึงเป็นที่มาของการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 17 กันยายน 1787 ซึ่งกำหนดการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาได้รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพต่างๆ ไว้หลายด้าน อาทิ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพของสื่อมวลชน, เสรีภาพในการชุมนุม, เสรีภาพในการยื่นคำร้องต่อรัฐ และเสรีภาพในการมีอาวุธ รวมถึงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วย โดยรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับ 1 (The First Amendment to the U.S. Constitution) วางหลักว่า “รัฐสภาจะต้องไม่กำหนดกฎหมายใดๆ ในการจำกัดเสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการตีพิมพ์สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสิทธิในการชุมนุม และการเรียกร้องให้รัฐบาลในการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน”¹⁵¹ สหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ ในช่วงแรกหลักกฎหมายต่างๆ ได้รับอิทธิพลแนวคิด Common Law มาด้วย ทำให้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกาจึงคล้ายกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของประเทศอังกฤษ แต่ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาแนวคิดและหลักการทางกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมตนเอง โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกา ต้อง

¹⁵⁰ "United States Declaration of Independence," <https://chaisuk.wordpress.com/2009/05/21/declaration-of-independence>.

¹⁵¹ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ และคณะ, "สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย." หน้า 161.

สอดคล้องกับขอบเขตที่กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายฝ่ายนิติบัญญัติ วางหลักไว้ด้วย¹⁵²

ละเมิดอำนาจศาล (Contempt of Court) คือการกระทำที่มีเจตนาหรือละเลย ซึ่งทำให้เกิดการแทรกแซง ขัดขวางการบริหารงานยุติธรรมหรือการพิพากษาของศาล ลดอำนาจ ศักดิ์ศรีของศาล หรือการกระทำที่เป็นการละเลยหรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของศาล ยังรวมไปถึงการกระทำ ที่ลดความเชื่อมั่นของประชาชนประชาชน โดยกรณีการกระทำที่ถือว่าเป็นการขัดขวางการบริหารงาน ยุติธรรม มีลักษณะดังนี้¹⁵³

- การกระทำที่ขัดขวางการใช้สิทธิทางศาลของประชาชน
- การกระทำที่ขัดขวางการอำนวยความสะดวกของศาลแก่ประชาชน
- การกระทำที่ขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีของศาล

เนื่องจากสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบการปกครองสหรัฐอเมริกา จึงทำความผิดฐาน ละเมิดอำนาจศาลมีทั้งในกฎหมายรัฐบาลกลางและกฎหมายภายในมลรัฐต่างๆ โดยคำนียามตาม ข้างต้นนั้นสามารถใช้ประกอบการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทั้งในกฎหมายรัฐบาล กลางและกฎหมายภายในมลรัฐต่างๆ ด้วย¹⁵⁴

นอกจากคำนียามข้างต้นแล้วตามกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 401¹⁵⁵ เรื่อง อำนาจศาล ได้กำหนดองค์ประกอบความผิด ไว้ 3 ประการ

1. การกระทำที่มีขอบ

¹⁵² อัจฉรา สิทธิบุรณานญา, "คู่มือศาลและละเมิดอำนาจศาล" (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559). หน้า 56.

¹⁵³ อัจฉรา สิทธิบุรณานญา, "คู่มือศาลและละเมิดอำนาจศาล." หน้า 56-57.

¹⁵⁴ เอื้ออารีย์ อัจฉะนิล ณัชนพล จิตติรัตน์ และวิมลพัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการ คຸ່ມคຸ່ມครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 55.

¹⁵⁵ 18 U.S. Code § 401 Power of court: A court of the United States shall have power to punish by fine or imprisonment, or both, at its discretion, such contempt of its authority, and none other, as—

(1) Misbehavior of any person in its presence or so near thereto as to obstruct the administration of justice;

(2) Misbehavior of any of its officers in their official transactions;

(3) Disobedience or resistance to its lawful writ, process, order, rule, decree, or command.

2. การกระทำเกิดขึ้นในศาลหรือบริเวณศาล
3. การกระทำนั้นเป็นอุปสรรคหรือขัดขวางการบริหารงานยุติธรรม

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกาสามารถแบ่งประเภทการพิจารณาการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้ 2 ประเภท คือ 1.การพิจารณาตามการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และ 2.การพิจารณาตามรูปแบบของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนี้

1. การพิจารณาตามการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

1.1 กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยตรง (Direct Contempt) คือการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะก่อวินาศกรรม ขัดขวางการบริหารงานยุติธรรม หรือขัดคำสั่งศาล นั้นเกิดขึ้นโดยตรงขณะที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี¹⁵⁶ ศาลมีอำนาจสามารถสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้ทันที¹⁵⁷

1.2 กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อม (Indirect or Constructive Contempt) คือการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะดูหมิ่น ขัดขวางการบริหารงานยุติธรรม แทรกแซง หรือทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเสื่อมเสีย¹⁵⁸ โดยไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงต่อหน้าศาลภายในบริเวณศาล แต่เกิดขึ้นโดยอ้อมภายนอกบริเวณศาล¹⁵⁹ กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อมนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดทำให้เกิดความเสียหายขึ้นจริงอย่างแน่แท้¹⁶⁰

2. การพิจารณาตามรูปแบบของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

2.1 กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญา (Criminal Contempt) คือการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะขัดคำสั่งศาล ดูหมิ่นศักดิ์ศรีของศาล ไม่เคารพอำนาจของศาล ทำให้ศาลเสียชื่อเสียง หรือขัดขวางการบริหารงานยุติธรรม รวมถึงพฤติกรรมที่เป็นการทำลาย

¹⁵⁶ "Contempt of court," <https://nelsonlawgroupcc.com/direct-vs-indirect-contempt-of-court>.

¹⁵⁷ John M. Scheb II, *Criminal Law* (2014). P. 414.

¹⁵⁸ "Contempt of court," <https://nelsonlawgroupcc.com/direct-vs-indirect-contempt-of-court>.

¹⁵⁹ John M. Scheb II, *Criminal Law*. P. 414.

¹⁶⁰ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณิชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์พัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 56.

ความน่าเชื่อถือของศาลต่อสาธารณชน โดยการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญาหรือทางแพ่ง การกำหนดมาตรการบังคับโทษในความผิดกรณีนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการใช้อำนาจและศักดิ์ศรีของศาล¹⁶¹

2.2 กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่ง (Civil Contempt) คือการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือขัดคำสั่งศาล ทำให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามในคดีไม่ได้รับประโยชน์ การเยยวยา หรือการแก้ไข ตามคำสั่งศาล การกำหนดมาตรการบังคับโทษในความผิดกรณีนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติตามคำสั่งศาลเพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามในคดีได้รับประโยชน์ การเยยวยา หรือการแก้ไข ตามคำสั่งศาลนั้น¹⁶²

ความแตกต่างของกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญา (Criminal Contempt) และกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่ง (Civil Contempt)

- กรณีวัตถุประสงค์ของการคุ้มครอง กล่าวคือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาอำนาจและศักดิ์ศรีของศาล จึงลงโทษคู่ความ ส่วนความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่งมีวัตถุประสงค์คุ้มครองให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามในคดีได้รับประโยชน์ การเยยวยา หรือการแก้ไข ตามคำสั่งศาล¹⁶³

- กรณีการใช้มาตรการบังคับโทษ กล่าวคือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญามีมาตรการบังคับโทษเคร่งครัดมากกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่งเพราะผู้เสียหายคือรัฐ¹⁶⁴ และเพื่อปกป้องการบริหารงานยุติธรรม ในส่วนของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางแพ่งมีมาตรการบังคับโทษผ่อนปรนมากกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในทางอาญา เสมือนว่า กุญแจของเรือนจำอยู่ในกระเป๋าของผู้กระทำความผิดเอง ผู้กระทำความผิดสามารถเลือกที่จะเข้าเรือนจำหรือจะเลือกให้หลุดพ้นก็ได้เพียงแต่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาลได้อย่างถูกต้อง

¹⁶¹ Michael Crowell, *CONTEMPT* (UNC School of Government, 2014). P. 3 - 14.

¹⁶² Michael Crowell, *CONTEMPT*. P. 15 - 26.

¹⁶³ " What Is The Difference Between Civil Contempt And Criminal Contempt?," <https://www.gregoryforman.com/faqs/what-is-the-difference-between-civil-contempt-and-criminal-contempt>.

¹⁶⁴ เอื้ออารีย์ อัจจะนิล ณิชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์พัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 57.

ครบถ้วนเท่านั้น¹⁶⁵

3. การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา

3.1 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกรณีกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยตรง มีกระบวนการพิจารณาคดีแตกต่างจากคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือศาลสามารถพิจารณาพิพากษาได้ทันที ซึ่งมีลักษณะกระบวนการพิจารณาคดีแบบรวบรัด (Summary Judgment)¹⁶⁶ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งประเด็นแห่งคดี บอกกล่าวล่วงหน้าหรือต่อสู้คดี อย่างไรก็ตามการพิจารณาแบบรวบรัดดังกล่าวศาลต้องใช้อำนาจอย่างระมัดระวังอย่างยิ่ง เนื่องจากกระบวนการพิจารณาของศาลในสหรัฐอเมริกามีคณะลูกขุนร่วมพิจารณาคดี จึงถือว่าคณะลูกขุนนั้นเป็นพยานในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยปริยาย จึงทำให้ศาลในสหรัฐอเมริกามีการใช้การพิจารณาคดีแบบรวบรัด¹⁶⁷

3.2 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกรณีกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อม มีกระบวนการพิจารณาคดีมาตรฐานโดยทั่วไป¹⁶⁸ กล่าวคือต้องมีการกล่าวหาเป็นลายลักษณ์อักษร แจ้งให้ทราบล่วงหน้า และให้สิทธิผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

4. กรณีการขอโทษเพื่อขอบรรเทาโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ในกรณีที่เป็นการบังคับโทษทางอาญาการขอโทษไม่สามารถใช้บรรเทาโทษจากคำพิพากษาได้

¹⁶⁵ "What Is The Difference Between Civil Contempt And Criminal Contempt?," <https://www.gregoryforman.com/faqs/what-is-the-difference-between-civil-contempt-and-criminal-contempt>.

¹⁶⁶ "Summary Judgment," https://www.law.cornell.edu/wex/summary_judgment.

¹⁶⁷ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณิชพล จิตติรัตน์ และวิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 60.

¹⁶⁸ The fifth amendment of the constitution of the United States

“No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a grand jury, except in cases arising in the land or naval forces, or in the militia, when in actual service in time of war or public danger; nor shall any person be subject for the same offense to be twice put in jeopardy of life or limb; nor shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself, nor be deprived of life, liberty, or property, without due process of law; nor shall private property be taken for public use, without just compensation”

แต่หากในกรณีที่เป็นการกระทำที่บ่งชี้โทษทางแพ่ง หากเป็นการกระทำผิดที่สามารถเยียวยาได้ศาลอาจจะรับการขอโทษและเสียค่าทดแทนได้¹⁶⁹ บางกรณีที่มีเหตุผลพิเศษเพื่อป้องกันศาลใช้อำนาจอย่างมือคดี ลงโทษเกินสมควร หรือการลงโทษผิดพลาดคลาดเคลื่อน ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอาจให้อภัยโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยไม่ถือว่าประธานาธิบดีใช้อำนาจบริหารแทรกแซงอำนาจตุลาการ¹⁷⁰

เห็นว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลสหรัฐอเมริกา มีเจตนารมณ์เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้อย่างราบรื่น รวดเร็ว และเป็นธรรมโดยไม่ให้ถูกแทรกแซงจากฝ่ายใด แต่ด้วยพื้นฐานความคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย จึงส่งผลให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสะท้อนได้จากรับการรับรองและคุ้มครองที่ได้วางหลักไว้ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 รวมถึงการยังเปิดกว้างให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อสถาบันทางการเมืองใช้อำนาจอธิปไตยด้วย แต่อย่างไรก็ตามการแสดงความคิดเห็นใดๆนั้นต้องเป็นไปด้วยความสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกามีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ แต่ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกามีลักษณะที่ยืดหยุ่นกว่าของอังกฤษ ซึ่งความแตกต่างนี้อาจเกิดจากพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่สิ่งที่คล้ายคลึงกันระหว่างความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ คือการพิจารณาคดีลักษณะแบบรวบรัด รวดเร็ว (Summary Judgment) ของการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่เกิดขึ้นต่อหน้าศาลกับการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกรณีกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยตรง ซึ่งอาจจะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁶⁹ เอ้ออารีย์ อัจจะนิล ณ์ชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์ธ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 63.

¹⁷⁰ Ex Parte Grossman, 267 U.S. 87 (1925)

3.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

3.2.1 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.2.1.1 ที่มาแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์การเมืองตามลำดับโดยผ่านเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ร่วมกับจิตวิญญาณประชาชาติ (Volkgeist) โดยสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีรัฐธรรมนูญทั้ง 5 ฉบับ¹⁷¹ ได้แก่ 1. รัฐธรรมนูญฉบับปีคริสต์ศักราช 1849 (Paulskirchenverfassung) หรือที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญเพาล์เคียเชอ (Paulskirche) 2. รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมันเหนือ คริสต์ศักราช 1867 (Verfassung des Norddeutschen Bundes) 3. รัฐธรรมนูญแห่งจักรวรรดิเยอรมัน คริสต์ศักราช 1871 (Verfassung des Deutschen Kaiserreichs) 4. รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐไวมาร์ คริสต์ศักราช 1919 (Weimarer Verfassung) และ 5. รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คริสต์ศักราช 1949 หรือกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Grundgesetz fuer die Bundesrepublik Deutschland)(Basic Law) เหตุที่รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรียกว่า “กฎหมายพื้นฐาน” เพราะขณะที่ร่างขณะนั้นยังอยู่ในช่วงที่เยอรมันแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี (เยอรมันตะวันออก) โดยกลุ่มผู้ร่างนั้นอยู่ฝั่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) จึงมีวัตถุประสงค์ให้ใช้บังคับภายในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) เท่านั้น โดยมีลักษณะเป็นกฎหมายพื้นฐานชั่วคราว ซึ่งคาดว่าหากเกิดการรวมชาติแล้วจึงจะยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่เมื่อได้มีการรวมชาติแล้วก็ไม่ได้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่แต่อย่างใด¹⁷² และ

¹⁷¹ "Constitutional history of Germany," <https://constitutionnet.org/country/germany#:~:text=The%20first%20GDR%20Constitution%2C%20passed,relationship%20with%20the%20Soviet%20Union.>

¹⁷² Basic Law for the Federal Republic of Germany

“Basic Law for the Federal Republic of Germany in the revised version published in the Federal Law Gazette Part III, classification number 100-1, as last amended by Article 1 of the Act of 23 December 2014 (Federal Law Gazette I p. 2438).

ยังคงใช้กฎหมายพื้นฐานเป็นรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาจนถึงปัจจุบัน¹⁷³

ในส่วนของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมุ่งควบคุมความสงบเรียบร้อยภายในศาลเท่านั้นเพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายของกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐ มิได้มุ่งลงโทษเอาผิดกับผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาล สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีแนวคิดว่าการพิจารณาคดีมีลักษณะคล้ายการประชุมรูปแบบหนึ่ง ศาลทำหน้าที่เป็นคนกลางควบคุมและตัดสินคดีคล้ายกับประธานควบคุมการประชุมให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ดังนั้นศาลจึงต้องมีอำนาจเพียงพอที่จะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย กล่าวคือศาลเยอรมันมีอำนาจควบคุมการพิจารณาคดี (Sitzungspolizei) ได้โดยทันทีเพื่อป้องกันการกระทำใดๆ ที่เป็นการรบกวนหรือก่อกวนซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการพิจารณาคดีภายในศาล¹⁷⁴

The Parliamentary Council, meeting in public session at Bonn am Rhein on 23 May 1949, confirmed that the Basic Law for the Federal Republic of Germany, which was adopted by the Parliamentary Council on 8 May 1949, was ratified in the week of 16 to 22 May 1949 by the parliaments of more than two thirds of the participating German Länder.

By virtue of this fact the Parliamentary Council, represented by its Presidents, has signed and promulgated the Basic Law.

The Basic Law is hereby published in the Federal Law Gazette pursuant to paragraph (3) of Article 145.”

¹⁷³ Basic Law for the Federal Republic of Germany, Preamble :

“Conscious of their responsibility before God and man,

Inspired by the determination to promote world peace as an equal partner in a united Europe, the German people, in the exercise of their constituent power, have adopted this Basic Law.

Germans in the Länder of Baden- Württemberg, Bavaria, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Hesse, Lower Saxony, Mecklenburg- Western Pomerania, North Rhine- Westphalia, Rhineland Palatinate, Saarland, Saxony, Saxony- Anhalt, Schleswig- Holstein and Thuringia have achieved the unity and freedom of Germany in free self-determination. This Basic Law thus applies to the entire German people.”

¹⁷⁴ สหทัย ทรัพย์สุนทรกุล, ละเมิดอำนาจศาลในเยอรมัน รวบรวมความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. คณิต ญ นคร อัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2540). หน้า 88.

โดยรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (The Basic Law of the Federal Republic of Germany) มาตรา 5 วางหลักว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะแสดงออกและโฆษณาโดยเสรี ซึ่งความเห็นของตนโดยการพูด การเขียน และรูปภาพ และมีสิทธิโดยเสรีที่จะแสวงหาข่าวสารให้แก่ตนเองจากแหล่งข่าวสารสาธารณะ เสรีภาพในการพิมพ์ และเสรีภาพในการรายงานข่าวโดยวิฤกษ์กระจายเสียง และโดยสิทธิในเกียรติยศส่วนตัวจะละเมิดมิได้”

กรณีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐ คดี Lüth¹⁷⁵ เป็นกรณีที่จำเลยเรียกร้องให้สาธารณชนคว่ำบาตรภาพยนตร์ที่สร้างโดยอดีตกลุ่มนาซี และจำเลยได้แสดงความคิดเห็นว่าภาพยนตร์ที่สร้างโดยอดีตกลุ่มนาซีนั้นเป็นอันตรายต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์เยอรมัน ต่อมาจำเลยถูกฟ้องเป็นคดีแพ่งและศาลประจำภูมิภาคตัดสินว่าการแสดงความคิดเห็นของจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 826 หลังจากนั้นจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลประจำภูมิภาคเพื่อส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญฯ วินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 826 ขัดกับกฎหมายพื้นฐาน มาตรา 5 ที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญฯ ได้วินิจฉัยแล้วเห็นว่า การที่จำเลยแสดงความคิดเห็นว่า “ภาพยนตร์ที่สร้างโดยอดีตกลุ่มนาซีนั้นเป็นอันตรายต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์เยอรมัน” เป็นการแสดงความคิดเห็นที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐาน มาตรา 5 การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 826 ศาลรัฐธรรมนูญฯ ไม่เห็นพ้องด้วยกับคำพิพากษาของศาลประจำภูมิภาคและส่งเรื่องกลับมาให้ศาลประจำภูมิภาคพิจารณาคำตัดสินใหม่ นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญฯ เห็นว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญต่อพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าจะเป็นบทบัญญัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁷⁵ "BVerfGE 7, 198 Lüth 1985," <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=1369>.

กฎหมายเอกชน แต่ก็ต้องนำหลักการในกฎหมายพื้นฐาน มาตรา 5¹⁷⁶ ประกอบมาตรา 1(3)¹⁷⁷ เพื่อพิจารณาร่วมด้วยเสมอ

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐ คดี Senate Soldiers murderers¹⁷⁸ เป็นกรณีที่จำเลยถูกศาลอาญาพิพากษาลงโทษความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 185 ด้วยเหตุที่ว่าจำเลยได้แสดงความคิดเห็นว่า “ทหารเป็นฆาตกร” ต่อมาจำเลยจึงยื่นคำร้องผ่านศาลอาญาเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 185 ขัดกับกฎหมายพื้นฐาน มาตรา 5 ที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยแล้วเห็นว่า การที่จำเลยได้แสดงความคิดเห็นว่า “ทหารเป็นฆาตกร” จำเลยไม่ได้กล่าวหาบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง คำกล่าวของจำเลยเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นประเมินคุณค่าเท่านั้น ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นของจำเลยจึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐาน มาตรา 5 ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่น

¹⁷⁶ The Basic Law of the Federal Republic of Germany Article 5 [Freedom of expression, arts and sciences]

(1) Every person shall have the right freely to express and disseminate his opinions in speech, writing and pictures and to inform himself without hindrance from generally accessible sources. Freedom of the press and freedom of reporting by means of broadcasts and films shall be guaranteed. There shall be no censorship.

(2) These rights shall find their limits in the provisions of general laws, in provisions for the protection of young persons and in the right to personal honor.

(3) Arts and sciences, research and teaching shall be free. The freedom of teaching shall not release any person from allegiance to the constitution.

¹⁷⁷ The Basic Law of the Federal Republic of Germany Article 1 [Human dignity – Human rights – Legally binding force of basic rights]

(1) Human dignity shall be inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all state authority.

(2) The German people therefore acknowledge inviolable and inalienable human rights as the basis of every community, of peace and of justice in the world.

(3) The following basic rights shall bind the legislature, the executive and the judiciary as directly applicable law.

¹⁷⁸ " BVerfGE 93, 266 - 312 I. Senate Soldiers- murderers," <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=620>.

ประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 185 ศาลรัฐธรรมนูญฯ ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลอาญา นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญฯ เห็นว่าความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 185 ต้องไม่นำไปใช้เพื่อจำกัดหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพการในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อหน่วยงานของรัฐ¹⁷⁹

คดีการยุบพรรคพรรคชาติประชาธิปไตยแห่งเยอรมนี (NPD) (2001) ที่เกิดขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักเป็นการเฉพาะว่า ในการดำเนินคดียุบพรรคการเมืองต้องทำการลงมติขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกชั้นตอน หากคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง การลงมติต้องใช้วิธีเสียงข้างมากพิเศษ (Qualified Majority) กล่าวคือ มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการทั้งหมดในองค์คณะ (อย่างน้อยต้องได้ 6 เสียงจากทั้งหมด 8 เสียง) เงื่อนไขการลงมตินี้ไม่จำกัดเฉพาะการลงมติในประเด็นเนื้อหาแห่งคดีเท่านั้น ยังรวมถึงการลงมติในประเด็นเกี่ยวกับวิธีพิจารณาด้วย ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดียุบพรรคต่อไปได้ต่อเมื่อ มีคะแนนเสียงเห็นชอบสองในสามเท่านั้น พรรค NPD มีคำขอให้ยุติการพิจารณาคดี และศาลได้มีคำสั่งให้ยุติการพิจารณาคดี ภายหลังจากศาลมีคำสั่งได้ถูกประชาชนวินิจฉัยถึงการพิจารณาของศาลในกรณีคำสั่งให้ยุติการพิจารณาคดีพรรค NPD นั้น ศาลใช้การลงมติเสียงข้างมากปกติเท่านั้น ซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบตามกฎหมายที่ต้องใช้การลงมติต้องใช้วิธีเสียงข้างมากพิเศษ กรณีประชาชนวินิจฉัยคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับวิธีการลงมติของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย ดังกล่าวเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นเท่านั้นไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล¹⁸⁰

กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ในช่วงที่เยอรมันแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี (เยอรมันตะวันออก) ยังไม่ปรากฏชัดเจนเท่าใดนัก ต่อมาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก) ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม คริสต์ศักราช 1877 ซึ่งวางหลักให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย¹⁸¹ ต่อมาได้มีการวางหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใหม่ที่ชัดเจนขึ้นในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม คริสต์ศักราช 1975 (Courts Constitution Act, Gerichtsverfassungsgesetz,

¹⁷⁹ "Soldaten sind Mörder (BVerfGE 93, 266)," <https://www.iurastudent.de/leadingcase/soldaten-sind-m%C3%B6rder-bverfge-93-266>.

¹⁸⁰ ณรงค์เดช สรุโฆษิต, หลักกฎหมายเยอรมันกับการยุบพรรคการเมือง(ตอนจบ) กรณี BVerfGE 107,339 NDP party ban case.

¹⁸¹ ปิติ โพธิ์วิจิตร, ความผิดละเมิดอำนาจศาล รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี. หน้า 31.

GVG) หมวด 14 Fourteenth Title Publicity and court officers เริ่มต้นที่ มาตรา 169 ถึง มาตรา 183 ซึ่งกฎหมายในหมวดนี้ยังนำไปปรับใช้กับศาลรัฐธรรมนูญซึ่งปรากฏในรัฐบัญญัติศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (Bundesverfassungsgerichtsgesetz, BVerfGG, Federal Constitutional Court Act) มาตรา 17a¹⁸² โดยกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม คริสต์ศักราช 1975

---

¹⁸² Act on the Federal Constitutional Court (Bundesverfassungsgerichtsgesetz), BVerfGG Section 17a

“ (1) Hearings before the Federal Constitutional Court, including pronouncements of decisions, shall be public. Audio and television or radio recordings as well as audio and film recordings intended for public presentation or for publication of their content shall only be permissible

1. during oral hearings, until the Court has established that the parties are present,
2. during public pronouncements of decisions.

By order of the presiding Justice, audio transmissions to a workspace for persons reporting for the press, radio, television or other media may be authorised.

(2) In order to protect the legitimate interests of the parties or of third parties and to ensure the proper course of proceedings, the presiding Justice may prohibit, entirely or in part, the making or transmitting of recordings pursuant to subsection (1), second sentence, as well as the transmission pursuant to subsection (1), third sentence, or may attach further conditions thereto.

(3) Audio recordings of hearings before the Federal Constitutional Court, including the pronouncements of decisions, may be authorised by order of the Senate for academic or historical purposes if the relevant proceedings are of paramount significance for the contemporary history of the Federal Republic of Germany. In order to protect the legitimate interests of the parties or of third parties and to ensure the proper course of proceedings, the presiding Justice may prohibit, in part, the making of such recordings. The recordings shall not be included in the files of the proceedings and may not be disclosed, nor may they be used or reviewed for purposes of the recorded or other proceedings. Upon the conclusion of the proceedings, the Court shall offer to transfer the recordings to the Federal Archives; the Federal Archives must determine, in accordance with the Federal Archives Act, whether the recordings are of lasting value. If the Federal Archives does not accept the recordings, the Court shall delete the recordings. This shall apply without prejudice to section 25a, second sentence.

(4) The orders of the presiding Justice may be challenged before the Senate.”

กรณีข้อปฏิบัติทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม
คริสต์ศักราช 1975¹⁸³ มีดังนี้

“(1) การพิจารณาคดีต่อหน้าศาลที่มีคำพิพากษา รวมทั้งคำ
พิพากษาและคำวินิจฉัย จะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะการบันทึกเสียงและโทรทัศน์หรือวิทยุ ตลอดจน

---

¹⁸³ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 169

“(1) Hearings before the adjudicating court, including the pronouncement of judgments and rulings, shall be public. Audio and television or radio recordings as well as audio and film recordings intended for public presentation or for publication of their content shall be inadmissible. Audio transmissions to a workspace for persons reporting for the press, radio, television or other media may be authorised by the court. Audio transmissions may, in part, be prohibited in order to protect the legitimate interests of the parties or of third parties or to ensure the proper course of proceedings. In all other respects, sentence 2 shall apply to audio transmission to a workspace accordingly.

(2) Audio recordings of hearings, including the pronouncement of judgments and rulings, may be authorised by the court for academic or historical purposes if the relevant proceedings are of paramount significance for the contemporary history of the Federal Republic of Germany. In order to protect the legitimate interests of the parties or of third parties and to ensure the proper course of proceedings, the making of such recordings may, in part, be prohibited. The recordings shall not be included in the files of the proceedings and may not be disclosed, nor may they be used or reviewed for purposes of the recorded or other proceedings. Upon the conclusion of the proceedings, the court shall offer to transfer the recordings to the competent Federal Archives or Land Archive; the Federal Archives or Land Archive must determine, in accordance with the Federal Archives Act or a Land Archive Act, whether the recordings are of lasting value. If the Federal Archives or the respective Land Archive do not accept the recordings, the Court shall delete the recordings.

(3) By way of derogation from section 1 sentence 2, the Court may admit audio and television or radio recordings as well as audio and film recordings intended for public presentation or for publication of their content for the pronouncement of decisions of the Federal Court of Justice in special cases. In order to protect the legitimate interest of the parties or of third parties and to ensure the proper course of proceedings, the making or transmission of recordings may be prohibited in part or further conditions may be attached thereto.

(4) The court’s rulings in accordance with paragraphs 1 to 3 are incontestable.”

การบันทึกเสียงและภาพยนตร์โดยมีจุดประสงค์เพื่อการนำเสนอต่อสาธารณะหรือเพื่อเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่สามารถกระทำได้ การเผยแพร่โดยบุคคลที่รายงานข่าวสำหรับสื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่ออื่นๆ อาจขออนุญาตจากศาลได้ เว้นแต่เพื่อปกป้องผลประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของคู่กรณีหรือบุคคลที่สาม หรือเพื่อให้แน่ใจว่าได้ดำเนินการอย่างเหมาะสมแล้ว

(2) การบันทึกเสียงการพิจารณาคดี ซึ่งรวมถึงคำพิพากษาและคำวินิจฉัย อาจขอรับอนุญาตจากศาลได้ เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการหรือทางประวัติศาสตร์ หากกระบวนการที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของคู่กรณีหรือบุคคลที่สาม และเพื่อให้แน่ใจว่ามีการดำเนินการอย่างถูกต้อง การทำบันทึกดังกล่าวอาจถูกห้ามบางส่วน การบันทึกจะต้องไม่รวมอยู่ในไฟล์ของการดำเนินการและไม่สามารถถูกเปิดเผยหรือไม่สามารถใช้หรือตรวจสอบเพื่อวัตถุประสงค์ของการบันทึกหรือการดำเนินการอื่นๆ เมื่อกระบวนการพิจารณาคดีสิ้นสุดลง ศาลจะเสนอให้ส่งบันทึกไปยังหน่วยงานผู้ดูแลของรัฐบาลกลางหรือคลังข้อมูล ตามกฎหมายกำหนด ไม่ว่าการบันทึกจะมีมูลค่าหรือไม่ หากหน่วยงานผู้ดูแลของรัฐบาลกลางหรือคลังข้อมูล ไม่ยอมรับการบันทึก ศาลจะลบบันทึกนั้น

(3) ศาลอาจยอมรับการบันทึกเสียงและโทรทัศน์หรือวิทยุ ตลอดจนการบันทึกเสียงและภาพที่มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอต่อสาธารณะหรือเพื่อเผยแพร่เนื้อหาสำหรับคำตัดสินของศาลรัฐบาลกลาง ความยุติธรรมในกรณีพิเศษ เว้นแต่เพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ชอบด้วยกฎหมายของคู่กรณีหรือบุคคลที่สาม และเพื่อให้แน่ใจว่ามีการดำเนินการที่ถูกต้อง การทำหรือส่งการบันทึกอาจถูกห้ามในบางส่วนหรือเงื่อนไขเพิ่มเติมอาจแนบมาด้วย

(4) คำวินิจฉัยของศาลตาม (1) ถึง (3) ถือเป็นที่สุด”

การพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเปิดเผยเพื่อความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้มีการบันทึกภาพและเสียง หรือรายงานข่าวโดยสื่อมวลชนเกี่ยวกับการพิจารณาคดีก็ได้ เว้นแต่เพื่อปกป้องผลประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของสาธารณะ คู่กรณี หรือบุคคลที่สาม ศาลอาจจะไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างเปิดเผย รวมถึงไม่อนุญาตให้มีการบันทึกภาพและเสียง หรือรายงานข่าวโดยสื่อมวลชนเกี่ยวกับการพิจารณาคดีด้วย และถือว่าคำวินิจฉัยของศาลในกรณีนี้ถือเป็นที่สุด

กรณีอำนาจของผู้พิพากษาในการควบคุมกระบวนการพิจารณาคดี เพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยของกระบวนการพิจารณาคดี และการอนุญาตใช้อุปกรณ์เพื่อปิดบังใบหน้าทั้งหมดหรือบางส่วนหากเป็นกรณีไม่มีความจำเป็นต้องระบุตัวตน เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ¹⁸⁴

กรณีไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อกำหนดของศาลกำหนดที่มีลักษณะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กล่าวคือ คู่ความ ผู้ถูกกล่าวหา พยาน พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคคลภายนอกที่รับฟังการพิจารณาคดีขัดคำสั่งศาลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย อาจถูกนำตัวออกจากห้องพิจารณาคดี หรืออาจถูกควบคุมตัว ไม่เกิน 24 ชั่วโมง กรณีบุคคลภายนอกให้อำนาจผู้พิพากษาหัวหน้าคณะเป็นผู้ตัดสินลงโทษ¹⁸⁵

กรณีประพฤติตนไม่เรียบร้อยในขณะพิจารณาคดี โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ เป็นหลักในการใช้อำนาจตัดสินลงโทษ และกำหนดให้นำจำนวนวันที่ถูกคุมขังครั้งก่อน หักออกจากโทษที่ได้รับภายหลังด้วย¹⁸⁶

¹⁸⁴ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 176

“(1) The maintenance of order in the sitting shall be incumbent upon the presiding judge.

(2) Persons participating in the hearing may not cover their face entirely or partially during the sitting. The presiding judge may allow exceptions if and insofar as it is not necessary to identify the face either for the purposes of establishing identity or of evaluating evidence.”

¹⁸⁵ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 177

“ Parties, accused persons, witnesses, experts or persons not participating in the hearing who fail to follow the orders given to maintain order may be removed from the courtroom or taken into coercive detention and held for a period of time to be determined; such period may not exceed twenty-four hours. Decisions on measures pursuant to sentence 1 in respect of persons who are not participants in the hearing shall be made by the presiding judge and in all other cases by the court.”

¹⁸⁶ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 178

“(1) A coercive fine of up to one thousand euros may be imposed or coercive detention of up to one week may be ordered and immediately executed against parties, accused persons, witnesses, experts or persons not participating in the hearing who are found to be in contempt of court at the sitting, subject to prosecution by a Criminal Court. At the time the coercive fine is imposed, a determination shall also be made concerning the extent to which it shall be replaced by coercive detention in event that the fine cannot be collected.

(2) The decision on imposition of coercive measures in respect of persons who are not participants in the hearing shall be made by the presiding judge and in all other cases by the court.

ในส่วนของการบังคับสำหรับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ตามมาตรา 178 เป็นการลงโทษที่ไม่ถึงขนาดมาตรการบังคับโทษทางอาญา กล่าวคือคำสั่งศาลที่ลงโทษนั้นมีลักษณะ Ordnungshaft¹⁸⁷ ซึ่งแตกต่างจากมาตรการบังคับโทษทางอาญาที่มีลักษณะเป็น Freiheitsstrafe¹⁸⁸ จึงถือว่าผู้ที่ถูกศาลสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไม่เคยต้องโทษทางอาญา¹⁸⁹ โดยให้อำนาจผู้พิพากษาหัวหน้าคณะมีอำนาจโดยตรงใช้มาตรการบังคับเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย¹⁹⁰ ซึ่งการพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทั้งภายในและภายนอกสามารถพิจารณาได้โดยผู้พิพากษานายเดียว¹⁹¹

(3) If a person is later sentenced for the same offence, the coercive fine or coercive detention shall be credited against the sentence.”

¹⁸⁷ "Ordnungshaft," https://www.bundesverfassungsgericht.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Servicesuche_Formular.html?nn=5399998&resourceId=5402340&input_=5399998&pageLocale=de&templateQueryString=Ordnungshaft&sortOrder=score+desc&language_=de&submit.x=28&submit.y=11.

¹⁸⁸ "Freiheitsstrafe," <https://www.oesterreich.gv.at/lexicon/F/Seite.991109.html#:~:text=Die%20Freiheitsstrafe%20ist%20eine%20staatliche,Unterbringung%20in%20einer%20psychiatrischen%20Anstalt>.

¹⁸⁹ เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณัฏพล จิตติรัตน์ และวิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. หน้า 70.

¹⁹⁰ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 179

“ Execution of the coercive measures designated hereinbefore shall be ordered directly by the presiding judge.”

¹⁹¹ Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 180

“ The powers designated in sections 176 to 179 shall also be vested in a single judge performing official acts outside the sitting.”

3.2.1.2 การอุทธรณ์คำสั่งกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลยุติธรรม คริสต์ศักราช 1975 มาตรา 181¹⁹²
วางหลักว่า

“(1) หากศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการบังคับตาม มาตรา 178 และ 180 ผู้ที่ได้รับคำสั่งนั้นอาจยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งได้ภายในหนึ่งสัปดาห์นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เว้นแต่เป็นคำสั่งของศาลสูงสุดแห่งสหพันธ์รัฐหรือศาลสูงสุดประจำภูมิภาค

(2) คำร้องอุทธรณ์คำสั่งกรณีตามมาตรา 178 ไม่เป็นเหตุแห่งการทุเลาบังคับคดี แต่คำร้องอุทธรณ์คำสั่งกรณีตามมาตรา 180 เป็นเหตุแห่งการทุเลาบังคับคดีได้

(3) ให้ศาลสูงสุดประจำภูมิภาคเป็นผู้วินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว”

3.2.1.3 การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ปัจจุบันการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปหรือเสรีภาพในทางวิชาการต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีไม่ถูกจำกัดและสามารถกระทำได้โดยแนวคิดที่ว่าการวิพากษ์วิจารณ์ของสาธารณะหรือในทางวิชาการเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครอง อาทิ ตามรัฐบัญญัติศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ Federal Constitutional Court Act (Bundesverfassungsgerichtsgesetz, BVerfGG) มาตรา 31¹⁹³ เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าว

¹⁹² Courts Constitution Act: Fourteenth Title Publicity and court officers Section 181

(1) If, in the cases of sections 178 and 180, a coercive measure has been imposed, a complaint may be lodged against the decision within a time limit of one week after its notification unless it has been given by the Federal Court of Justice or by a Higher Regional Court.

(2) The complaint shall not have suspensive effect in the case of section 178 and shall have suspensive effect in the case of section 180.

(3) The Higher Regional Court shall rule on the complaint.

¹⁹³ Federal Constitutional Court Act (Bundesverfassungsgerichtsgesetz, BVerfGG) Section 31

(1) The decisions of the Federal Constitutional Court shall be binding upon the constitutional organs of the Federation and of the Länder, as well as on all courts and those with public authority.

(2) In the cases referred to in section 13 nos 6, 6a, 11, 12 and 14, the decision of the Federal Constitutional Court shall have the force of law. The same shall apply in the cases referred to in section 13 no. 8a if the Federal Constitutional Court declares a law to be compatible or incompatible with the Basic Law, or if it voids a law. If a law is declared to be compatible or

ไม่ได้บัญญัติมาตรการบังคับโทษกรณีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี¹⁹⁴

จากข้างต้นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสงบ และเพื่อควบคุมการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างเรียบร้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลคือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพการพิจารณาพิพากษาคดีของรัฐ ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าวจึงทำให้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีมาตรการบังคับเฉพาะแยกออกจากมาตรการบังคับโทษความผิดทางอาญาอื่นๆ ในส่วนของการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปหรือเสรีภาพในทางวิชาการต่อคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีสามารถกระทำได้โดยปราศจากความรับผิด จึงมีข้อสังเกตว่าลักษณะและองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะจำกัดขอบเขตมากกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ แต่มาตรการบังคับจะมีลักษณะยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดเท่ากับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ที่ใช้มาตรการบังคับโทษอาญาในความผิดละเมิดอำนาจศาลเช่นเดียวกับคดีอาญาอื่นๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

---

incompatible with the Basic Law or other federal law, or if it is voided, the operative part of the decision shall be published in the Federal Law Gazette by the Federal Ministry of Justice and Consumer Protection. This shall apply accordingly to the operative part of the decision in the cases referred to in section 13 nos 12 and 14.

¹⁹⁴ อุดม รัฐอมฤต และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องสภาพบังคับของคำวินิจฉัย (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2549). หน้า 81.

3.2.2 แนวความคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

3.2.2.1 ที่มาแนวความคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

แนวความคิดคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้วิวัฒนาการมาตามลำดับผ่านเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งเป็นประวัติศาสตร์ของชาติฝรั่งเศสเองและประวัติศาสตร์ของโลก รวมถึงยังเป็นหนึ่งในต้นแบบสำคัญของการต่อสู้เรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพโดยประชาชน จุดเปลี่ยนผ่านสำคัญคือเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1789 ที่เปลี่ยนแปลงยุคสมัยระบอบการปกครองของฝรั่งเศสแบบพหุภาคีแผ่นดินเปลี่ยนฟ้า จากยุคเก่าที่ปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือราชาธิปไตย เป็นเส้นทางนำไปสู่ยุคใหม่ที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ ที่นำไปสู่การปฏิวัติฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1789 กล่าวสรุปโดยภาพรวมการปฏิวัติฝรั่งเศสมีที่มาจากระบอบการปกครองและโครงสร้างทางสังคมในยุคก่อนการปฏิวัติเป็นพิษเกินกว่าจะเยียวยาแก้ไขด้วยวิธีปกติ จึงจำเป็นต้องดำเนินการปฏิวัติเพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบการปกครองและโครงสร้างทางสังคมยุคใหม่ที่ดีกว่าเดิมโดยความเห็นพ้องร่วมกันของประชาชนในขณะนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่ง “เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ” และยังเป็นที่มาของเอกสารรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรที่สำคัญ คือ ประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (Déclaration des droits de l'homme et du citoyen) คริสต์ศักราช 1789 และรัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศสอีกด้วย ประเด็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส คือเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นกลางและการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของศาลในยุคเก่าทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ศาลถูกวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนทั่วไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวเมื่อการปฏิวัติสำเร็จจึงได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์กรตุลาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น¹⁹⁵

คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง คริสต์ศักราช 1789 ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส วางหลักว่า บุคคลย่อมสามารถแสดงความคิดเห็นได้แม้จะเป็นเรื่องศาสนาก็ตาม ถ้าการแสดงออกนั้นไม่กระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยที่กฎหมายกำหนด¹⁹⁶ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกันทางความคิดและความเห็นเป็นสิทธิของมนุษย์แต่ละคน พลเมืองแต่ละคนมีอิสระในการพูด เขียน

¹⁹⁵ Raphaël Franck and Stelios Michalopoulos, *EMIGRATION DURING THE FRENCH REVOLUTION: CONSEQUENCES IN THE SHORT AND LONGUE DURÉE*. P. 5 - 6.

¹⁹⁶ DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS 1789 “Article 10 No one may be disturbed on account of his opinions, even religious ones, as long as the manifestation of such opinions does not interfere with the established Law and Order.”

หรือพิมพ์ เว้นแต่กรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดว่าเป็นการใช้สิทธิโดยมิชอบ”¹⁹⁷

รัฐธรรมนูญแห่งฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1958 อารัมภบท “พลเมืองฝรั่งเศสขอยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชนและหลักอำนาจอธิปไตยที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง คริสต์ศักราช 1789 ซึ่งได้รับการยืนยันและขยายความโดยอารัมภบทของรัฐธรรมนูญ คริสต์ศักราช 1946 รวมทั้งบรรดาสีทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎบัตรว่าด้วยสิ่งแวดล้อม คริสต์ศักราช 2004”¹⁹⁸

กรณีคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส *Morice v. France* (European Court of Human Rights) (2015) Mr. Bernard Borrel เป็นผู้พิพากษาเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย แต่ Ms. Elizabeth Borrel ภรรยาของ Mr. Bernard Borrel เชื่อว่าการเสียชีวิตของสามีถูกฆาตกรรมโดยไตร่ตรองไว้ก่อนซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับคดีกองทหารในจิวูตีที่ Mr. Bernard Borrel เคยพิจารณาในปี 1997 ต่อมา Ms. Elizabeth Borrel ได้แต่งตั้ง Mr. Oliver Morice เป็นทนายความเพื่อความคดีให้ Ms. Elizabeth Borrel เมื่อฟ้องคดีกรมทหารจิวูตี ส่วนวนคดีได้อยู่ในความรับผิดชอบผู้พิพากษา M และ LL ต่อมาได้เปลี่ยนผู้พิพากษาคดีจากผู้พิพากษา M และ LL เป็นผู้พิพากษา P รับผิดชอบพิจารณาคดีแทน โดย Mr. Oliver Morice ได้เขียนหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของฝรั่งเศส โดยเนื้อหาได้ตั้งข้อสงสัยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา M และ LL เกี่ยวกับคดีการเสียชีวิต Mr. Bernard Borrel ที่มีความผิดปกติบางอย่างเกี่ยวกับเอกสารในส่วนวนคดีก่อนส่งให้ผู้พิพากษา P พิจารณาคดีแทน เพื่อให้ทางกระทรวงยุติธรรมสอบสวนการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษา M และ LL หลังจากนั้นไม่นานสำนักพิมพ์ Le Monde ได้ตีพิมพ์เรื่อง “ความประหลาดของผู้พิพากษา M และ LL ที่มีลักษณะขัดแย้งกับหลักความเป็นกลางและความยุติธรรม” ต่อมา Mr. Oliver Morice และสำนักพิมพ์ Le Monde ถูกผู้พิพากษา M และ LL ฟ้องคดีในความผิดฐานหมิ่นประมาท และ Mr. Oliver Morice และสำนักพิมพ์ Le Monde ได้ถูกศาลตัดสินเป็นจำคุกในความผิดฐานหมิ่น

¹⁹⁷ DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS 1789 “Article 11 The free communication of ideas and of opinions is one of the most precious rights of man. Any citizen may therefore speak, write and publish freely, except what is tantamount to the abuse of this liberty in the cases determined by Law.”

¹⁹⁸ France's Constitution of 1958 with Amendments through 2008 Preamble “The French people solemnly proclaim their attachment to the Rights of Man and the principles of national sovereignty as defined by the Declaration of 1789, confirmed and complemented by the Preamble to the Constitution of 1946, and to the rights and duties as defined in the Charter for the Environment of 2004.”

ประมาณ และต้องร่วมกันรับผิดชอบในค่าปรับจำนวน 4,000 ยูโร และชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้พิพากษา M และ LL คนละ 7,500 ยูโร หลังจากศาลในประเทศ (ฝรั่งเศส) ตัดสิน Mr.Oliver Morice ได้ยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปว่า คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสขัดกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 10 (เสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น) ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้วินิจฉัยคำร้องว่า การกระทำของ Mr.Oliver Morice และสำนักพิมพ์ Le Monde ดังกล่าวนั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและสาธารณะ ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 10 จึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลในประเทศ (ฝรั่งเศส)¹⁹⁹

กรณีคดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส Meslot v. France (European Court of Human Rights) (2018) Mr.Meslot เป็นสมาชิกรัฐสภาระหว่างปี 2545 ถึง 2560 ในปี 2549 เขาถูกตั้งข้อหาอย่างเป็นทางการจากการสอบสวนของผู้พิพากษา D. ซึ่งถูกสอบสวนในเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตการเลือกตั้ง ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2550 ในการชุมนุมหาเสียงเขากล่าวสุนทรพจน์ที่รุนแรงคือ “ฉันไม่เคารพผู้พิพากษา D.” ซึ่ง “กลายเป็นผู้บังคับการทางการเมือง” , “ทำตัวเป็นคนพิเศษ” และ “ทำให้ตุลาการเสียชื่อเสียง” และเป็นบุคคลที่ “ไม่สามารถไว้วางใจได้” นอกจากนี้ Mr.Meslot ยังได้กล่าวประณามว่า ผู้พิพากษา D ได้ปล่อยตัวโจรสองคนที่ถูกจับในคดีติดอาวุธ ซึ่งเป็นการกระทำที่ “ผู้พิพากษาฝ่ายซ้าย” “ต้องการโจมตี ส.ส. ฝ่ายขวา” ซึ่งขัดต่อเจตจำนงของประชาชนและขัดขวางการทำงานของตำรวจ ต่อมา Mr.Meslot ได้ถูกศาลชั้นต้นตัดสินในข้อหาหมิ่นศาล ถูกปรับ 1,000 ยูโร ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2555 Mr.Meslot ยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ว่าคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส ขัดกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 10 (เสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น) ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้วินิจฉัยคำร้องว่าการแสดงความคิดเห็นของ Mr.Meslot ไม่เหมาะสมโดยการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวไม่ได้แสดงให้เห็นถึงเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับคำตัดสินของศาลในประเทศ (ฝรั่งเศส) ซึ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ข้อ 10 ศาลได้วินิจฉัยว่าการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาไม่เป็นข้อจำกัด แต่ความคิดเห็นของ Mr.Meslot ได้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการที่จะโต้แย้งผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว Mr.Meslot ไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของผู้พิพากษา D ความคิดเห็นทั้งหมดนั้นได้นำไปสู่การโต้แย้งส่วนตัวของ Mr.Meslot กับผู้พิพากษาที่เคยสอบสวนคดีของ Mr.Meslot ซึ่งเขาได้พยายามลบหลู่ด้วยการเผยแพร่เอกสารโดยมุ่งไปที่ผู้พิพากษา D ในกรณี

¹⁹⁹ "Moruce v. France (European Court of Human Rights)," <https://hudoc.echr.coe.int/fre/#%7B%22itemid%22:%5B%22001-154265%22%5D%7D>.

พื้นฐานข้อเท็จจริงสำหรับการตั้งข้อหาโดยไม่มีหลักฐานต่อผู้พิพากษา D (การตัดสินใจปล่อยตัวโจรสองคน) ของ Mr.Meslot นั้นผิดพลาด เนื่องจาก ผู้พิพากษา D ไม่ได้ตัดสินในประเด็นดังกล่าว จึงเห็นว่า Mr.Meslot แสดงความคิดเห็นเพื่อโต้แย้งผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว มากกว่าจะวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของระบบตุลาการ คำพิพากษาของศาลในประเทศ (ฝรั่งเศส) ชอบแล้ว²⁰⁰

กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีลักษณะคล้ายกับแนวคิดของประเทศในภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายกล่าวคือไม่ได้วางหลักความผิดฐานละเมิดอำนาจโดยตรงเหมือนกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือจารีตประเพณีเช่นประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ด้วยเหตุการณ์ต่างๆ ในอดีตที่เกิดขึ้นก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1789 ประชาชนได้รับผลร้ายจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการออกกฎหมายขององค์กรตุลาการ ภายหลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1789 สำเร็จจึงทำให้ฐานความคิดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีมุมมองเกี่ยวกับองค์กรตุลาการเป็นเพียงองค์กรหนึ่งที่ใช้อำนาจรัฐ อีกทั้งมุ่งเน้นหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างชัดเจนจึงทำให้องค์กรตุลาการไม่มีอำนาจออกกฎหมายข้อบังคับใดๆ ได้ องค์กรตุลาการทำได้เพียงปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความสงบเรียบร้อยระหว่างดำเนินกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนก็จำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อการนั้น โดยอาศัยประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

กรณีกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันความชอบด้วยกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งป้องกันไม่ให้เกิดการแสดงความคิดเห็นบางประการจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาหรือพิพากษาคดี กล่าวคือ ผู้ที่กระทำการเผยแพร่ข้อมูลโดยการแสดงความเห็นเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณา หรือกระทบต่อการตัดสินคดี ก่อนศาลพิพากษาคดี ต้องระวางโทษ จำคุก 6 เดือนและปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร²⁰¹

²⁰⁰ "Meslot v. France (European Court of Human Rights)," <https://laweuro.com/?p=9612>.

²⁰¹ PENAL CODE Paragraph 1 Violation of the respect due to justice ARTICLE 434-16 "The publication, prior to the pronouncement of the final judicial decision, of commentaries by pressure to influence the statements of witnesses or the decision of the judicial investigating authority or trial court is punished by six months' imprisonment and a fine of €7,500.

กรณีการกระทำทางคำพูด พฤติกรรมหรือคุกคาม ด้วยลายลักษณ์อักษรหรือรูปภาพต่อผู้พิพากษา พนักงานอัยการ คณะลูกขุน หรือบุคคลอื่นๆ ในศาลที่กำลังปฏิบัติตามหน้าที่ ซึ่งทำให้เสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือความเคารพ ต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับไม่เกิน 15,000 ยูโร²⁰² และหากการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นขณะดำเนินการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับไม่เกิน 30,000 ยูโร²⁰³ กล่าวคือ การกระทำด้วยการพูด การกระทำด้วยพฤติกรรม หรือการกระทำคุกคามข่มขู่ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยรูปภาพซึ่งทำให้เสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือความเคารพที่มีขึ้นด้วยการปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ อาทิจำกัดด้วยคำตำหนิรุนแรง หยาบคาย กล่าวหาว่าทุจริต คว้างสิ่งของใส่ หรือกิริยาทางกายที่ไม่สำรวม เป็นต้น²⁰⁴ เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจทางตุลาการ ซึ่งแบ่งการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจทางตุลาการได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยอ้อม (Indirect or Constructive Contempt) การกระทำทางคำพูด พฤติกรรมหรือคุกคาม ด้วยลายลักษณ์อักษรหรือรูปภาพต่อผู้พิพากษา พนักงานอัยการ คณะลูกขุน หรือบุคคลอื่นๆ ในศาลที่กำลังปฏิบัติตามหน้าที่ ซึ่งทำให้เสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือความเคารพ นั้นไม่ได้เกิดขึ้นในขณะที่ศาลดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีหรือเกิดขึ้นภายนอกบริเวณศาล ต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับไม่เกิน 15,000 ยูโร

(2) กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยตรง (Direct Contempt) คือการกระทำทางคำพูด พฤติกรรมหรือคุกคาม ด้วยลายลักษณ์อักษรหรือรูปภาพต่อผู้พิพากษา พนักงานอัยการ คณะลูกขุน หรือบุคคลอื่นๆ ในศาล ที่กำลังปฏิบัติตามหน้าที่ ซึ่งทำให้เสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือความเคารพ นั้นเกิดขึ้นขณะที่ศาลดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดี

²⁰² PENAL CODE Paragraph 1 Violation of the respect due to justice ARTICLE 434-24 “Abuse by words, gestures or threats, written documents or pictures of any type not publicly available, or the sending of any article to a judge or prosecutor, a juror or any other member of a court acting in the course of or on the occasion of the discharge of his office and liable to undermine his dignity or the respect owed to the office which he holds is punished by one year's imprisonment and a fine of €15,000.”

²⁰³ PENAL CODE Paragraph 1 Violation of the respect due to justice ARTICLE 434-24 “If the abuse occurs at a hearing by a court, tribunal or any judicial forum, the penalty is increased to two years' imprisonment and to a fine of €30,000.”

²⁰⁴ Lambert Helene, *Contempt of Court in French Law: A Criminal Offence Freedom of Expression and the Criticism of Judges* (Ashgate, 2000). P 115.

ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับไม่เกิน 30,000 ยูโร

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 434-25 วรรค 1²⁰⁵ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสงบเรียบร้อยเพื่อป้องกันไม่ให้คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีกระทำการโดยมิชอบโดยใช้สังคมเป็นเครื่องมือกดดันการปฏิบัติหน้าที่ของศาลซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการอำนวยความยุติธรรม ในส่วนของมาตรา 434-25 วรรค 2²⁰⁶ ได้กำหนดข้อยกเว้นมาตรา 434-25 วรรค 1 กล่าวคือหากการกระทำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม อาทิ การกระทำนั้นนำไปสู่การแก้ไขกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือรื้อฟื้นกระบวนการพิจารณาคดีใหม่ เป็นต้น การกระทำนั้นจะไม่มีผลตามมาตรา 434-25 วรรค 1

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะต้องควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยและถูกต้องตามกฎหมาย²⁰⁷ สามารถให้บุคคลที่กระทำการใดๆ เป็นการรบกวนขณะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีออกจากห้องพิจารณาคดีได้²⁰⁸ หรืออาจสั่งตำรวจควบคุมผู้กระทำความผิดออกจากห้องพิจารณาคดีได้ทันที²⁰⁹ หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือก่อความไม่สงบในห้องพิจารณาคดีได้ อาจมีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 2 ปี โดยจะไม่นำไปรวมกับโทษในฐานความผิด

²⁰⁵ PENAL CODE Paragraph 1 Violation of the respect due to justice ARTICLE 434-25 “The attempt to publicly discredit a court's act or decision by actions, words, documents or pictures of any type, incircumstances liable to undermine the authority of justice or its independence, is punished by six months' imprisonment and a fine of €7,500.”

²⁰⁶ PENAL CODE Paragraph 1 Violation of the respect due to justice ARTICLE 434-25 “The provisions of the previous paragraph are not applicable to technical commentaries or to acts, words, documents or pictures of any type oriented towards the amendment, cassation or revision of a decision.”

²⁰⁷ CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 401 “The presiding judge maintains order in court and conducts the proceedings.”

²⁰⁸ CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 404 “Where in the course of the hearing a person present disturbs order in any manner, the presiding judge orders his expulsion from the courtroom.”

²⁰⁹ CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 404 “He is then forced to leave the courtroom by the police upon the order given by the presiding judge.”

คู่มือผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการ²¹⁰ กล่าวคือตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 401 และมาตรา 404 ได้วางหลักให้อำนาจผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะ²¹¹ ควบคุมให้การพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย โดยเฉพาะในขณะที่พิจารณาคดีผู้กระทำการขัดคำสั่งศาลและก่อความไม่สงบอาจได้รับโทษทางอาญาจำคุก รวมถึงผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะสามารถสั่งระงับเหตุความไม่สงบได้ในทันทีที่กล่าวคือผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะอาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจศาลควบคุมตัวผู้ผู้กระทำการขัดคำสั่งศาลและก่อความไม่สงบออกจากห้องพิจารณาคดีได้ในทันที

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสาธารณรัฐ

ฝรั่งเศสกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

บุคคลที่เข้าร่วมการพิจารณาคดีต้องปฏิบัติตนด้วยความสุภาพและเคารพศาล หากต้องการกระทำใดๆ ต้องได้รับอนุญาตจากศาลและต้องไม่รบกวนการพิจารณาคดี²¹² โดยกำหนดให้ผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะต้องควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความเหมาะสมเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้น²¹³ และมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยได้²¹⁴ อาจสั่งให้บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลออกจากห้องพิจารณา

²¹⁰ CODE OF CRIMINAL PROCEDURE Article 404 “If in the execution of this decision he resists the order or causes a commotion, he is immediately placed under a detention warrant, tried and punished with imprisonment of between two months and two years, without prejudice to any penalties provided by the Criminal Code for perpetrators of contempt or violence committed against judges or prosecutors.”

²¹¹ Le tribunal correctionnel เป็นศาลที่พิจารณาคดีโทษสถานเบา (délit) คือคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี

²¹² CODE OF CIVIL PROCEDURE Article 439 “Persons who are attending a hearing must observe a dignified attitude and show due respect to the court. They are not allowed to speak without having been invited to do so, to document signs of approval or disapproval, or to cause any disturbance of any nature whatsoever.”

²¹³ CODE OF CIVIL PROCEDURE Article 438 “The presiding judge will see to the proper conduct of the hearing. Any direction given to ensure the same will be implemented at once.”

²¹⁴ CODE OF CIVIL PROCEDURE Article 438 “The judges will exercise the same powers in any venue they may sit in office.”

คดีได้²¹⁵ กล่าวคือ ผู้พิพากษาหัวหน้าองค์คณะอาจสั่งให้ด้วยประการใดๆ เพื่อให้ผู้กระทำการขัดคำสั่งศาลและก่อความไม่สงบออกจากห้องพิจารณาคดีได้ในทันที

3.2.2.2 การพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

กระบวนการพิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการในอดีตของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ศาลที่เกิดการกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการ สามารถพิจารณาความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการได้ทันที และความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการจัดอยู่ในประเภทความผิดทุกโทษ²¹⁶ แต่ในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงแล้ว กล่าวคือหากเกิดการกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการขึ้นในองค์คณะใดก็ตาม ต้องให้พนักงานอัยการดำเนินการส่งเรื่องให้องค์คณะใหม่พิจารณาการกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการ และมีให้องค์คณะเดิมเข้าร่วมพิจารณาโดยเด็ดขาด²¹⁷

3.2.2.3 กรณีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐฝรั่งเศส

การพิจารณาคดีข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในรูปแบบของศาลแต่อยู่ในรูปแบบของ “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” (Conseil Constitutionnel) โดยมีอำนาจหน้าที่ 2 รูปแบบ รูปแบบที่ 1 คืออำนาจหน้าที่รูปแบบศาล และ รูปแบบที่ 2 คืออำนาจหน้าที่ที่ปรึกษาทางกฎหมายของประธานาธิบดีและรัฐบาล²¹⁸ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยคดีข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญซึ่งมีลักษณะอ่อนไหวทางสังคมและได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่เสมอ ทั้งการแสดงความคิดเห็นทั่วไปที่รุนแรง อาทิ

²¹⁵ CODE OF CIVIL PROCEDURE Article 439 “The presiding judge may have any person who fails to comply with his orders expelled without prejudice to such criminal or disciplinary actions that might be instituted against him.”

²¹⁶ ศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีอาญาในฝรั่งเศสมี 3 ประเภท คือ

- 1) ศาล Le tribunal de police พิจารณาคดีลหุโทษ (Contravention) หรือคดีที่มีแต่โทษปรับ
- 2) ศาล Le tribunal correctionnel พิจารณาคดีโทษสถานเบา (Délit) คือคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี
- 3) ศาล La cour d' assises พิจารณาคดีโทษหนัก (Crime) ที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปถึงจำคุกตลอดชีวิต

²¹⁷ เอ้ออารีย์ อังจะนิล ณ์ชพล จิตติรัตน์ และวิมพ์ธ์ ราชประดิษฐ์, รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล, หน้า 78.

²¹⁸ อุดม รัฐอมฤต และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องสภาพบังคับของคำวินิจฉัย, หน้า 104.

“การใช้อำนาจและดุลพินิจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีลักษณะผิดปกติ”²¹⁹ “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่มีประโยชน์อื่นใดนอกจากจะเป็นผู้ทำตามความต้องการของนายพลเดอ โกล”²²⁰ หรือ การแสดงความคิดเห็นในทางวิชาการที่นำเสนอประเด็นปัญหาของที่มา การแต่งตั้ง อำนาจการ พิจารณาคดี รวมถึงลักษณะของคำวินิจฉัยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ²²¹ เป็นต้น จากข้อความข้างต้นไม่ เป็นเหตุให้ผู้แสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถามถูกดำเนินคดีหรือเอาผิดตามกฎหมายแต่อย่างใด รวมถึง รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส คริสต์ศักราช 1958 มาตรา 62²²² ไม่ได้บัญญัติให้กำหนดความผิด ฐานละเมิดอำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

จากข้างต้นความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดลักษณะขอบเขตของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการกว้างขวางกว่าความผิด ฐานละเมิดอำนาจศาลของเยอรมัน และมีมาตรการบังคับโทษทางอาญาค้ำกับประเทศประเทศ คอมมอนลอร์ แต่ลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี คือกระบวนการดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการของสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส มีข้อสังเกต 3 ประการ คือ 1.ศาลไม่มีอำนาจออกกฎหมายข้อบังคับใดๆ ทำได้เพียงปฏิบัติตามกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น 2.พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินคดี และ 3.ศาลผู้ พิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการต้องเป็นองค์คณะใหม่และต้องไม่มีองค์คณะเดิมเข้า

²¹⁹ MICHEL KAJMAN and BERTRAND LE GENDRE, *Albin Chalandon:Le pouvoir discrétionnaire du Conseil constitutionnel est une anomalie* (Le Monde, 1986).

²²⁰ "Jean-Baptiste de Montvalon, Accusée de partialité l'institution subit un éternel procès," https://www.lemonde.fr/societe/article/2006/03/31/accusee-de-partialite-l-institution-subit-un-eternel-proces_756613_3224.html.

²²¹ Henry Roussillon, *LA LÉGITIMITÉ DES JUGES: Le Conseil constitutionnel : une légitimité contestée* (Presses de l'Université Toulouse, 2004). P. 119 - 126.

²²² Constitution of France (1958) Article 62 A provision declared unconstitutional on the basis of article 61 shall be neither promulgated nor implemented.

A provision declared unconstitutional on the basis of article 61-1 shall be repealed as of the publication of the said decision of the Constitutional Council or as of a subsequent date determined by said decision. The Constitutional Council shall determine the conditions and the limits according to which the effects produced by the provision shall be liable to challenge.

No appeal shall lie from the decisions of the Constitutional Council. They shall be binding on public authorities and on all administrative authorities and all courts.

ร่วมพิจารณา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดกระบวนการดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการของสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับหลักการแบ่งแยกอำนาจที่ได้วางหลักไว้คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง คริสต์ศักราช 1789 (Déclaration des droits de l’homme et du citoyen) ข้อ 16 “สังคมใดมิได้มีหลักประกันแห่งสิทธิทั้งปวงและมิได้มีการแบ่งแยกอำนาจโดยชัดเจน สังคมนั้นย่อมปราศจากรัฐธรรมนูญ” อันเป็นหลักการสำคัญที่ต้องยึดถืออยู่เสมอ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ศาลรัฐธรรมนูญไทยเป็นองค์กรศาลที่สถาปนาครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีหน้าที่สำคัญ อาทิ การตรวจสอบและควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ ระบุข้อพิพาทระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ควบคุมฝ่ายการเมืองให้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ เป็นต้น ด้วยข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายการเมืองที่สำคัญและได้รับความสนใจจากมหาชน จึงทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นวงกว้างโดยเฉพาะสังคมออนไลน์ ซึ่งบางกรณีการแสดงความคิดเห็นอาจทำให้กระทบต่อเกียรติขององค์กรศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และอาจทำให้เกิดความรู้สึกบั่นทอนความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อองค์กรศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้ออกข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 6 และ มาตรา 28 เพื่อป้องกันผลกระทบที่มีต่อความน่าเชื่อถือที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยกำหนดองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และต้องโทษทางอาญาตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 จึงเห็นว่าข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ได้นำองค์ประกอบของความผิดฐานดูหมิ่นศาลและละเมิดอำนาจศาลที่มีคุณธรรมทางกฎหมายแตกต่างกันรวมไว้ใน ข้อ 10 ข้อเดียว และมีลักษณะแตกต่างกับการวางหลักความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ 3 ประเด็น คือ 4.1 วิเคราะห์ปัญหาขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับความผิดละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ 4.2 ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และ 4.3 ปัญหาความไม่สอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาล

รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

4.1 วิเคราะห์ปัญหาขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่าแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มีอิทธิพลต่อแนวคิดความผิดละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลประเทศไทย โดยองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มีองค์ประกอบใกล้เคียงกันกล่าวคือหากกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอาจจะมีผิดดูหมิ่นศาลร่วมด้วย ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดความผิดละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ที่แยกองค์ประกอบความผิดละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นอย่างชัดเจน รวมถึงความแตกต่างบางประการของเจตนารมณ์หรือคุณธรรมทางกฎหมาย ของแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลและดูหมิ่นศาลกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) กับกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) ที่ส่งผลต่อขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

(1) ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกับความผิดละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายต่างประเทศ โดยขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้รับการรับรองและคุ้มครองตั้งแต่กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศที่กำหนดขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights, UDHR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (The European Convention on Human Right, EUCR) กับการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งได้วางหลักการสอดคล้องกัน กล่าวคือ บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง และไม่ถูกจำกัดด้วยแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ หรือพรมแดน แต่อย่างไรก็ตามการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กำหนด คือการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือต้องไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ การสาธารณสุข ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมของประชาชน เห็นว่าขอบเขตที่กำหนดโดยกฎหมายระหว่างประเทศนั้นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยทั่วไป

(2) ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) กับกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) โดยขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกลุ่มประเทศระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) เห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดีของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีของกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) กล่าวคือ กระบวนการพิจารณาคดีของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จะมีคณะลูกขุนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนทั่วไปเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพิจารณาคดีด้วย รัฐจึงต้องคุ้มครองความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจของคณะลูกขุนที่เข้าร่วมกับพิจารณาคดี ซึ่งในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีคณะลูกขุนถือเสมือนว่าเป็นเจ้าหน้าที่ศาลหากเกิดเหตุการณ์ใดๆที่ไปกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจของคณะลูกขุนอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีและผลคำพิพากษาได้ ประกอบกับกลุ่มประเทศระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) คำพิพากษาเป็นบ่อเกิดกฎหมายที่สำคัญ (Judge made law) ด้วยเหตุผลดังกล่าวความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) จึงเคร่งครัดกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มีเจตนารมณ์เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้อย่างราบรื่น รวดเร็ว และเป็นธรรมโดยไม่ให้ถูกแทรกแซงจากฝ่ายใด ถึงแม้ว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหรัฐอเมริกามีต้นแบบมาจากประเทศอังกฤษ และเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เหมือนกันแต่ด้วยสภาพการเมือง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อาจทำให้มีความแตกต่างกันในบางประการ ปัจจุบันการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วตามกฎหมายประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว แต่อย่างไรก็ตามการแสดงความคิดเห็นใดๆนั้นยังคงต้องคำนึงถึงความสุจริตและความชอบด้วยกฎหมาย

(3) ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งเป็นกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดีกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) กล่าวคือกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) กระบวนการพิจารณาคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐเป็นหลักไม่มีการคัดเลือกบุคคลภายนอก คณะบุคคลหรือคณะลูกขุนเข้าร่วมพิจารณาคดีเหมือนกับกระบวนการพิจารณาคดีของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

(Common Law) ทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่กำหนดโดยตามกฎหมาย การพิจารณาคดี ออกคำสั่งหรือคำพิพากษาเป็นอำนาจและดุลพินิจของศาล รัฐจึงบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) จึงไม่เคร่งครัดเท่ากับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกลุ่มประเทศระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) โดยความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีเจตนารมณ์ป้องกัน ควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีในศาลให้เป็นไปได้อย่างสงบ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีลักษณะบางประการที่แตกต่างกัน คือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดมาตรการบังคับเป็นการเฉพาะแยกออกจากมาตรการบังคับโทษความผิดทางอาญาอื่นๆ จึงถือว่าผู้ที่ถูกศาลสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไม่เคยต้องโทษทางอาญา จึงมีข้อสังเกตว่าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะจำกัดขอบเขตหรือแคบกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) แต่มาตรการบังคับจะมีลักษณะยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดเท่ากับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ที่ใช้มาตรการบังคับโทษอาญาในความผิดละเมิดอำนาจศาลเช่นเดียวกับคดีอาญาอื่นๆ ในส่วนของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของสาธารณรัฐฝรั่งเศส กำหนดลักษณะขอบเขตของการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการกว้างขวางกว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของเยอรมัน และมีมาตรการบังคับโทษทางอาญาล้ำกับประเทศคอมมอนลอว์ แต่ลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือกระบวนการดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ให้อำนาจพนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินคดี และ ศาลผู้พิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการต้องเป็นองค์คณะใหม่และต้องไม่มีองค์คณะเดิมเข้าร่วมพิจารณา สะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดกระบวนการดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการของสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับหลักการไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Impartiality) เพื่อให้จำเลยในคดีได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการพิจารณาคดี ประกอบกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับแนวคิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน หากให้บุคคลผู้มีส่วนเสียมีอำนาจพิจารณาด้วยตนเอง บุคคลนั้นอาจจะพิจารณาวินิจฉัยสั่งการด้วยอคติของตนเองได้ และอาจส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรมต่อจำเลย ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดแล้ว ของศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(4) ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน” ข้อยกเว้นของมาตรา 34 วรรคหนึ่ง เห็นว่ามีลักษณะบทบัญญัติที่คล้ายกับมาตรา 25 กล่าวคือ การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง ไม่สามารถใช้ได้อย่างอิสระ แต่ต้องใช้โดยอยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 25 ในส่วนของขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคสอง “เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น” โดย มาตรา 34 วรรคสองได้กำหนดเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการต้องอยู่ภายใต้หน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จากเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปและเสรีภาพทางวิชาการสังเกตเห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับภาษาอังกฤษ พบว่าบทบัญญัติตามมาตรา 34 วรรคหนึ่ง²²³ การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปกำหนดใน ความหมายของ Liberty แต่มาตรา 34 วรรคสอง²²⁴ การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ กำหนดใน ความหมายของ Freedom ความแตกต่างดังกล่าวที่พบในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จึงสามารถอธิบายได้ดังนี้

²²³ CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND (B.E. 2560 (2017)) Section 34 paragraph 1 A person shall enjoy the liberty to express opinions, make speeches, write, print, publicise and express by other means. The restriction of such liberty shall not be imposed, except by virtue of the provisions of law specifically enacted for the purpose of maintaining the security of the State, protecting the rights or liberties of other persons, maintaining public order or good morals, or protecting the health of the people.

²²⁴ CONSTITUTION OF THE KINGDOM OF THAILAND (B.E. 2560 (2017)) Section 34 paragraph 2 Academic freedom shall be protected. However, the exercise of such freedom shall not be contrary to the duties of the Thai people or good morals, and shall respect and not obstruct the different views of another person.

(4.1) การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไป (liberty to express) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง และการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ (Academic freedom) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคสอง มีข้อจำกัดที่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ใช่เป็นเสรีภาพที่จะใช้ได้โดยไม่จำกัดขอบเขต

(4.2) การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไป (liberty to express) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง คือ ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ข้อบังคับหรือกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งกฎหมาย ข้อบังคับหรือกฎหมายนั้นต้องมีที่มาจากผู้มีอำนาจสูงสุดหรือกฎหมายสูงสุดของรัฐเป็นสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ (Academic freedom) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคสอง คือ ต้องอยู่ภายใต้ค่านิยมที่สังคมนั้นยึดถือเป็นสำคัญ อาทิหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น

(4.3) การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ (Academic freedom) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคสอง มีขอบเขตการใช้ที่กว้างกว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไป (liberty to express) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 วรรคหนึ่ง

(5) ขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับความผิดละเมิดอำนาจศาลตามกฎหมายประเทศไทยเริ่มแรกได้วางหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามมาตรา 30 ถึง มาตรา 33 ต่อมาองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้เป็นต้นแบบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกฎหมายอื่นๆ ด้วย อาทิ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช 2498 มาตรา 13 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 มาตรา 64 และ 65 หรือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 และ มาตรา 39 เป็นต้น แต่ความผิดละเมิดอำนาจศาลแต่ละฉบับจะกำหนดมาตรการบังคับโทษที่ต่างกัน โดยการกระทำที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีหรือบังคับคดีไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในศาลหรือภายนอกศาลที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งได้ตีความกฎหมายและวางแนวคำวินิจฉัยไว้โดยศาล ได้แก่

- กรณีขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล
- กรณีประพฤติตนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล
- กรณีแสดงข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการไต่สวนขอยกเว้น

ค่าธรรมเนียมศาล

- กรณีเจตนาจงใจหรือหลีกเลี่ยงไม่รับคำคู่ความหรือเอกสาร กรณีการตรวจหรือคัดเอกสารโดยไม่ได้รับอนุญาต
- กรณีขัดขึ้นไม่มาตามคำสั่งของศาล หรือ
- กรณีการกระทำของสื่อสิ่งพิมพ์และการโฆษณา

จากข้างต้นเห็นได้ว่ากฎหมายต่างประเทศได้รับรองและคุ้มครองให้การใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นทั่วไปและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลเป็นหลักการทั่วไป แต่จะกำหนดเงื่อนไขขอบเขต หรือข้อยกเว้นบางประการเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อจำกัดการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็น รวมถึงการใช้การแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วก็เช่นเดียวกัน ที่เปิดกว้างให้บุคคลสามารถวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่หรือคำวินิจฉัยของศาลได้โดยไม่ถือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ในส่วนของบทบัญญัติกฎหมายประเทศไทยได้รับรองและคุ้มครองให้การใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นทั่วไปและเสรีภาพทางวิชาการของบุคคลเป็นหลักการทั่วไปและข้อยกเว้นบางประการคล้ายกับกฎหมายต่างประเทศ แต่แนวคิดการใช้เสรีภาพการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วของประเทศไทยยังมีส่วนที่แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศ เพราะในกฎหมายบางฉบับยังกำหนดให้การใช้การแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วบางกรณีเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กล่าวคือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมุ่งใช้บังคับกับบุคคลที่กระทำการหรืองดเว้นการกระทำการที่มีเจตนาขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคำวินิจฉัยของศาลเป็นสำคัญ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐดำเนินการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ซึ่งการกำหนดขอบเขตของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลให้มีความสำคัญกับกระบวนการพิจารณาคดีก่อนหรือขณะมีคำวินิจฉัยของศาล หรือเพื่อบังคับให้ภายหลังมีคำสั่งคำวินิจฉัยของศาลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติเป็นหลัก แต่ไม่ได้มีเจตนารมณ์กำหนดขอบเขตเพื่อจำกัดการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว นอกจากนี้การใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับคดีข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว ไม่ว่าจะในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) หรือรูปแบบของผู้พิจารณาคดีจะอยู่ในรูปแบบศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ต่างก็เห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการใช้เสรีภาพแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับคดีข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว บุคคลสามารถกระทำการวิพากษ์วิจารณ์คำวินิจฉัยของศาลได้และเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องให้มีขึ้น โดยไม่ถือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และการใช้เสรีภาพแสดง

ความคิดเห็นควรอยู่ในบริบทความหมายของ Freedom มากกว่า Liberty²²⁵

4.2 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล

(1) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 มีลักษณะการวางหลักที่นำข้อยกเว้นมาเป็นหลัก ส่วนการรับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเสมือนเป็นข้อยกเว้น โดยใช้คำว่า “สุจริต” เพื่อเปิดโอกาสบางส่วนในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยสุจริตเพียงประการเดียวนั้นหาได้เพียงพอไม่ แต่ต้องคำนึงถึงรายละเอียดเพิ่มเติมที่ข้อจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่ใช่ “ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี ปลุกปั่น ยุยง หรืออาฆาตมาดร้าย” อีกด้วย

(2) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 มีลักษณะเนื้อหาที่ตีความในทางกลับกันและความขยายขอบเขตของเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นเพิ่มเติมจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทั่วไปและเสรีภาพทางวิชาการ โดยกำหนดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม หากการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ขอบด้วยกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นก็ชอบที่จะกระทำได้ แต่การที่ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ได้ระบุเนื้อหาว่า “ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี ปลุกปั่น ยุยง หรืออาฆาตมาดร้าย” ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นองค์ประกอบความผิดในลักษณะความผิดฐานดูหมิ่นศาลซึ่งมีเจตนารมณ์แตกต่างจากความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล จึงส่งผลให้การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อ

²²⁵ Dominika Bychawska-Siniarska, *PROTECTING THE RIGHT TO FREEDOM OF EXPRESSION UNDER THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS* (Council of Europe, 2017). P. 32.

คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว ซึ่งเป็นวิธีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญของภาคประชาชนถูกจำกัดบั่นทอนลง อีกทั้งเสมือนเป็นการขยายขอบเขตความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญให้สามารถบังคับใช้ได้กว้างขวางขึ้น

(3) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ที่นำองค์ประกอบความผิดในลักษณะความผิดฐานดูหมิ่นศาลมาเป็นเนื้อหาของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นการเพิ่มภาระให้กับบุคคล กล่าวคือบุคคลใดที่จะใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้วต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคลนั้นยิ่งกว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามปกติ ยกตัวอย่างเช่น หากข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 มีเฉพาะแต่เนื้อหาที่เป็นองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดศาลโดยไม่มีองค์ประกอบความผิดกฎหมายฐานอื่นๆ เข้ามาปะปน การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดอาจจะไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ หรืออาจจะมีความผิดฐานดูหมิ่นศาลในกฎหมายอื่นๆ แต่ไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ หรืออีกตัวอย่างหนึ่งการกระทำบางประการอาจจะไม่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกฎหมายฉบับอื่นๆ แต่การกระทำดังกล่าวนั้นก็กลับเข้าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้เกิดมาตรฐานทางกฎหมายเชิงซ้อน หรือ “Double Legal Standard” ทั้งที่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเช่นเดียวกันแต่องค์ประกอบความผิดต่างกัน หากเกิดมาตรฐานทางกฎหมายเชิงซ้อนขึ้นส่งผลให้ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ย่อมขัดต่อหลักนิติธรรม²²⁶ ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 วรรค 1 อย่างไรก็ตาม การปกครองในระบอบประชาธิปไตยบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นของตนต่อการปฏิบัติงานของสถาบันทางการเมืองผู้ซึ่งใช้อำนาจอธิปไตยได้โดยชอบธรรม ศาลรัฐธรรมนูญจัดอยู่ในสถาบันศาลผู้ซึ่งใช้อำนาจตุลาการที่พิจารณาคดีข้อพิพาททางมหาชนย่อมสามารถถูกวิจารณ์เป็นปกติวิสัย

²²⁶ L. L. Fuller, *The Morality of law, Revised Edition* (New Haven: Yale University, 1969). P.

(4) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 ที่มีมาตรการบังคับโทษทางอาญาที่รุนแรง ถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กล่าวคือบุคคลใดที่จะใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้วต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคลผู้ใช้เสรีภาพนั้นเสมอ เพราะโทษทางอาญา จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ การที่ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 กำหนดโทษกับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญเช่นว่านั้น จึงเห็นว่าเกินสมควรแก่เหตุด้วยเหตุผลดังนี้

(4.1) กระบวนการหรือวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญแตกต่างกับศาลยุติธรรม ทั้งระบบการพิจารณาคดี สารสำคัญแห่งคดี หลักการทบทวนผลคำพิพากษา รวมถึงแนวคิดและหลักกฎหมายก็แตกต่างกัน จึงทำให้ข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญมีรายละเอียดที่ซับซ้อนและทับซ้อนของมิติทางสังคมยิ่งกว่าข้อพิพาททางคดีในศาลยุติธรรม จึงทำให้การวิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีมากกว่าคำพิพากษาของศาลยุติธรรม นอกจากนี้การแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือมีผลเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแต่ประการใด จึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาจำคุกในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

(4.2) เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญประเทศไทยพิจารณาและวินิจฉัยคดีเพียงองค์คณะเดียวโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันทุกองค์กร²²⁷ รวมถึงการพิจารณาคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญยังให้องค์คณะเดียวกันเป็นผู้วินิจฉัยซึ่งแตกต่างจากศาลปกครอง กล่าวคือแม้ว่าศาลปกครองจะพิจารณาคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับมหาชนและใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญากับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลคล้ายกับศาลรัฐธรรมนูญ แต่การพิจารณาคำสั่งหรือคำวินิจฉัยเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครองวางหลักว่าหากจะพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดต้องให้องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ ด้วยการลงโทษจำคุกเป็นมาตรการบังคับโทษทางอาญาเป็นการบังคับโดยตรงเกี่ยวกับร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลโดยตรง และเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย การลงโทษจึงต้องผ่านการทบทวนพิจารณาด้วยความระมัดระวังและเท่าที่จำเป็น ด้วยรูปแบบของศาลรัฐธรรมนูญการพิจารณาวินิจฉัยเพียงชั้นเดียวไม่มีการทบทวนคำวินิจฉัยต่างชั้นศาลเหมือนกับศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง ประกอบกับการพิจารณาคำสั่งหรือคำ

²²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 211 วรรคท้าย

วินิจฉัยเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้องค์คณะอื่นที่มีใช้องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ

ดังนั้นจึงเห็นว่าข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และ ข้อ 11 มีเนื้อหาที่เพิ่มภาระเกินกว่าสมควรแก่เหตุต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 26 และ มาตรา 34 และควรนำแนวคิดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเรื่องการลงโทษปรับทางปกครองในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญมาปรับใช้แทนที่การลงโทษทางอาญา

4.3 วิเคราะห์ปัญหาความไม่สอดคล้องของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 กับบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

(1) จากบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 เห็นว่าเจตนารมณ์ของมาตรา 38 เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกระบวนการพิจารณาคดีถูกขัดขวางหรือแทรกแซง กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าวมุ่งเน้นให้ศาลสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างราบรื่นและเป็นธรรมแก่คู่ความเป็นสำคัญ จึงบัญญัติให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือรักษาความสงบเรียบร้อยในการพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นในศาลหรือบริเวณศาลเป็นหลัก แต่การใช้อำนาจดังกล่าวต้องใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็นซึ่งได้พิจารณาแล้วว่า การใช้อำนาจของศาลที่สั่งให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ นั้นกระทำการหรืองดเว้นกระทำการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยเรียบร้อยและรวดเร็ว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บทบัญญัติตาม มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคสองมีลักษณะเพื่อปกป้องและคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อเอาผิดหรือลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด แต่มุ่งเน้นเพื่อใช้ตัดเตือนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด และควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ซึ่งมาตรการบังคับโทษทางอาญาตาม มาตรา 39 นั้นได้กำหนดเงื่อนไขและระดับของการลงโทษไว้ซึ่งเป็นดุลพินิจโดยแท้ของศาลที่จะพิจารณาบังคับโทษแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

(2) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 มีที่มาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561

ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท กล่าวคือข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 6 และ มาตรา 28 ดังนั้นขอบเขตเจตนารมณ์ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องหรือไม่ขัดแย้ง กับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 หากข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ส่วนใดมีบทบัญญัติหรือเจตนารมณ์ในทิศทางตรงกันข้าม ไม่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ข้อกำหนดฯ นั้นย่อมเป็นอันตกไปไม่สามารถใช้บังคับได้ หากพิจารณาบทบัญญัติของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 มีข้อสังเกตว่าองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลขยายเพิ่มเติมจากบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคสอง กล่าวคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มีเจตนารมณ์เพื่อปกป้องและคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐที่เกิดขึ้นในศาลหรือบริเวณศาล เป็นสำคัญ แต่ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ได้เพิ่มองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลที่ขยายเกินกว่าขอบเขตเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคสอง จึงเห็นว่าข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ไม่ได้มีเจตนารมณ์เพื่อปกป้องและคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐที่เกิดขึ้นในศาลหรือบริเวณศาลเพียงอย่างเดียว แต่การเพิ่มองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นศาลหรือองค์ประกอบความผิดอื่นๆ นั้นส่งผลให้การกระทำหรืองดเว้นการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ มีโอกาสที่จะเข้าข่ายกระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ได้มากกว่า หากเปรียบเทียบกับองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

(3) ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 มีลักษณะเนื้อหาตีความในทางกลับกันทำให้แตกต่างจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคท้าย กล่าวคือข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ออกโดยอำนาจตามพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 6 และ มาตรา 28 แต่ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 กลับมีเนื้อหาขยายขอบเขตเกินกว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ประกอบกับข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 กำหนดมาตรการบังคับโทษทางอาญาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดสอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561

ดังนั้นจึงเห็นว่าข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 มีลักษณะเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายแม่บทคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 มาตรา 38 วรรคหนึ่งและวรรคท้าย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นเสรีภาพตามธรรมชาติที่ประกอบรวมกับปฐมนิติ กล่าวคือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้นติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด กล่าวคือ บุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นจะแสดงออกสื่อสารความรู้สึกริหรืความคิดเห็น ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบการพูด การแสดงท่าทาง หรือการสื่อสารด้วยตัวหนังสือก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของบุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจเลือกที่พูดหรือแสดงออกหรือไม่ ด้วยความปรารถนาของบุคคลผู้ทรงสิทธิผู้นั้นเอง โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจบังคับ การถูกแทรกแซง ถูกจำกัด หรือถูกขัดขวาง จากรัฐหรือบุคคลอื่นใด

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล คือ การกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการที่มีเจตนาขัดขวางกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง คำวินิจฉัยของศาลเป็นสำคัญ ซึ่งฐานความผิดมุ่งหมายคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐให้ดำเนินการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ในส่วนของความผิดฐานหมิ่นศาล คือ การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็น การดูถูก เหยียดหยาม ด่าทอ สบประมาท ทำให้อับอาย และเป็นการกระทำที่จะเป็นลดคุณค่าของศาลในสายตาของผู้กระทำการดูหมิ่นโดยไม่ว่าจะกระทำด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรหรือกริยาใด ซึ่งฐานความผิดมุ่งหมายคุ้มครองศาลที่ทำหน้าที่ตัดสินพิพากษาคดี ไม่ได้มุ่งหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองพิทักษ์ผู้พิพากษาเป็นการส่วนตัว จากองค์ประกอบและเจตนารมณ์ของทั้ง 2 ฐานความผิดข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกัน ดังนั้นการบังคับใช้และวิธีพิจารณาย่อมแตกต่างกันด้วย

กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในต่างประเทศ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) กับกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) อาจมีความแตกต่างกันในบางส่วน กล่าวคือความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) มุ่งเน้นให้ความสำคัญคุ้มครองบุคคลในกระบวนการพิจารณาคดีเป็นสำคัญ โดยเฉพาะคณะลูกขุนในคดีเพื่อป้องกันผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีและผลของคำพิพากษา เนื่องจากคำพิพากษาเป็นที่มาของกฎหมาย จึงทำให้ประเทศระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) ให้ความสำคัญและเป็นต้นกำเนิดแนวคิดเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ในส่วนของกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) มุ่งเน้นให้ความสำคัญคุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีโดยรัฐซึ่งแสดงออกถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของอำนาจรัฐเพื่อให้ประชาชนมี

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ถึงแม้ว่าความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) กับกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) จะมีส่วนที่แตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล มีขึ้นเพื่อให้ศาลมีอำนาจควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความสงบ เรียบร้อย หรือในบางกรณีเพื่อให้คำสั่ง คำบังคับต่างๆ ใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยมุ่งหมายบังคับใช้ก่อนหรือขณะมีคำวินิจฉัยของศาลเท่านั้น ไม่ได้มุ่งหมายบังคับใช้ภายหลังคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว อีกทั้งยังไม่ใช้บังคับกับการแสดงความคิดเห็นต่อคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดแล้วของประชาชนทั่วไปหรือการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ เว้นแต่การแสดงความคิดเห็นนั้นละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เป็นภัยต่อมหาชน หรือผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นในลักษณะดังกล่าวได้บัญญัติไว้เป็นฐานความผิด ในกฎหมายฉบับอื่นๆ อยู่แล้ว อาทิ ความผิดทางอาญา กรณีดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรือ ความผิดทางแพ่ง กรณีละเมิด เป็นต้น ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล นอกจากนี้ในปัจจุบันกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) อาทิ ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ไม่ได้กำหนดให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปหรือการแสดงความคิดเห็นทางวิชาการต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล กล่าวคือการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว สามารถกระทำได้อย่างเปิดเผยโดยปราศจากความรับผิด

ในส่วนของกลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) อาทิ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเท่าใด โดยกำหนดขอบเขตการบังคับใช้และการบังคับโทษแคบกว่าประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ การกระทำความผิดหรือการกระทำที่มีลักษณะละเมิดอำนาจศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะส่งลงโทษต่อบุคคลที่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแต่การลงโทษนั้นจะไม่ถูกพิจารณาเป็นโทษทางอาญาแต่มีลักษณะเป็นการตักเตือนหรือลงโทษปรับทางปกครอง ซึ่งแนวคิดของศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีในศาลบรรลุผลก็เพียงพอแล้วไม่ได้ต้องการให้บุคคลกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีประวัติรับโทษอาญา กรณีสาธารณรัฐฝรั่งเศสเน้นที่กระบวนการพิจารณาคดีเป็นสำคัญกล่าวคือกระบวนการดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลต้องกระทำโดยผ่านทางพนักงานอัยการเป็นหลัก นอกจากนี้ยังวางหลักให้คณะศาลผู้พิจารณาคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจตุลาการต้องเป็นองค์คณะใหม่และต้องไม่มีองค์คณะเดิมเข้าร่วมพิจารณาเพื่อความโปร่งใสของกรพิจารณาคดีและสอดคล้องกับหลักการไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Impartiality) กล่าวได้ว่าปัจจุบันในต่างประเทศแนวความคิดกระแสหลักคือการสนับสนุนการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของศาลโดยภาคประชาชน แทนที่แนวคิดกระแสเดิมที่จำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำ

วินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

สำหรับประเทศไทยแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) คือ ประเทศอังกฤษ ซึ่งปัจจุบันแนวโน้มแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วในประเทศไทยยังคงมีลักษณะจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เป็นหลัก โดยกำหนดเงื่อนไขที่สามารถใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วได้ เป็นข้อยกเว้น ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของต่างประเทศในปัจจุบัน กล่าวคือในต่างประเทศมีความพยายามที่จะยกเลิกหรือจำกัดการบังคับใช้และบังคับโทษกับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจ รวมถึงยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลได้อย่างกว้างขวาง แต่ในระบบกฎหมายของประเทศไทยแนวคิดจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลอันถึงที่สุดแล้วยังมีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งสะท้อนได้จากการวางหลักองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลบางฉบับที่มีการนำองค์ประกอบความผิดในฐานความผิดอื่นเข้ามาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล การลงโทษยังใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญาเป็นหลัก หรือการกำหนดอัตราการลงโทษเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลของกฎหมายแต่ละฉบับแตกต่างกัน รวมถึงกระบวนการดำเนินคดีและพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยังมีประเด็นเกี่ยวกับหลักการไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Impartiality) อาทิ คดีเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยุติธรรมกับคดีเกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลปกครอง เป็นต้น

กรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ยังปรากฏอิทธิพลจากแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเดิมและมีลักษณะที่จะขยายการบังคับใช้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลให้กว้างขวางขึ้น กล่าวคือข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ได้นำองค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเดิมที่มีต้นแบบจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และได้รับอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 เป็นพื้นฐาน โดยได้เพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นศาลเข้าไปในเนื้อหาของข้อกำหนดฯ เสมือนเป็นการขยายความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลให้สามารถใช้บังคับได้กว้างขวางขึ้น ประกอบกับใช้วิธีการพรรณนา เนื้อหาใหม่ที่มีลักษณะตีความไปในทางที่กลับกันในเนื้อหาความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561

และได้วางหลักความผิดเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว จากข้างต้นเห็นว่าแนวคิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลแนวคิดมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัดเพิ่มเติม กล่าวได้ว่าแนวคิดกระแสหลักคือ การจำกัดการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ว่าก่อนหรือหลังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แต่การใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของศาลโดยภาคประชาชน ยังคงเป็นแนวคิดกระแสรองในระบบกฎหมายไทย นอกจากนี้ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ยังให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย

ด้วยศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือพิจารณาข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายการเมืองที่สำคัญและได้รับความสนใจจากมหาชน จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นวงกว้างโดยเฉพาะสังคมออนไลน์ ซึ่งรัฐที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้รับมอบอำนาจอธิปไตยจากประชาชนย่อมถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นปกติวิสัย และประชาชนมีความชอบธรรมที่จะแสดงความคิดเห็นของตนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งใช้อำนาจตุลาการและคำวินิจฉัยมีผลกระทบต่อทุกองค์กรทุกภาคส่วน ประกอบกับกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่มีกระบวนการทบทวนคำสั่งคำวินิจฉัยอันถึงที่สุดแล้วเหมือนศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก็ไม่มีผลกระทบต่อผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญได้ ประชาชนควรแสดงความคิดเห็นของตนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นเดียวกับการแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งการแสดงความคิดเห็นของบุคคลใดเข้าองค์ประกอบความผิดกฎหมายก็สามารถเอาผิดบุคคลนั้นตามกฎหมายอื่นได้ จึงไม่มีความจำเป็นมีข้อกำหนดที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว เมื่อไม่มีความจำเป็นสมควรแก่เหตุต่อการจำกัดการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว และเป็นการเพิ่มภาระต่อการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันถึงที่สุดแล้ว

ดังนั้นข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 และข้อ 11 จึงเป็นข้อกำหนดที่มีเนื้อหากกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลเพิ่มภาระและเกินสมควรแก่เหตุ ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและบทบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 ที่เกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามการสร้างเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายมิใช่การกำหนดเพิ่มมาตรการบังคับโทษหรือจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมเกิดจากการความสามารถที่จะแสดงเจตนาธรรมอันชอบธรรมของกฎหมายให้ประจักษ์ต่อวิญญูชนอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งการสะท้อนผลสัมฤทธิ์แห่งคำวินิจฉัยอันชอบธรรมจะแสดงออกให้เห็นถึงการยุติข้อพิพาทที่เป็นธรรมตามเจตนาธรรมของกฎหมายและการดำรงอยู่ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคมที่แท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดการรับรองคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และแนวคำวินิจฉัยของศาลประเทศไทย ประกอบกับต่างประเทศทั้งกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศส รวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และไม่ขัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นเสรีภาพที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย แนวคิดความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

- 1) กรณีเหตุแห่งการกระทำความผิดและองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลต้องบัญญัติให้ชัดเจนปราศจากองค์ประกอบความผิดในฐานอื่นๆ โดยวิญญูชนสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ อีกทั้งต้องไม่ตีความได้ความหมายหลายนัย
- 2) กรณีมาตรการบังคับโทษความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลยกเลิกการใช้โทษทางอาญาควรปรับใช้โทษปรับทางปกครองแทน
- 3) กรณีผลความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ต้องโทษในคดีอาญา

โดยผู้เขียนข้อเสนอแนวทางแก้ไขข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ที่เกี่ยวกับความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนี้

- 1) เพิ่มเติมคำนิยาม “โดยข้อกำหนดนี้ โทษปรับ หมายถึง โทษปรับทางปกครอง”
- 2) แก้ไขข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 10 ดังนี้

“ข้อ 10 ห้ามมิให้ผู้ใดบิดเบือนคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาล”

3) แก้ไขข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2562 ข้อ 11 ดังนี้

“ข้อ 11 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดหรือคำสั่งศาลตามข้อ 8 ข้อ 9 และข้อ 10 ให้ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาล ศาลมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) ตักเตือน โดยจะทำการเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
- (2) ไล่ออกจากบริเวณศาล
- (3) ลงโทษปรับไม่เกิน ห้าหมื่นบาท

กรณีตามวรรคหนึ่งพึงพิจารณาใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตาม
พฤติการณ์แห่งกรณี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- "Amnesty, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ", <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/what-udhr/>.
- Asrat, Sileshi Zeyohannes and Dagnachew. *Constitutional Law I Teaching Material*. Justice and Legal System Research Institute, 2009.
- "Article 19, Defending Freedom of Expression and Information." <https://www.article19.org/>.
- Barendt, Eric. *Freedom of Speech, 2nd*. New York: Oxford University, 2005.
- Bergman, Matthew P. *Montesquieu's Theory of Government and the Framing of the American Constitution*. Pepperdine University, 1990.
- "Black's Law Dictionary Free Online, Freedom." <https://thelawdictionary.org/freedom/>.
- "Black's Law Dictionary Free Online, Freedom of Expression." <https://www.freelawdictionary.org/?s=Freedom+of+expression>.
- "Black's Law Dictionary Free Online, Liberty." <https://thelawdictionary.org/liberty/>.
- "Black's Law Dictionary Free Online, Right." <https://www.freelawdictionary.org/right/>.
- "Bodden V Commissioner of Police (1989), Contempt in the Face of Court." <https://revisionworld.com/a2-level-level-revision/law-level-revision/freedom-expression/contempt-court/contempt-face-court>.
- Boucht, Professor dr. Johan. *Criminal law in England and Wales in a Nutshell*. University of Oslo.
- "Bverfge 7, 198 Lüth 1985." <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=1369>.
- "Bverfge 93, 266 - 312 I. Senate Soldiers-Murderers." <https://law.utexas.edu/transnational/foreign-law-translations/german/case.php?id=620>.
- Bychawska-Siniarska, Dominika. *Protecting the Right to Freedom of Expression under the European Convention on Human Rights*. Council of Europe, 2017.
- Cannada, Commission de reforms du droit du. *Report on Contempt of Court*. Canada: The Honourable Jean Chretien, P.C., M.P., Minister of Justice and Attorney General of Canada, 1982.
- "Carus Wilson's Case, Contempt of Court." <https://vlex.co.uk/vid/re-carus-wilson->

806394705.

Commons, The House of. *Law Com No 335 Contempt of Court: Scandalising the Court*. The Stationery Office Limited in UK, 2012.

Conn, Robert W. Coakley and Stetson. *The War of the American Revolution*.

WASHINGTON: D.C : U.S. Government Printing Office, 2010.

"Constitutional History of Germany." <https://constitutionnet.org/country/germany>

#:~:text=The%20first%20GDR%20Constitution%2C%20passed,relationship%20with%20the%20Soviet%20Union.

"Contempt of Court." <https://nelsonlawgrouppc.com/direct-vs-indirect-contempt-of-court>.

Crowell, Michael. *Contempt*. UNC School of Government, 2014.

ENTRIKIN, J. LYN. *The Death of Common Law*. Vol. 42: Harvard Journal of Law & Public Policy, 2019.

Francis G. Jacobs and Robin C.A. White. *The European Court of Human Rights*. Oxford: Clarendon Press, 2nd ed, 1996.

"Freedom of Speech." https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Freedom_of_Speech.

"Freiheitsstrafe." <https://www.oesterreich.gv.at/lexicon/F/Seite.991109.html#:~:text=Die%20Freiheitsstrafe%20ist%20eine%20staatliche,Unterbringung%20in%20eine%20psychiatrischen%20Anstalt>.

Fuller, L. L. *The Morality of Law, Revised Edition*. New Haven: Yale University, 1969.

GENDRE, MICHEL KAJMAN and BERTRAND LE. *Albin Chalandon:Le Pouvoir Discrétionnaire Du Conseil Constitutionnel Est Une Anomalie*. Le Monde, 1986.

Handa, Naseem Ahmed. "An Appraisal of Law of Contempt in India." Punjabi University, 2010.

Held, David. *Models of Democracy*, 3. United State: Polity Press, 2006.

Helene, Lambert. *Contempt of Court in French Law: A Criminal Offence Freedom of Expression and the Criticism of Judges*. Ashgate, 2000.

Henkin, Louis. *Constitutionalism, Democracy and Foreign Affairs*. New York and Oxford: Columbia University, 1990.

Hodge, Lord. *The Scope of Judicial Law-Making in the Common Law Tradition*. Germany: Max Planck Institute of Comparative and International Private Law Hamburg, 2019.

HONDERICH, Ed. Ted. *The Oxford Companion to Philosophy, Second Edition*. New York: Oxford University, 2005.

II, John M. Scheb. *Criminal Law*. 2014.

Intamano, Krit Phutaladkham and Nisit. "Legal Procedure in Relation to Contempt of Court." *Journal of Roi Et Rajabhat University* Vol. 12 No. 2, July – December (2018): 286-87.

International, Penal Reform. *The Minimum Age of Criminal Responsibility*. London, 2013.

"Jean-Baptiste De Montvalon, Accusée De Partialité L'institution Subit Un éternel Procès." https://www.lemonde.fr/societe/article/2006/03/31/accusee-de-partialite-l-institution-subit-un-eternel-proces_756613_3224.html.

Kosar, David. "Freedom of Speech and Permissible Degree of Criticism of Judges." Central European, 2007.

"Kyra Badman, Attorney General V Pritchard (2020) Committal for Contempt of Court Making Audio Recordings in Court." <https://www.exchangechambers.co.uk/committal-for-contempt-of-court>.

Lindgren, Janet S. *Liability without Fault: Logic and Potential of a Developing Concept*. Wisconsin Law Review, 1970.

MENASH, BOAZ SHNOOR and DORON. *Sub Judice and Free Speech: Balancing the Right to a Fair Trial against Freedom of Expression in Israel*. San Diego, 2017.

"Meslot V. France (European Court of Human Rights)." <https://laweuro.com/?p=9612>.

Michalopoulos, Raphaël Franck and Stelios. *Emigration During the French Revolution: Consequences in the Short and Longue DurÉe*. Cambridge: MA 02138, 2017.

Mill, John Stuart. *On Liberty* แปลโดยภัทรพร สิริภาณุจันท์ งานแปลของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติลำดับที่ 100. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2530.

Montesquieu's. *The Spirit of Law Book 11*. Canada: Batoche Books, 2001.

"Morris V Crown Office (1970), Contempt in the Face of Court." <https://revisionworld.com/a2-level-level-revision/law-level-revision/freedom-expression/contempt-court/contempt-face-court>.

"Moruce V. France (European Court of Human Rights)." <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-154265%22%5D%7D>.

"Nantapol Khaimuk, Freedom of Expression and the Administration of Justice."

<http://institute.Constitutionalcourt.or.th/>.

"Ordnungshaft." https://www.bundesverfassungsgericht.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Servicesuche_Formular.html?nn=5399998&resourceId=5402340&input_=5399998&pageLocale=de&templateQueryString=Ordnungshaft&sortOrder=score+desc&language_=de&submit.x=28&submit.y=11.

Pinkevičute, Patricia Brander Laure De Witte Nazila Ghanea Rui Gomes Ellie Keen Anastasia Nikitina Justina. *Compass Manual for Human Rights Education with Young People*. Council of Europe, 2020.

QC, Mr WS Martin. *Discussion Paper on Contempt in the Face of the Court*. Law Reform Commission of Western Australia, 2001.

RIOS, Joel COLON. *Weak Constitutionalism. Democratic Legitimacy and the Question of Constituent Power*. Routledge, 2012.

Roussillon, Henry. *La LÉgitimité Des Juges: Le Conseil Constitutionnel : Une Légitimité Contestée*. Presses de l'Université Toulouse, 2004.

Sajó, Michael Rosenfeld and András. *Infra Note 25*.

Skidmore, Virginia. *Manuscripts : Definitions of Liberty and Freedom Vol. 10 No. 1*. Virginia, 1942.

"Smith Considers the Different Conceptions of Freedom Defended by Thomas Hobbes and John Locke."

<https://www.libertarianism.org/publications/essays/excursions/negative-positive-liberty-some-historical-reflections>.

"Soldaten Sind Mörder (Bverfge 93, 266)." <https://www.iurastudent.de/leadingcase/soldaten-sind-m%C3%B6rder-bverfge-93-266>.

"Summary Judgment." https://www.law.cornell.edu/wex/summary_judgment.

"Supreme Court, Video Link Supreme Court Live." <https://www.supremecourt.uk/live/court-01.html>.

"Sutanya Changsaluk, ศาลสิทธิมนุษยชน ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (the European Court of Human Rights)." <https://www.gotoknow.org/posts/567962>.

"United Nations Treaty Collection, International Covenant on Civil and Political Rights New York."

<https://web.archive.org/web/20100901184638/http://treaties.un.org/Pages/ViewD>

[etails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en](https://www.etails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en).

"United States Declaration of Independence." <https://chaisuk.wordpress.com/2009/05/21/declaration-of-independence>.

"What Is the Difference between Civil Contempt and Criminal Contempt?", <https://www.gregoryforman.com/faqs/what-is-the-difference-between-civil-contempt-and-criminal-contempt>.

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

———. รัฐธรรมนูญและกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2561.

———. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 5, 2562.

ขุนประเสริฐสุภามาตรา. หนังสือว่าด้วยกฎหมายภาคสิทธิ. ม.ป.พ., 2477.

คณพล จันท์หอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดเล่ม 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2562.

คณิน บุญสุวรรณ. คู่มือการใช้สิทธิของประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2547.

จุฑารัตน์ แก้วกัญญา. กฎหมายละเมิดอำนาจศาลในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กองกฎหมายกระบวนกรยุติธรรมฝ่ายกฎหมายกระบวนกรยุติธรรมทางอาญา, 2557.

ชาคริต ชันนาโพธิ์. "วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 40 ฉบับที่ 4 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาในคดีแพ่ง." (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554): 869.

เชิดชู รักตะบุตร. วารสารศาลรัฐธรรมนูญการคุ้มครองและจำกัดสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในประเทศไทย ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อ 4 แห่งกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์ จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2561.

ฐนาพงษ์ ทอนฮามแก้ว. "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ณรงค์เดช สรุโฆษิต. หลักกฎหมายเยอรมันกับการยุบพรรคการเมือง(ตอนจบ) กรณี *Bverfge 107,339 Ndp Party Ban Case*.

ณัฐดนัย นาจันทร์. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.

ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์. ทฤษฎีสหพันธ์ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2562.

"ทฤษฎีสหพันธ์ขั้นพื้นฐาน : เสรีภาพทางวิชาการกับการกระทำอันไม่สมควรในทางวิชาการ."

<https://www.facebook.com/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E>

[%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9F%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99-113479190444764.](https://www.buraphajournal.com/2017/06/26/อะไรคือ-ตัดสิน-ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์/)

บรรเจิด สิงคะเนติ. การใช้สิทธิทางศาลของบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 28 ในกรณีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551.

———. หลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 6, 2562.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 4 : รัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.

ปิติ โพธิ์วิจิตร. ความผิดละเมิดอำนาจศาล รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: คณะนิติศาสตร์, 2552.

"ปิยบุตร แสงกนกกุล, อะไรคือ ตัดสิน ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์."

[https://thaksin.wordpress.com/2007/06/26/อะไรคือ-ตัดสิน-ในพระปรมา/.](https://thaksin.wordpress.com/2007/06/26/อะไรคือ-ตัดสิน-ในพระปรมา/)

ภัทรสุดา วรสาร. "สิทธิในเสรีภาพทางวิชาการ: ศึกษารัฐธรรมนูญไทยเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญต่างประเทศ." มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

มานิตย์ จุมปา. คู่มือศึกษาวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายนิติบัณฑิตยสถาน, 2562.

"ราชบัณฑิตยสถาน, สิทธิ." [https://dictionary.orst.go.th/.](https://dictionary.orst.go.th/)

"ราชบัณฑิตยสถาน, เสรีภาพ." [https://dictionary.orst.go.th/.](https://dictionary.orst.go.th/)

วรชัย แสนสิริ. "เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในกรณีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการพิจารณาคดีหรือพิพากษาคดีของศาลภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย." (กรุงเทพ, 2556): 127.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. รายงานการวิจัย สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.

———. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2543.

"ศาลอังกฤษ ต้นแบบคดี "หมิ่นศาล" เลิกถือสาเกี่ยวกับคำวิจารณ์ของสาธารณะ."

[https://www.thepeople.co/read/history/6366.](https://www.thepeople.co/read/history/6366)

ศิริพล กุศลศิลป์ และคณะ. "สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย." วารสารนิติสังคมศาสตร์ ปีที่ 8 2/2558 กรกฎาคม-ธันวาคม (2558): 161.

สรารุณี เบญจกุล. "การละเมิดอำนาจศาล ตามกฎหมาย สหราชอาณาจักร." วารสารดุลพาห กันยายน-

ธันวาคม 2551 (กรุงเทพ, 2551): 71.

สหาย ทรัพย์สุนทรกุล. ละเมิดอำนาจศาลในเยอรมัน รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.

คณิต ฌ นคร อัยการสูงสุด. สำนักงานอัยการสูงสุด, 2540.

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ประกายพริ้ง,
2535.

อัจฉรา สิทธิบุรณญา. "คู่มือศาลและละเมิดอำนาจศาล." มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

อุดม รัฐอมฤต และคณะ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา
๒๘. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544.

———. รายงานการวิจัยเรื่องสภาพบังคับของคำวินิจฉัย. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2549.

อุเทน ธีชตฤณการสกุล. "กำเนิดของมหาทฎบัตรแมกนา คาร์ทา เอกสารสำคัญทางรัฐธรรมนูญของโลก."

วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2: 18.

เอื้ออารีย์ อึ้งจะนิล ณ์ชพล จิตติรัตน์ และวิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง หลักการ
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกรณีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล. สำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายจักรภาพ สิทธิบุญยพัชร

สถานที่เกิด

กทม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY